

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η λογιστική των σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων.

ΣΙΛΒΑ-ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ Ρ. ΣΤΥΛΙΑΝΗ-ANNA
ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ Χ. ΑΡΕΤΗ

Επιβλέπων

ΛΥΜΠΕΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2012

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η λογιστική των σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων.

ΣΙΛΒΑ-ΓΙΑΝΝΑΚΑΚΗ Ρ. ΣΤΥΛΙΑΝΗ-ANNA (Α.Μ. 14298)

ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ Χ. ΑΡΕΤΗ (Α.Μ. 14323)

Επιβλέπων

ΛΥΜΠΕΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2012

Περιεχόμενα

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ	7
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	9
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	15
ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	15
1.1 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΨΕΩΣ	16
1.1.1 Λογιστική Παρακολούθηση	18
1.2 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ	19
1.2.1. Λογιστική Παρακολούθηση - Καταθέσεις Ταμιευτηρίου απλές.....	20
1.2.2. Λογιστική Παρακολούθηση - Καταθέσεις ταμιευτηρίου με προειδοποίηση.....	21
1.3 ΤΡΕΧΟΥΜΕΝΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ	22
1.4 ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΚΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ.....	22
1.4.1 Λογιστική Παρακολούθηση	23
1.5 ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ.....	24
1.6 ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	25
1.7 REPOS	25
1.7.1 Λογιστική Παρακολούθηση	27
1.8 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ	29
1.8.1 Λογιστική παρακολούθηση	30
1.9 ΛΟΙΠΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΑΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	33
Μίκτοι Λογαριασμοί.....	33
Τροφοδότες Λογαριασμοί	34
Κοινοί Λογαριασμοί	34
Ανταλλάξιμα Προϊόντα	34
Πιστοποιητικά Καταθέσεων	35
Πιστοποιητικά Ευροδολλαρίων.....	36
Εμπορικοί Τίτλοι	36
Διαπραγματεύσιμες Εντολές Αναλήψεων	36
Επιταγές Αποδοχής Τράπεζας	36
1.10 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΙΑ	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ	38
2.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ.....	38

2.2 ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ.....	39
2.3 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ.....	40
2.4 ΔΑΝΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ	42
2.5 ΔΑΝΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ.....	42
2.5.1 Καταναλωτικά - Προσωπικά Δάνεια.....	43
2.5.2 Στεγαστικά Δάνεια (mortgages)	44
2.6 Λογιστική Παρακολούθηση.....	45
2.6.1 Η Αναγνώριση των Δανείων και η Εκταμίευση.....	45
2.6.2 Εκτοκισμός των δανείων και λοιπές χρεώσεις.....	46
2.6.3 Η εξυπηρέτηση των δανείων.....	47
2.6.4 Στην περίπτωση καθυστέρησης εξόφλησης δόσης τοκοχρεωλυτικού δανείου	49
2.6.5 Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και Απομείωση αξίας των δανείων	49
2.6.6. Λογαριασμός 24 “Χορηγήσεις σε καθυστέρηση”	51
2.6.7 Λογαριασμός 27 “Επισημασμένες χορηγήσεις”	52
2.6.8 Ολοκληρωμένο παράδειγμα Δανείου σε Ευρώ	53
2.7 LEASING	58
2.7.1 Κύρια Χαρακτηριστικά της Χρηματοδοτικής Μίσθωσης.....	59
2.7.2 Τα Είδη του Leasing	60
2.7.2.1 Απλή χρηματοδοτική μίσθωση (direct leasing).....	60
2.7.2.2 Πώληση και επαναμίσθωση παγίων στοιχείων (sale and lease back agreement)	61
2.7.2.3 Συνεργασία εταιρία leasing, προμηθευτή και μισθωτή (vendor leasing).....	62
2.7.2.4 Χρονομίσθωση επιβατικών Αυτοκινήτων.....	63
2.7.3 Ωφέλειες για το Μισθωτή-Επενδυτή από τη Χρήση του Leasing.....	63
2.7.4 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ LEASING	64
2.7.4.1 Χρηματοδοτικές μισθώσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ 17)	64
2.7.4.2 Διαφορές ΔΛΠ 17 και Ελληνικής νομοθεσίας.....	67
2.8 FACTORING.....	68
2.8.1 Χαρακτηριστικά του factoring	69
2.8.2 Κύρια είδη Factoring	70
2.8.3 Οι λύσεις.....	71
2.8.4 Πλεονεκτήματα.....	72
2.8.5 Λογιστική Παρακολούθηση	73
2.9 FORFAITING.....	75
2.9.1 Η λειτουργία του Forfaiting.....	75

2.9.2 Πλεονεκτήματα.....	76
2.9.3 Σύγκριση Factoring και Forfaiting	77
2.10 ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΑ ΔΑΝΕΙΑ	78
2.10.1 ΜΟΡΦΕΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	79
2.10.2 ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΟΜΟΛΟΓΑ	84
2.10.3 ΕΙΔΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ	85
2.10.4 ΟΜΟΛΟΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (Ο.Ε.Δ.)	85
2.10.5 Λογιστική Παρακολούθηση	86
2.11 ΠΡΟΕΞΟΦΛΗΣΗ ΤΙΤΛΩΝ.....	87
2.11.1 Λογιστική Παρακολούθηση	88
2.12 ΑΝΟΙΚΤΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ	90
2.13 ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ	90
2.14 ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΕΝΑΝΤΙ ΦΟΡΤΩΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.	91
2.15 ΕΝΕΓΓΥΟΣ ΠΙΣΤΩΣΗ.....	92
2.15.1 Λογιστική παρακολούθηση	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	95
ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ	95
3.1 ΈΚΔΟΣΗ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.....	95
3.1.1 Λογιστική Παρακολούθηση	97
3.2 ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΑΞΙΩΝ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΡΙΤΩΝ	98
3.3 ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ ΧΡΕΩΓΡΑΦΩΝ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΡΙΤΩΝ	98
3.3.1 Λογιστική Παρακολούθηση	98
3.4 ΑΝΑΔΟΧΗ ΕΚΔΟΣΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ	99
3.5 ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΕΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	102
3.6 ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΕΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	103
3.7 ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ – ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	104
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	106
ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	106
4.1 Μετοχές.....	106
4.2 Ομόλογα / Ομολογίες	108
4.3 Αμοιβαία Κεφάλαια.....	111
4.4 Παράγωγα.....	111
4.4.1 Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης (ΣΜΕ, Futures)	112
4.4.2 Συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης (Option).....	113

4.4.3 Τίτλοι Επιλογής (Warrants).....	115
4.4.4 Συμβάσεις ανταλλαγής δικαιωμάτων (swaps).....	116
4.4.5 Χρηματοοικονομικές Συμβάσεις επί Διαφορών (Contracts for Differences)	116
4.5 Γενικοί Επενδυτικοί Κίνδυνοι	119
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	
Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.....	122
5.1 Η Τράπεζα της Ελλάδος	122
5.2 Τραπεζική Εποπτεία - Βασιλεία II.....	122
5.3 Η σημασία των εποπτικών κανόνων για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα	124
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	125
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	126
ΠΗΓΕΣ INTERNET	128

ΣΥΝΤΜΗΣΕΙΣ

CPs :	Commercial Papers
ECDs :	Euro certificates of deposit
GBP:	Great British Pound
NCDs :	Negotiable Certificates of Deposits
NOW :	Negotiable Orders of Withdrawal
USD :	United States Dollar
A/K :	Αμοιβαία Κεφάλαια
ΑΕ :	Ανώνυμη Εταιρεία
ΔΛΠ :	Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα
ΔΕΠΣ :	Διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος
E.E. :	Ευρωπαϊκή Ένωση
E.K.T.E :	Εθνική Κτηματική Τράπεζα της Ελλάδος
E.Σ.Τ.Ε. :	Εθνική Στεγαστική Τράπεζα της Ελλάδος
E.T.B.A. :	Εθνική Τράπεζα Βιομηχανικής Αναπτύξεως
E.T.E.B.A. :	Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως
E/E :	Εγγυητικές Επιστολές
EOX :	Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου
ΕΓΔ :	Έντοκα Γραμμάτια Δημοσίου
ΕΓΛΣ :	Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο

ΕΠΕΥ :	Εταιρεία Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών
ΕΤΕΣΕΠ :	Εταιρεία Εκκαθάρισης Συναλλαγών επί των Παραγώγων
ΕΧΜ :	Εταιρίες Χρηματοδοτικής Μίσθωσης
Η.Π.Α. :	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
ΚΛΣΤ :	Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών
Ν.Π.Δ.Δ :	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ο.Ε. :	Ομόρρυθμη Εταιρεία
Ο.Τ. :	Ομολογιακοί Τίτλοι
ΟΕΔ :	Ομόλογα Ελληνικού Δημοσίου
ΣΜΕ :	Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης
ΤΕΜΠΜΕ :	Ταμείο Εγγύησης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων Τράπεζα Επενδύσεων
ΦΠΑ :	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας
ΧΑ :	Χρηματιστήριο Αθηνών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο τραπεζικός κλάδος είναι άμεσα συνυφασμένος με την αναπτυξιακή πορεία της ελληνικής οικονομίας από τα μέσα της δεκαετίας του '90 μέχρι το 2009 (οπότε και εκδηλώθηκαν τα πρώτα σημάδια της εγχώριας ύφεσης που συνεχίζεται με εντεινόμενους ρυθμούς). Το αναπτυξιακό πρότυπο στηρίχτηκε στην τόνωση της εγχώριας κατανάλωσης και την ενίσχυση των επενδύσεων. Με την απελευθέρωση των τραπεζικών υπηρεσιών και την ένταξη του εγχώριου τραπεζικού τομέα στο χρηματοοικονομικό σύστημα της ζώνης του ευρώ, η διαμεσολαβητική δραστηριότητα των τραπεζών παρουσίασε ταχύτατη ανάπτυξη. Η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας των τραπεζών και η παραγωγικότητά τους αυξήθηκε σημαντικά. Εκτός από τις παραδοσιακές δραστηριότητες της άντλησης καταθέσεων και της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, μεγάλη ώθηση δόθηκε στην προσφορά εξειδικευμένων τραπεζικών προϊόντων. Η ευελιξία που παρείχαν τα νέα προϊόντα διεύρυνε τις επιλογές των επιχειρήσεων και νοικοκυριών ως προς την κάλυψη των αναγκών τους. Η διεύρυνση των τραπεζικών καταθέσεων, που αποτελούσαν σημαντικό μέσο τοποθέτησης των ιδιωτικών αποταμιεύσεων, συνοδεύτηκε από την εξάπλωση νέων επενδυτικών και αποταμιευτικών προϊόντων που προσφέρουν εναλλακτικούς συνδυασμούς αποδόσεων και ανάληψης κινδύνων. Οι καταθέσεις εγγυημένου κεφαλαίου, τα αμοιβαία κεφάλαια και τα τραπεζοασφαλιστικά προϊόντα αποτελούν χαρακτηριστικά παραδείγματα προϊόντων, η προσφορά των οποίων συνδύαστηκε με διεύρυνση της ποικιλίας τους, προκειμένου να καλύψουν τις ανάγκες επιμέρους κατηγοριών επενδυτών. Στον τομέα της επιχειρηματικής πίστης δόθηκε έμφαση στη συνολική εξυπηρέτηση των επιχειρήσεων και στη διεύρυνση των δυνατοτήτων για κάλυψη των αναγκών τους. Σημειώθηκε απλοποίηση των διαδικασιών στις συναλλαγές των επιχειρήσεων με τις τράπεζες και ευρύτατη εξάπλωση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων που επιτρέπουν την εξυπηρέτηση των αναγκών των επιχειρήσεων χωρίς υπέρμετρη επιβάρυνση της ρευστότητάς τους. Στα πλαίσια αυτά σημαντική εξάπλωση σημείωσαν η χρηματοδοτική μίσθωση (leasing) που επιτρέπει τη χρήση μηχανολογικού εξοπλισμού και διαρκών αγαθών με σταδιακή αποπληρωμή, καθώς και η πρακτόρευση επιχειρηματικών απαιτήσεων (factoring) που ικανοποιεί την ανάγκη για ρευστότητα μέσω της προεξόφλησης εσόδων. Επιπλέον, η διεύρυνση της ποικιλίας των εναλλακτικών προϊόντων στεγαστικής και καταναλωτικής πίστης που έλαβε χώρα, κατέστησε δυνατή τη διαχρονική κατανομή της δαπάνης των νοικοκυριών ανάλογα με τις

ροές των προσδοκώμενων μελλοντικών τους εισοδημάτων, χωρίς να απαιτείται προγενέστερη αποταμίευση για την κάλυψη της απαιτούμενης δαπάνης.

Λόγω των ανωτέρω εξελίξεων, οι τράπεζες έπρεπε να τυποποιήσουν τη λογιστική διαδικασία όλων αυτών των σύγχρονων τραπεζικών προϊόντων, έτσι ώστε, κατά τρόπο ομοιόμορφο να καταγράφεται και να παρουσιάζεται η δράση, η οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα τους, το οποίο επετεύχθη με την εφαρμογή του Κλαδικού Λογιστικού σχεδίου των τραπεζών, σε συνδυασμό με την υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων από 1.1.2004.

Στη συνέχεια θα ασχοληθούμε αναλυτικά με τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα και τη λογιστική τους παρακολούθηση, αλλά και στους κινδύνους που ελλοχεύουν πολλά από τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Σίλβα-Γιαννακάκη Σ.
Σωτηροπούλου Α.
Μεσολόγγι

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τράπεζες είναι οι οικονομικές μονάδες οι οποίες, κατά κύριο λόγο, διεξάγουν το εμπόριο του χρήματος, την άσκηση πιστοδοτικής-πιστοληπτικής πολιτικής, και παρέχουν άλλες υπηρεσίες προς τρίτους με σκοπό την επίτευξη κέρδους. Είναι αυτές που μεσολαβούν μεταξύ αυτών που έχουν πλεονάσματα χρημάτων, φυσικών ή νομικών προσώπων, από τα οποία δανείζονται, και αυτών που έχουν ανάγκη χρημάτων. Έτσι, γίνονται οι κύριοι ρυθμιστές της κυκλοφορίας του χρήματος¹.

Λόγω της παγκοσμιοποίησης της τραπεζικής αγοράς, της ελεύθερης κυκλοφορίας ανθρώπων, επιχειρήσεων και κεφαλαίων και των δυνατοτήτων που παρέχει η σύγχρονη τεχνολογία επικοινωνιών, οι συναλλασσόμενοι μπορούν σήμερα να αναζητούν και να επιλέγουν χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες από έναν πολύ μεγάλο αριθμό επιχειρήσεων και τους ανά τον κόσμο ανταποκριτές ή συνεργάτες τους. Στην Ελλάδα τραπεζικά προϊόντα και υπηρεσίες προσφέρονται σήμερα από 467 πιστωτικούς οργανισμούς². Τους οργανισμούς αυτούς η Τράπεζα της Ελλάδος ταξινομεί ως εξής:

- 62 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα ή υποκατάστημα στην Ελλάδα,
- 351 πιστωτικά ιδρύματα με έδρα σε άλλο κράτος μέλος του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ), που παρέχουν στην Ελλάδα υπηρεσίες χωρίς επί τόπου παρουσία τους, και
- 54 λοιπές εταιρείες του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΤτΕ, τον Απρίλιο του 2011, ήταν στην Ελλάδα εγκατεστημένα και λειτουργούσαν 62 πιστωτικά ιδρύματα (έναντι 65 τον Νοέμβριο του 2010), εκ των οποίων:

- 34 πιστωτικά ιδρύματα (18 εμπορικές και 16 συνεταιριστικές τράπεζες) που έχουν καταστατική έδρα στην Ελλάδα,
- 27 υποκαταστήματα πιστωτικών ιδρυμάτων που έχουν έδρα σε άλλο κράτος μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης,
- 1 πιστωτικό ίδρυμα που έχει εξαιρεθεί από την εφαρμογή του ν. 3601/2007, δηλαδή το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων.

Η τάση αύξησης του αριθμού των τραπεζών στην Ελλάδα, συνοδεύτηκε και με αύξηση του αριθμού των καταστημάτων των τραπεζών κατά την εξαετία 2003-2008, η οποία ήταν διαρκής και υπερδιπλάσια έναντι της ευρωζώνης. Η εξέλιξη αυτή αντανακλά εν μέρει την προτίμηση της

¹ Βασιλείος Φ. Φίλιος (1989), *Τραπεζική Λογιστική*, Εκδόσεις Παπαζήση

² Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2011), *Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010*

πελατείας των τραπεζών στην Ελλάδα για την πραγματοποίηση τραπεζικών συναλλαγών κυρίως μέσω των καταστημάτων τους, τις προσπάθειες των εγκατεστημένων στη χώρα μας τραπεζών να αυξήσουν τα σημεία φυσικής εξυπηρέτησης της πελατείας τους και τη διεύρυνση του δικτύου καταστημάτων τους σε γεωγραφικές περιοχές της χώρας με χαμηλά ποσοστά αστικοποίησης (ορεινές περιοχές, νησιωτική Ελλάδα, κ.λπ.).³ Η εν λόγω τάση αύξησης των καταστημάτων των πιστωτικών ιδρυμάτων διακόπηκε κατά τη διάρκεια του 2010, λόγω της γενικότερης οικονομικής κρίσης που διανύει η Ελλάδα.

Οι τραπεζικές επιχειρήσεις παρουσιάζουν πολλές ιδιομορφίες και ιδιαιτερότητες ως προς την φύση και την έκταση των συναλλαγών τους. Η λογιστική οργάνωση των τραπεζών είναι κρίσιμο θέμα καθώς σκοπός της λογιστικής είναι η παροχή πληροφοριών στους λήπτες επιχειρηματικών αποφάσεων, μάνατζερς και επενδυτές.

Είναι γενικά αποδεκτό ότι τα πληροφοριακά στοιχεία που παράγει η λογιστική αποκτούν ασυγκρίτως μεγαλύτερη σπουδαιότητα για τους λήπτες αποφάσεων, όταν είναι διαχρονικά συγκρίσιμα στα πλαίσια της ίδιας επιχείρησης, αλλά και στατιστικά και διαχρονικά συγκρίσιμα μεταξύ επιχειρήσεων διαφόρων κλάδων της οικονομίας.

Η συγκρισιμότητα αυτή των λογιστικών πληροφοριακών στοιχείων μπορεί να επιτευχθεί μόνο αν οι επιχειρήσεις εφαρμόζουν τις ίδιες λογιστικές αρχές, μεθόδους και γενικά διαδικασίες επεξεργασίας των αριθμητικών μεγεθών και δεδομένων που εκφράζουν την οικονομική κατάσταση αυτών. Απαιτείται, δηλαδή, τυποποίηση ολόκληρου του φάσματος της λογιστικής διαδικασίας, έτσι ώστε, κατά τρόπο ομοιόμορφο και τυποποιημένο, να καταγράφεται και να παρουσιάζεται η δράση, η οικονομική κατάσταση και τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία των λογιστικών σχεδίων .

Στην Ελλάδα η κίνηση για την κατάστρωση Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου άρχισε μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και εφαρμόστηκε υποχρεωτικά για πρώτη φορά στη χώρα μας από τη χρήση 1991. Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο είχε ευρεία εφαρμογή, δηλαδή ήταν κατάλληλο για όλους τους τύπους των οικονομικών μονάδων: οργανισμούς, εμπορικές, βιομηχανικές, βιοτεχνικές, παροχής υπηρεσιών κλπ.

³ Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2011), *Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010*

Ωστόσο, δεν μπορούσε να βρει εφαρμογή στις τραπεζικές επιχειρήσεις, καθώς έχουν ορισμένες ιδιομορφίες που τις ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, για παράδειγμα είναι οι μόνες επιχειρήσεις που:

- επιτρέπεται να δέχονται καταθέσεις από το κοινό,
- χορηγούν κατ' επάγγελμα δάνεια και πάσης φύσεως πιστώσεις,
- παρεμβάλλονται για τη διευκόλυνση στο διεθνές εμπόριο,
- τα αποθέματα έχουν από ελάχιστη μέχρι μηδενική σημασία, τη στιγμή που στις εμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις ασκούν σημαντική επίδραση,
- οι οικονομικές καταστάσεις που συντάσσονται είναι διαφορετικές από τις λοιπές επιχειρήσεις.

Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την ανάγκη κατάρτισης ιδιαίτερου λογιστικού σχεδίου, προσαρμοσμένου στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά λειτουργίας τους. Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών υπήρξε ουσιαστικά η πρώτη κλαδική οργάνωση που έσπευσε να τυποποιήσει την τραπεζική λογιστική εργασία.

Το Ενιαίο Τραπεζικό Λογιστικό Σχέδιο που συντάχθηκε αποτελούσε προϊόν συστηματικής έρευνας και τριετούς μελέτης της Ομάδας Εργασίας, η οποία έλαβε υπόψη της όλα τα υπάρχοντα τότε ξένα τραπεζικά λογιστικά σχέδια και την σχετική διεθνή βιβλιογραφία, ενώ μελέτησε και την υφιστάμενη, από λογιστικής πλευράς, κατάσταση σε όλες τις ελληνικές τράπεζες, ώστε να μπορέσει να καλύψει όλες τις ιδιομορφίες και το Σχέδιο να βρει εφαρμογή σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας.

Εν τέλει, το Ενιαίο Τραπεζικό Λογιστικό Σχέδιο δόθηκε προς δημοσίευση τον Δεκέμβριο του 1986 και κυκλοφόρησε μερικούς μήνες αργότερα από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών.

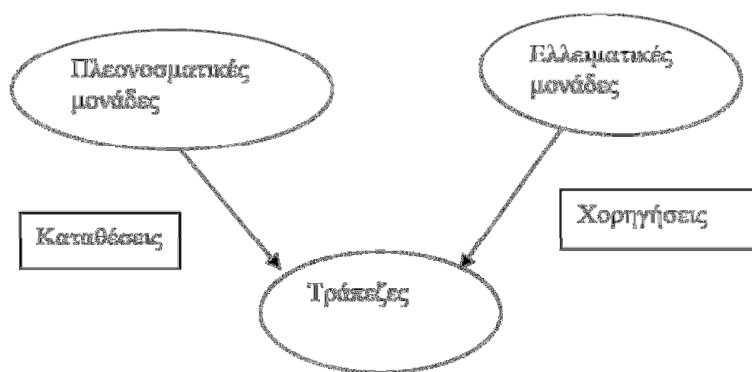
Ωστόσο, αποτελούσε ένα “ζωντανό” στοιχείο, το οποίο υποβλήθηκε σε πολλές μεταβολές κατά τη διάρκεια των ετών, ώστε να συμβαδίζει και να προσαρμόζεται στο δυναμικά διαμορφούμενο λογιστικό και γενικότερα οικονομικό πλαίσιο των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Συγκεκριμένα, με το Π. 384/ 1992 καθιερώθηκε το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών, το οποίο έγινε υποχρεωτικής εφαρμογής από 01/01/1994. Τέλος, θα πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτό δεν έμεινε ανεπηρέαστο και από την υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα από τη 01/01/2004.

Τα τραπεζικά προϊόντα διαιρούνται στις ακόλουθες τρεις κατηγορίες:

1. στις παθητικές τραπεζικές εργασίες, δηλαδή σε εκείνες με τις οποίες επιδιώκεται η συγκέντρωση του χρήματος, πχ καταθέσεις, έκδοση τραπεζογραμματίων, έκδοση ομολογιακών δανείων,
2. στις ενεργητικές τραπεζικές εργασίες, δηλαδή σε εκείνες με τις οποίες επιδιώκεται η προσοδοφόρα επένδυση του χρήματος, πχ προεξοφλήσεις, δάνεια βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα, μακροπρόθεσμα,
3. στις διαμεσολαβητικές τραπεζικές εργασίες, τις λεγόμενες και βοηθητικές, με τις οποίες οι τράπεζες αναλαμβάνουν εργασίες επί αμοιβή για λογαριασμό των πελατών τους, πχ εισπράξεις για λογαριασμό τρίτων, φύλαξη τίτλων, ενοικίαση θησαυροφυλακίων, κίνηση κεφαλαίων, ανοίγματα πιστώσεων, πιστωτικές επιστολές, αποδοχές-εγγυήσεις, αναδοχή εκδόσεως τίτλων.

Μεταξύ των ανωτέρω κατηγοριών τραπεζικών εργασιών, παρατηρείται αμοιβαία αλληλεξάρτηση και αλληλεπίδραση. Είναι σαφές ότι η κυριότερη δραστηριότητα των τραπεζών είναι να δέχονται αποταμειωτικά κεφάλαια τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούν για τη χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων, την κάλυψη καταναλωτικών αναγκών ή αναγκών για κεφάλαιο κίνησης, τόσο των επιχειρήσεων όσο και των νοικοκυριών. Οι τράπεζες δηλαδή ασκούν διαμεσολαβητικό ρόλο μεταξύ προσφοράς και ζήτησης χρήματος, πράγμα που φαίνεται και στο σχήμα που ακολουθεί⁴.

⁴ Γεώργιος Κόντος (2007), *Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring*, Εκδόσεις Διπλογραφία

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο ΠΑΘΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

Στην κατηγορία των Παθητικών εργασιών περιλαμβάνονται γενικά όλες οι τραπεζικές εργασίες που γεννούν υποχρεώσεις στις τράπεζες . Περιλαμβάνει δηλαδή κυρίως τις καταθέσεις αλλά και άλλες βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις, οι οποίες ανήκουν στην ομάδα 5 του ΚΛΣΤ.

Η πορεία που έχουν ακολουθήσει οι καταθέσεις των τραπεζών είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις και την τεχνολογία. Έτσι, με την ανάπτυξη της λεγόμενης “αστικής τάξης” δημιουργήθηκαν ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί που αποδέχονταν καταθέσεις από τους εργαζομένους και ακολούθησαν στη συνέχεια και οι τράπεζες

Οι τραπεζικές καταθέσεις αποτελούν τον πλέον παραδοσιακό και εύκολο τρόπο μεταφοράς κεφαλαίων εντός του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Με τις καταθέσεις οι τράπεζες αντλούν κεφάλαια από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες της οικονομίας (αποταμιεύσεις) και τα μετατρέπουν σε χρηματοδοτικά προϊόντα οπότε μεταφέρονται στις οικονομικές μονάδες, επιχειρήσεις ή φυσικά πρόσωπα, που τα ζητούν προς κάλυψη των αναγκών τους.

Οι καταθέσεις αποτελούν για τις τράπεζες στοιχεία του παθητικού τους και ως εκ τούτου οι εργασίες άντλησης καταθέσεων καλούνται παθητικές εργασίες.

Με κριτήρια τη διάρκεια και τα δικαιώματα ανάληψης, διακρίνονται ανάμεσα σε “τρεχούμενους λογαριασμούς” και σε “αποταμιευτικούς λογαριασμούς”, όπου επικρατεί το συναλλακτικό και το αποταμιευτικό στοιχείο, αντίστοιχα. Οι τρεχούμενοι λογαριασμοί ανοίγονται κατά κύριο λόγο από τις εμπορικές τράπεζες, αλλά διαφοροποιούνται ανάλογα με το αν πρόκειται για ανοικτούς λογαριασμούς, με παράλληλη χορήγηση πίστωσης μέχρι ορισμένο πιστωτικό όριο για ορισμένους πελάτες. Η διαφοροποίηση αυτή δεν πρέπει να γίνεται με βάση τον τρόπο αναλήψεων, αν γίνεται δηλαδή με έκδοση από την τράπεζα καρτέ επιταγών ή μέσω πιστωτικών καρτών, που έχουν σημειώσει ραγδαία εξέλιξη τα τελευταία χρόνια. Οι τράπεζες καθορίζουν το ύψος των υπεραναλήψεων ποσού μεγαλύτερου από το υπόλοιπο του λογαριασμού καταθέσεων, ανάλογα με την οικονομική επιφάνεια, τα στοιχεία φερεγγυότητας του πελάτη, κτλ. Ο πελάτης συνάπτει συμβάσεις με τράπεζες με συγκεκριμένους όρους και αυτόματα αναλαμβάνει υποχρεώσεις.

Οι αμιγείς συμβατικές αποταμιευτικές καταθέσεις ταξινομούνται σε “καταθέσεις ταμειυτηρίου” και σε “καταθέσεις προθεσμίας”, με διάφορες προθεσμίες, συνήθως 3μηνες, 6μηνες και 9μηνες προθεσμίας, με ανάλογα επιτόκια. Οι “αποταμιευτικές καταθέσεις” είναι αναλήψιμες μετά από γνωστοποίηση στη τράπεζα, ανάλογα με το είδος της σύμβασης που έχει συναφθεί. Στη περίπτωση των καταθέσεων ταμειυτηρίου, γίνονται άμεσες αναλήψεις με προσωπική παρουσία και επίδειξη ταυτότητας του καταθέτη.

Εκτός από τους συμβατικούς λογαριασμούς καταθέσεων και το συνδυασμό τους με τις τραπεζικές πιστώσεις, σε χώρες με ανεπτυγμένες χρηματαγορές, οι τράπεζες εμπλέκονται με έκδοση και αποδοχή βραχυπρόθεσμων τίτλων που είναι ανταλλάξιμοι στη χρηματαγορά, με διάρκεια μέχρι ένα έτος. Συγκεκριμένα, οι τράπεζες εκδίδουν πιστοποιητικά προθεσμιακών καταθέσεων πάνω από ορισμένα ποσά, πιστοποιητικά σε ευρωδολάρια, *repos* και αποδέχονται κάλυψη εμπορικών τίτλων, που εκδίδονται από επιχειρήσεις.

Σε μια τράπεζα, οι υποχρεώσεις προς τους αποταμιευτές εκφράζονται στο Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών (ΚΛΣΤ) μέσω των λογαριασμών:

50: Καταθέσεις όψεως

51: Καταθέσεις ταμειυτηρίου

52: Καταθέσεις προθεσμίας

53: Άλλες κατηγορίες Καταθέσεων

Οι τράπεζες στο τέλος της χρήσεως υπολογίζουν τους δεδουλευμένους τόκους και επιβαρύνουν το αποτέλεσμα της χρήσεως. Ο υπολογισμός των τόκων γίνεται κάθε εξάμηνο και ο χρόνος υπολογίζεται ως πολιτικό έτος με 365 ημέρες και κάθε μήνας έχει τις πραγματικές του ημέρες. Όταν σε οποιοδήποτε υποκατάστημα της ίδιας τράπεζας γίνεται κατάθεση μετρητών, ο υπολογισμός των τόκων αρχίζει από την επόμενη ημέρα, ενώ όταν γίνεται ανάληψη μετρητών, οι τόκοι υπολογίζονται μέχρι την προηγούμενη εργάσιμη ημέρα (*valeur*).

1.1 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΨΕΩΣ

Οι καταθέσεις όψεως στις τράπεζες συνδέονται με την ανάπτυξη του χρήματος και του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Δίνουν δικαίωμα άμεσων αναλήψεων, συμβατικά με μπλόκ επιταγών και σήμερα και μέσω συναλλακτικών ηλεκτρονικών καρτών. Αρχικά ανοίγονταν μόνο σε επιχειρήσεις και βαθμιαία επεκτάθηκαν σε “φερέγγυους” πελάτες των τραπεζών, με πολύ

χαμηλό ή καθόλου επιτόκιο. Με τα σημερινά ηλεκτρονικά μέσα έχει διευκολυνθεί η σύνδεσή τους με διάφορους άλλους συναλλακτικούς και πιστωτικούς λογαριασμούς των πελατών των τραπεζών, πάγιες εντολές εξόφλησης τακτικών λογαριασμών (ηλεκτρικού, νερού, τηλεφώνου, δόσεων δανείων), κτλ.

Οι λογαριασμοί καταθέσεων όψεως παρέχουν ορισμένα πλεονεκτήματα τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στις τράπεζες. Το σημαντικότερο πλεονέκτημα που παρέχουν στις επιχειρήσεις είναι ότι μέσω αυτών κινούν διάφορα χρηματικά ποσά με την έκδοση επιταγών. Έτσι, αποφεύγεται η μεταφορά χρημάτων από τις επιχειρήσεις για την εξόφληση των προμηθευτών τους, αφού η πληρωμή μπορεί να γίνει αντί μετρητών με την έκδοση και αποστολή επιταγών τις οποίες οι προμηθευτές θα τις παρουσιάσουν στις τράπεζες για ρευστοποίηση ή θα τις μεταβιβάσουν σε τρίτους με μια απλή οπισθογράφηση. Ένα άλλο πλεονέκτημα που παρέχουν είναι ότι μέσω αυτών κινούνται οι «μεταχρονολογούμενες επιταγές». Συγκεκριμένα όταν γίνεται μια συναλλαγή μεταξύ επιχειρήσεων, οι αγοράστριες επιχειρήσεις αντί να καταβάλλουν μετρητά ή να αποδεχθούν μια συναλλαγματική ή να εκδώσουν ένα γραμματίο σε διαταγή, για την πληρωμή του αντιτίμου της αγοράς, εκδίδουν επιταγές, οι οποίες αναγράφουν μεταγενέστερη ημερομηνία από εκείνη που έγινε η συναλλαγή. Έτσι οι επιχειρήσεις που έχουν προσωρινά ταμειακή στενότητα, διευκολύνονται σημαντικά για την πληρωμή εκτάκτων και μεγάλων σε ύψος πληρωμών με την έκδοση επιταγών, παρόλο που δεν υπάρχει προς στιγμή κάποιο υπόλοιπο στο λογαριασμό. Οι τράπεζες για να περιορίσουν τις πιθανότητες έκδοσης «ακάλυπτων επιταγών» παίρνουν διάφορα μέτρα ασφαλείας και περιορίζουν το άνοιγμα «λογαριασμών κατάθεσης όψεως» μόνο σε φερέγγυες επιχειρήσεις.

Από την άλλη πλευρά, οι λογαριασμοί κατάθεσης όψεως έχουν σημαντική σημασία για τις τράπεζες, γιατί τους παρέχουν την δυνατότητα να δημιουργήσουν το «λογιστικό χρήμα». Για κάθε μονάδα χρήματος που κατατίθεται σε «λογαριασμό όψεως» σε μια τράπεζα, δημιουργείται ένα πολλαπλάσιο σε αξία «λογιστικό χρήμα», το οποίο οι τράπεζες δανείζουν σε επιχειρήσεις με σημαντικά υψηλότερο επιτόκιο από το επιτόκιο που ισχύει για τις καταθέσεις λογαριασμών όψεως. Με τον παραπάνω τρόπο οι τράπεζες αποκομίζουν σημαντικά κέρδη που προέρχονται από την διαφορά μεταξύ των πιο πάνω αναφερθέντων επιτοκίων.

Ο κωδικός 50 του λογαριασμού των Καταθέσεων Όψεως αναλύεται στους εξής δευτεροβάθμιους :

50.00: Ιδιωτών

50.01: Εταιρειών

50.02: Δημοσίων Οργανισμών

50.03: Δημοσίων Επιχειρήσεων

50.04: Πιστωτικών Ιδρυμάτων

1.1.1 Λογιστική Παρακολούθηση

Παράδειγμα: Έστω ότι το υποκατάστημα Α της τράπεζας δέχεται κατάθεση σε λογαριασμό ύψους 5000€ από την Ε.Π.Ε. “Ζ”.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	5.000,00	
50	Καταθέσεις ύψους		
50.01	Εταιριών		
50.01.00	ΕΠΕ "Ζ"		5.000,00

Η ΕΠΕ Ζ μπορεί να εκδώσει επιταγή π.χ. 4.500,00€ υπέρ ενός προμηθευτή της και εκείνος να την εισπράξει από το υποκατάστημα Β της ίδιας εταιρίας.

Τότε γίνεται μια εγγραφή στο υποκατάστημα Β:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
48.00	Καταστήματα εσωτερικού	4.500,00	
48.00.01	Κατάστημα Α		
38.00	Ταμείο		4.500,00

και άλλη μια εγγραφή στο υποκατάστημα Α:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
50	Καταθέσεις ύψους	4.500,00	
50.01	Εταιριών		
50.01.00	ΕΠΕ "Ζ"		
48.00	Καταστήματα εσωτερικού		4.500,00
48.00.02	Κατάστημα Β		

Όλες οι δοσοληψίες μεταξύ των υποκαταστημάτων παρακολουθούνται λογιστικά μέσω της Διοίκησης και γίνεται η εγγραφή:

48.00 48.00.02	Καταστήματα εσωτερικού Κατάστημα Β	4500,00	
48.00 48.00.01	Καταστήματα εσωτερικού Κατάστημα Α		4500,00

1.2 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΙΟΥ

Η κατηγορία αυτή των καταθέσεων ταμειυτηρίου ή αποταμιευτικών καταθέσεων έχει σημειώσει σχετικά ταχείς ρυθμούς αύξησης σε διεθνές επίπεδο, τόσο ώστε να αποτελούν σχεδόν τη μεγαλύτερη σε μέγεθος κατηγορία καταθέσεων. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι η επιλογή αυτού του τραπεζικού προϊόντος από τα φυσικά πρόσωπα θεωρείται ένα είδος επένδυσης προς όφελος του τραπεζικού ιδρύματος, καθώς αποτελεί δανεισμό ο οποίος παρέχεται από τους επενδυτές στις τράπεζες και στους λοιπούς πιστωτικούς οργανισμούς. Η τράπεζα ή ο ειδικός πιστωτικός οργανισμός, εκδίδει ένα “βιβλιάριο καταθέσεων”, που συνήθως φέρει μαζί του ο καταθέτης με προσωπική επίσκεψη και επίδειξη της ταυτότητα του για καταθέσεις και αναλήψεις από το λογαριασμό, στις εργάσιμες ώρες των τραπεζών. Η αμοιβή τόκων από τις καταθέσεις αυτές αποτελεί εισόδημα των αποταμιευτών-επενδυτών. Τα επιτόκια καθορίζονται είτε μονομερώς από τις τράπεζες και λοιπούς πιστωτικούς οργανισμούς, στην περίπτωση “μικροκαταθετών”, είτε με διαπραγμάτευση στις περιπτώσεις “μεγαλοκαταθετών”. Σε εξαμηνιαία ή ετήσια περίοδο γίνεται καταχώρηση και κεφαλαιοποίηση των τόκων, εφόσον δεν γίνει ανάληψη τους. Εφόσον σημειωθεί μεταβολή του επιτοκίου, το υπόλοιπο της κατάθεσης αναπροσαρμόζεται στο νέο επιτόκιο, εκτός εάν ο καταθέτης προτιμήσει την ανάληψη της κατάθεσης.

Οι καταθέσεις ταμειυτηρίου συνδέονται επίσης σήμερα με διάφορες ευκολίες αναλήψεων, παρόμοια με τις συναλλακτικές ευκολίες των καταθέσεων όψεως, κτλ.

Οι καταθέσεις ταμειυτηρίου είναι αποδοτές σε πρώτη ζήτηση και οι αναλήψεις γίνονται μόνο από τον δικαιούχο ή το νόμιμο εκπρόσωπό του.

Οι Καταθέσεις Ταμειυτηρίου εμφανίζονται στον κωδικό 51 του ΚΛΣΤ. Οι δευτεροβάθμιοι του αναλύονται ως εξής :

51.00: Καταθέσεις Ταμειυτηρίου απλές.

51.01: Καταθέσεις Ταμιευτηρίου με προειδοποίηση.

51.02: Καταθέσεις Στεγαστικού Ταμιευτηρίου.

51.03: Καταθέσεις Ταμιευτηρίου Νεότητας.

51.98: Λοιπές Καταθέσεις Ταμιευτηρίου.

1.2.1. Λογιστική Παρακολούθηση - Καταθέσεις Ταμιευτηρίου απλές

Τα λογιστικά θέματα που μπορούν να προκύψουν στις καταθέσεις, εντοπίζονται μεθοδολογικά, στις ακόλουθες φάσεις που μπορεί να διέλθει μία κατάθεση⁵:

Φάση 1^η: Άνοιγμα λογαριασμού στο Υποκατάστημα Α

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	3.000,00	
51.00	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου Απλές		3.000,00

Φάση 2^η: Ανάληψη από το λογαριασμό σε άλλο υποκατάστημα

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
48.00	Καταστήματα εσωτερικού Α	500,00	
38.00	Ταμείο		500,00

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
51.00	Καταθέσεις ταμιευτηρίου Απλές	500,00	
48.00	Καταστήματα εσωτερικού Β		500,00

Φάση 3^η: Εκτοκισμός στο τέλος του εξαμήνου και φορολόγηση τόκων

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
65.01	Τόκοι ταμιευτηρίου	100,00	
51.00	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου Απλές		100,00

⁵ Γεώργιος Κόντος (2007), *Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring*, Εκδόσεις Διπλογραφία

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
51.00	Καταθέσεις ταμειυτηρίου Απλές	10,00	
54.21	Φόρος τόκων		10,00

Φάση 4^η: Κλείσιμο του λογαριασμού.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
51.00	Καταθέσεις ταμειυτηρίου Απλές	2.590,00	
38.00	Ταμείο		2.590,00

1.2.2. Λογιστική Παρακολούθηση - Καταθέσεις ταμειυτηρίου με προειδοποίηση

Πρόκειται για καταθέσεις που αποδίδονται όταν εκ των προτέρων πχ 3 μήνες έχει ειδοποιηθεί εγγράφως η Τράπεζα για το χρόνο και το ύψος της ανάληψης. Λόγω αυτής της δέσμευσης προσφέρουν μεγαλύτερο επιτόκιο από τις απλές καταθέσεις ταμειυτηρίου.

Παράδειγμα: Έστω ότι η τράπεζα δέχεται κατάθεση ταμειυτηρίου 20.000€ με προειδοποίηση 3 μηνών και επιτόκιο 8%.⁶

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	20.000,00	
51	Καταθέσεις Ταμειυτηρίου		20.000,00
51.01	Με προειδοποίηση		

Ο καταθέτης μπορεί να κάνει ανάληψη ενός μικρού ποσού που συμφωνήθηκε π.χ. 80€ κάθε τρίμηνο, ενώ για κάθε άλλο ποσό χρειάζεται γραπτή τρίμηνη προειδοποίηση. Σε διαφορετική περίπτωση επιβαρύνεται με τόκο (π.χ. 4%) πρόωρης ανάληψης.

Έστω, λοιπόν, ότι προειδοποιεί την τράπεζα ότι σε 3 μήνες θα κάνει ανάληψη 3.000€, αλλά τις αναλαμβάνει 24 ημέρες πριν από την ημερομηνία που είχε ορίσει.

Τότε θα γίνει εγγραφή για την ανάληψη και για τον υπολογισμό των τόκων πρόωρης ανάληψης:

⁶ Παπαδέας Παναγιώτης, (2005), *Τραπεζικές Εργασίες & Παράγωγα*, Εκδόσεις Παπαδέας

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
51	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	3.000,00	
51.01	Με προειδοποίηση		
38.00	Ταμείο		3.000,00

(3000-80)*4%*24/365		Χρέωση	Πίστωση
51	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	7,68	
51.01	Με προειδοποίηση		
65.01	Τόκοι Καταθέσεων Ταμιευτηρίου		7,68

1.3 ΤΡΕΧΟΥΜΕΝΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Οι τρεχούμενοι λογαριασμοί καταθέσεων (current deposit accounts) έχουν σημειώσει επέκταση τα τελευταία χρόνια, υπό την πίεση του ανταγωνισμού των τραπεζών. Ειδικότερα, με το άνοιγμα “τρεχούμενων λογαριασμών τραπεζών καταθέσεων” προσφέρονται συνδυασμοί πλεονεκτημάτων των καταθέσεων όψεως και ταμιευτηρίου. Έτσι, παράλληλα με το βιβλιάριο ταμιευτηρίου παρέχονται τα συναλλακτικά πλεονεκτήματα των καταθέσεων όψεως όπως η δυνατότητα έκδοσης μπλοκ επιταγών ή/και συναλλακτικής κάρτας με μεγαλύτερο από αυτές επιτόκιο αν και μικρότερο των καταθέσεων ταμιευτηρίου και περαιτέρω ίσως παροχή δωρεάν ορισμένων ασφαλιστικών καλύψεων, κτλ. Ανοίγονται βασικά για φυσικά πρόσωπα, αν και χρησιμοποιούνται έμμεσα και από ελεύθερους επαγγελματίες για τις ανάγκες των εργασιών τους. Οι τρεχούμενοι λογαριασμοί κινούνται λογιστικά, όπως και οι άλλοι λογαριασμοί καταθέσεως όψεως (λογ. 50.11), αλλά για κάθε εξάμηνο υπολογίζονται τόκοι όπως στις καταθέσεις ταμιευτηρίου. Παρέχουν επίσης και δυνατότητες προσωρινών υπεραναλήψεων μέχρι ορισμένο ποσό.

1.4 ΠΡΟΘΕΣΜΙΑΚΕΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ

Είναι λογαριασμοί καταθέσεων φυσικών και νομικών προσώπων «κλειστοί» για ορισμένο χρονικό διάστημα και προσφέρουν καλύτερο επιτόκιο αν δεν γίνει ανάληψη του ποσού πριν τη λήξη του. Οι καταθέσεις προθεσμίας (time accounts) είναι αναλήψιμες μετά από παρέλευση της

προθεσμίας, η οποία συμφωνείται μεταξύ του καταθέτη και της τράπεζας και συνήθως είναι 3, 6, 9 μήνες και 1 έτος. Ειδικότερα, οι καταθέσεις προθεσμίας διαφοροποιούνται από τις καταθέσεις όψεως και ταμιευτηρίου (savings accounts), κυρίως κατά το ότι οι αποφάσεις για καταθέσεις προθεσμίας έχουν κατά βάση επενδυτικό χαρακτήρα. Σήμερα, σε μια προσπάθεια να ανταγωνιστούν καλύτερα για τις καταθέσεις των αποταμιευτών, οι τράπεζες αλλά και τα αποταμιευτικά ιδρύματα προσφέρουν μια μεγάλη ποικιλία προθεσμιακών λογαριασμών.

Η ανάλυση των παραπάνω καταθέσεων έχει ως εξής :

52: Καταθέσεις προθεσμίας – τραπεζικά ομόλογα

52.00: Ιδιωτών.

52.01: Εταιρειών.

52.02: Δημοσίων Οργανισμών.

52.03: Δημοσίων Επιχειρήσεων.

52.04: Πιστωτικών Ιδρυμάτων.

1.4.1 Λογιστική Παρακολούθηση

Παράδειγμα: Έστω ότι η τράπεζα δέχεται στις 8/3/2011 κατάθεση 30.000 € με ετήσια διάρκεια και επιτόκιο 8% από την Ο.Ε. «Ζ».

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	30.000,00	
52	Καταθέσεις Προθεσμίας		30.000,00
52.01	Εταιριών		
52.01.00	ΟΕ "Ζ"		

Στην Ο.Ε. όμως παρουσιάστηκε επιτακτική ανάγκη ρευστού χρήματος μετά την παρέλευση 2,5 περίπου μηνών και ζήτησε από την Τράπεζα την ανάληψη ολόκληρου του ποσού της κατάθεσης. Στις 25/5/2011 η τράπεζα υπολόγισε τους αντίστοιχους τόκους: η κατάθεση τοκίζεται για 77 ημέρες: $3000 * 8\% * 77 / 365 = 506,30 \text{ €}$.

Θα υπολογισθούν όμως και τόκοι πρόωρης ανάληψης πχ. 4% 288 ημερών: $3000 * 4\% * 288 / 365 = 946,85 \text{ €}$. Επειδή ξεπερνούν τους τόκους καταθέσεων και καμιά περίπτωση

δεν επιτρέπεται η μείωση του αρχικού κεφαλαίου, θα παρακρατηθούν ως τόκοι πρόωρης ανάληψης οι τόκοι καταθέσεων ποσού 506,30 ώστε να γίνει ακέραιη ανάληψη 30.000 €.⁷

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
52	Καταθέσεις Προθεσμίας	30.000,00	
52.01	Εταιριών		
52.01.00	ΟΕ "Ζ"		
38.00	Ταμείο		30.000,00

1.5 ΔΕΣΜΕΥΜΕΝΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Ένα άλλο είδος καταθέσεων είναι οι δεσμευμένες καταθέσεις /blocked deposits (**λογ.53.00**). Η δέσμευση γίνεται είτε με τη βούληση του καταθέτη, είτε με νομοθεσία σε εφαρμογή της νομισματικής και πιστωτικής πολιτικής της τράπεζας, είναι δηλαδή εκούσια ή ακούσια, αντίστοιχα.

Με το άνοιγμα εκούσιας δεσμευμένης κατάθεσης, ο καταθέτης την συνδέει με ειδικές συνθήκες και ανάγκες του. Επιπλέον, μπορεί να τη χρησιμοποιήσει για συγκεκριμένες οικογενειακές καταστάσεις. Συνηθέστερα χρησιμοποιείται από επιχειρήσεις για μερική ή ολική κάλυψη με σκοπό την χορήγηση εγγυητικής επιστολής⁸, προκειμένου η επιχείρηση να αποκτήσει δικαίωμα συμμετοχής σε ανοικτό δημόσιο διαγωνισμό δημοσίων έργων ή κρατικών προμηθειών, κτλ. Σε περίπτωση μη τήρησης των όρων της σύμβασης, καταπίπτει η εγγυητική επιστολή υπέρ του βλαπτόμενου μέρους με το ισόποσο της δεσμευμένης κατάθεσης.

Η ακούσια δεσμευμένη κατάθεση γίνεται σε εφαρμογή έκτακτων παρεμβάσεων της οικονομικής πολιτικής. Συνηθέστερα παραδείγματα αποτελούν τα εισοδήματα μη μονίμων κατοίκων μίας χώρας που αποκτούνται εντός αυτής, η δέσμευση των αποθεματικών και ασφαλιστικών ταμείων, σε διεθνές επίπεδο επιβολή ποινών σε χώρες που παραβιάζουν τις αρχές του ΟΗΕ (πάγωμα καταθέσεων μιας χώρας σε άλλες χώρες) για αξιόποινες πράξεις παραβάσεων του νόμου (εμπόριο ναρκωτικών, λαθρεμπόριο, "μαύρο χρήμα", κτλ.), λόγω πτώχευσης, θανάτου, κτλ.

⁷ Παπαδέας Παναγιώτης, (2005), *Τραπεζικές Εργασίες & Παράγωγα*, Εκδόσεις Παπαδέας

⁸ Εγγυητική επιστολή ορίζεται ως ένα ιδιωτικό έγγραφο, το οποίο εκδίδεται από μία τράπεζα ή έναν άλλο χρηματοοικονομικό οργανισμό με το οποίο εγγυάται προς τρίτο πρόσωπο (δανειστή) τη φερεγγυότητα του οφειλέτη του και υπόσχεται ότι θα καταβάλλει η ίδια το οφειλόμενο ποσό αν το ποσό αυτό δεν εξοφληθεί από τον οφειλέτη.

1.6 ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Για το καθημερινό κλείσιμο ταμείου οι τράπεζες που αντιμετωπίζουν πρόβλημα ρευστότητας, έχουν σήμερα διάφορες δυνατότητες αναλήψεων από την Κεντρική Τράπεζα, καθώς και δανεισμού από άλλες τράπεζες με διατραπεζικά κεφάλαια (Interbank Funds) από τη λεγόμενη διατραπεζική αγορά (Interbank Market), που έχει αναπτυχθεί σε πλαίσια ανεπτυγμένων χρηματοπιστωτικών συστημάτων. Δηλαδή, τράπεζες με ανεπαρκή ρευστά διαθέσιμα δανείζονται προσωρινά με κάποιο επιτόκιο από τράπεζες με περίσσειμα ρευστών διαθεσίμων.

Τα επιτόκια για την άντληση ρευστότητας των τραπεζών από την Κεντρική Τράπεζα ρυθμίζονται με το “βασικό επιτόκιο” αυτής. Τα διατραπεζικά επιτόκια στηρίζονταν επί μακρόν στο διατραπεζικό επιτόκιο του Λονδίνου (γνωστό ως LIBOR), με τοπικές διαφοροποιήσεις ανάλογα με τις τοπικές συνθήκες. Τα τελευταία χρόνια είχε αρχίσει να γίνεται λόγος στη χώρα μας για διαμόρφωση του λεγόμενου EUROBOR στο χώρο της Ευρωζώνης των 12. Τα διατραπεζικά επιτόκια και το βασικό επιτόκιο της Κεντρική Τράπεζα επηρεάζουν το πλέγμα των επιτοκίων των διαφόρων κατηγοριών τραπεζικών λογαριασμών.

Τα ποσά που η τράπεζα δανείζεται βραχυπρόθεσμα από τις άλλες τράπεζες παρακολουθούνται με τον. Λογ. 53.30 Καταθέσεις Διατραπεζικής Αγοράς

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	300.000,00	
53		Άλλες κατηγορίες καταθέσεων	300.000,00
53.30		Καταθέσεις Διατραπεζικής αγοράς	

1.7 REPOS

Οι πράξεις των Repos είναι στη ουσία πράξεις προθεσμιακών καταθέσεων λίγων συνήθως ημερών, οι οποίες είναι εξασφαλισμένες με τίτλους σταθερού εισοδήματος. Πρόκειται για Συμφωνίες Επαναγοράς (Repurchase Agreements-Repo) από τους πωλητές, συνήθως χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εντός συγκεκριμένης προθεσμίας, τίτλων δημοσίου που είχαν πωληθεί προηγούμενα. Οι συμφωνίες περιέχουν την διάρκεια που είναι συνήθως μικρότερη του μηνός και τις τιμές πώλησης και επαναγοράς. Στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα τα Repos χρησιμοποιούνται για να αντιμετωπιστούν τα προβλήματα ρευστότητας των τραπεζών τα οποία

προκύπτουν ως επί το πλείστον από την αγορά εντόκων γραμματίων (Χολεβάς, 1995). Με βάση τη διαφορά μεταξύ αυτών εκτιμάται το επιτόκιο και η απόδοση των Repos.

Οι τράπεζες για αυτό το λόγο χρησιμοποιούν τις εξής συμφωνίες με τους πελάτες τους (Χολεβάς, 1995):

- I. Να τους πουλήσουν έντοκα γραμμάτια σε συγκεκριμένη τιμή και χρονικό διάστημα,
- II. Να ξαναγοράσουν τους τίτλους σε τιμή υψηλότερη από την τιμή πώλησης ακριβώς στο πέρας του αρχικώς συμφωνημένου χρονικού διαστήματος.

Η παραπάνω διαδικασία δείχνει τον τρόπο λειτουργίας των repos τόσο από την πλευρά της τράπεζας όσο και από την πλευρά των επενδυτών. Το επιτόκιο βάση του οποίου πραγματοποιείται η συμφωνία είναι εκ των προτέρων καθορισμένο. Εκτός από την πώληση εντόκων γραμματίων από τις τράπεζες και στη συνέχεια την επαναγορά τους από τους επενδυτές, υπάρχει άλλη μία μορφή παρόμοιας συνδιαλλαγής που λειτουργεί αντίστροφα και ονομάζεται **Reverse Repos**. Στα **Reverse Repos** γίνεται πώληση εντόκων γραμματίων από τις τράπεζες από ιδιωτικές επιχειρήσεις οι οποίες πρέπει να τα αγοράσουν ξανά έπειτα από συγκεκριμένο χρονικό διάστημα με προκαθορισμένο ύψος επιτοκίου.

Τα repos διακρίνονται στις δύο παρακάτω κατηγορίες (Χολεβάς, 1995):

1. Repos με τα εξής χαρακτηριστικά: προκαθορισμένο ελάχιστο ποσό επένδυσης, με χρονική διάρκεια που κυμαίνεται ανάμεσα στη μία βδομάδα και το ένα έτος, δικαίωμα διαδοχικής ανανέωσης τους, επιτόκιο που καθορίζετε ανάλογα με το ποσό που επενδύεται, δυνατότητα βεβαίωσης της απόκτησης αλλά και της πώλησης των τίτλων.
2. Repos με τα εξής χαρακτηριστικά: προκαθορισμένο ελάχιστο ποσό επένδυσης μικρότερο όμως από αυτό της προηγούμενης κατηγορίας, χρονική διάρκεια τουλάχιστον ενός (1) έτους, μηνιαία καταβολή τόκων, δυνατότητα στον επενδυτή να ανανεώσει αυτόματα την επένδυση για ποσό ίσο με το προηγούμενο, δυνατότητα χορηγήσεως στον επενδυτή βεβαίωσης αγοράς ή πώλησης τίτλων, δυνατότητα υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις να πραγματοποιηθεί ανάληψη του αρχικού ποσού.

Τα repos από το 2002 σύμφωνα με απόφαση του υπουργού των οικονομικών φορολογούνται με φόρο 10% .

1.7.1 Λογιστική Παρακολούθηση⁹

Παράδειγμα 1: Πωλήτρια τράπεζα με υποχρεωτική επαναγορά σε συμφωνημένη τιμή

Επειδή η επαναγορά των πωληθέντων χρεογράφων είναι υποχρεωτική, τα πωλούμενα χρεόγραφα εξακολουθούν να εμφανίζονται στους οικείους λογαριασμούς της πωλήτριας τράπεζας και η υποχρέωση επαναγοράς που απορρέει εμφανίζεται μέσω της ημερολογιακής εγγραφής τάξεως:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
02.	Συμβάσεις και Συμφωνίες Σταθμισμένων Κινδύνων	5.000,00	
06.	Ενδεχόμενες Σταθμισμένες Υποχρεώσεις		5.000,00

και κατά την πώληση εμφανίζεται στο ημερολόγιο η εγγραφή της είσπραξης:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	5.000,00	
59.91	Αγοραστές χρεογράφων με συμβάσεις REPOS		5.000,00

Ενώ κατά την επαναγορά στη συμφωνημένη τιμή αντιστρέφεται η προηγούμενη εγγραφή και το προκύπτον χρεωστικό υπόλοιπο εμφανίζεται σε λογαριασμό εξόδου (τόκος). Επιπλέον αντιλογίζεται και η αρχική εγγραφή τάξεως:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
59.91	Αγοραστές χρεογράφων με συμβάσεις REPOS	5.000,00	
65.73	Τόκοι από πωλήσεις χρεογράφων με REPOS	100,00	
38.00	Ταμείο		5.100,00

⁹ Παπαδέας Παναγιώτης, (2005), *Τραπεζικές Εργασίες & Παράγωγα*, Εκδόσεις Παπαδέας

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
06.	Ενδεχόμενες Σταθμισμένες Υποχρεώσεις	5.000,00	
02.	Συμβάσεις και Συμφωνίες Σταθμισμένων Κινδύνων		5.000,00

Παράδειγμα 2: Αγοράστρια τράπεζα με υποχρεωτική επαναπώληση σε συμφωνημένη τιμή

Επειδή τα πωλούμενα χρεόγραφα θα εξακολουθήσουν να εμφανίζονται στα λογιστικά βιβλία του πωλητή, ο αγοραστής δεν δικαιούται να τα απεικονίσει στα δικά του λογιστικά βιβλία και περιορίζεται να δείξει τους όρους της σχετικής σύμβασης με ιδιαίτερους υπολογαριασμούς μέσω των τάξεως.

Κατά την αγορά εμφανίζεται η εγγραφή της καταβολής:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
39.91	Πωλητές χρεογράφων με συμβάσεις REVERSE REPOS	2.000,00	
38.00	Ταμείο		2.000,00

Κατά την επαναπώληση στη συμφωνημένη τιμή αντιστρέφεται η προηγούμενη εγγραφή και προκύπτουν υπόλοιπο είναι τόκοι – έσοδα:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	2.200,00	
39.91	Πωλητές χρεογράφων με συμβάσεις REVERSE REPOS		2.000,00
71.98	Τόκοι από αγορές χρεογράφων με REVERSE REPOS		200,00

1.8 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ

Η πλήρης απελευθέρωση του συναλλάγματος μεταξύ των 12 (δώδεκα) Χωρών-Μελών της ΕΕ, σύμφωνα με τη συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992, ολοκληρώθηκε στη χώρα μας με πράξη του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος την 1-08-1997. Έτσι, επιτράπηκε το άνοιγμα λογαριασμών καταθέσεων σε συνάλλαγμα από νομικά και φυσικά πρόσωπα στις εμπορικές τράπεζες και ελεύθερη διακίνηση συναλλάγματος εντός των Χωρών-Μελών. Οι λογαριασμοί σε συνάλλαγμα ανοίγονται συνήθως με μορφή καταθέσεων όψεως, ταμειυτηρίου και προθεσμίας. Επιπρόσθετα, είναι λογαριασμοί τοκοφόροι με επιτόκιο, ανάλογο του κατατιθέμενου ποσού και κατόπιν συμφωνίας με την τράπεζα.

Με τους λογαριασμούς σε συνάλλαγμα επιτρέπονται συναλλαγές με το εξωτερικό και πιο συγκεκριμένα:

1. Επενδύσεις και τοποθετήσεις στο εξωτερικό από μόνιμους κατοίκους της Ελλάδος (για αγορά ακινήτων, ομόλογα ή μερίδια Αμοιβαίων Κεφαλαίων)
2. Μεταφορά κεφαλαίου για διάφορες πληρωμές μόνιμων κατοίκων της Ελλάδος (μισθοί και συντάξεις, αμοιβές υπηρεσιών παιδείας, υγείας, ασφάλιστρα, κτλ.)
3. Μεταφορά εισοδημάτων μόνιμων κατοίκων εξωτερικού (από ενοίκια ακινήτων, πωλήσεις ακινήτων, τόκους καταθέσεων, μερίσματα και άλλα κέρδη).

Ο κίνδυνος υποτίμησης του εγχώριου νομίσματος λειτουργεί συμψηφιστικά με τη διαφορά των επιτοκίων σε εγχώριο νόμισμα και σε συνάλλαγμα, για στροφή των καταθετών σε καταθέσεις σε συνάλλαγμα. Σε περίπτωση πάντως αρκετά μεγάλης διαφοράς, εφόσον τα επιτόκια στο εξωτερικό υστερούν σημαντικά, συμφέρει τους επενδυτές, άτομα και επιχειρήσεις, να καταθέτουν στο εσωτερικό σε εγχώριο νόμισμα και να προσφεύγουν σε εξωτερικό δανεισμό για την χρηματοδότηση των επενδυτικών τους σχεδίων. Αυτό συνεπάγεται ότι αναλαμβάνονται οι κίνδυνοι υποτίμησης του εγχωρίου νομίσματος¹⁰, ειδικότερα εφόσον δεν υπάρχουν δυνατότητες αντισταθμιστικής κάλυψής τους.

Με τον λογαριασμό αυτό οι καταθέτες έχουν πάντοτε διαθέσιμο συνάλλαγμα για κάθε τους ανάγκη και επιπλέον σημαντικά πλεονεκτήματα, που είναι τα εξής:

¹⁰ Με τον τρόπο αυτό επιταχύνεται η υποτίμηση του εγχωρίου νομίσματος. Οπωσδήποτε, η υποτίμηση αντισταθμίζει την διαφορά αποδόσεων και κατά συνέπεια ο κίνδυνος υποτίμησης επηρεάζουν αρνητικά τις ξένες επενδύσεις.

- Απόδοση τόκων σε συνάλλαγμα ή απόδοση τόκων σε Ευρώ με επιπλέον προσαύξηση του επιτοκίου.
- Δυνατότητα αγοράς τίτλων Ελληνικού Δημοσίου, Repos, κ.α. με μετατροπή του συναλλάγματος σε Ευρώ και με δικαίωμα μετατροπής του αρχικού κεφαλαίου και των τόκων σε οποιοδήποτε νόμισμα κατά την λήξη τους.
- Αφορολόγητοι τόκοι.
- Δυνατότητα κατάθεσης ξένων χαρτονομισμάτων, Travellers cheques, εντολών εξωτερικού και επιταγών.
- Δυνατότητα μετατροπής της κατάθεσης σε άλλο νόμισμα.
- Έκδοση εγγυητικής επιστολής για το εσωτερικό ή το εξωτερικό.
- Δυνατότητα χορήγησης στεγαστικού δανείου, έναντι μετατροπής του λογαριασμού σε Ευρώ ή με ενέχυρο την κατάθεση χωρίς ο καταθέτης να χάνει τους τόκους.
- Ενημέρωση και εξυπηρέτηση με σύστημα “On Line” σε οποιοδήποτε από τα καταστήματα της τράπεζας.

Σε περίπτωση «προθεσμιακής κατάθεσης σε συνάλλαγμα» ο καταθέτης έχει επιπλέον τα εξής πλεονεκτήματα:

- Ακόμη υψηλότερο επιτόκιο.
- Διάρκεια κατάθεσης ένα, δύο, τρεις, έξι και δώδεκα μήνες ανάλογα με την επιλογή του καταθέτη.
- Έκδοση πιστοποιητικού κατάθεσης.
- Δυνατότητα έκδοσης επιταγής ή χορήγησης χαρτονομίσματος χωρίς προμήθεια.

1.8.1 Λογιστική παρακολούθηση

Ακολουθείται η πρακτική των ξεχωριστών ημερολογίων ανά νόμισμα (usd & euro).

Παράδειγμα 1: Ένας πελάτης της τράπεζας καταθέτει 30.000 Αμερικάνικα Δολάρια σε ελεύθερο συνάλλαγμα, δηλαδή σε συνάλλαγμα που δεν είναι υποχρεωτικά εκχωρητέο στην Κεντρική Τράπεζα. Αν η κατάθεση είναι απλή ταμειυτηρίου, καταχωρείται η παρακάτω ημερολογιακή εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	30.000,00	
51.00.03	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου- Σε USD		30.000,00

Ενώ κατά την ανάληψη της σε ελεύθερο συνάλλαγμα, προκύπτει η εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
51.00.03	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου- Σε USD	30.000,00	
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού		30.000,00

Αν, όμως υποθέσουμε ότι η ανάληψη της γίνεται σε ευρώ σε κάποια χρονική στιγμή όπου 1 USD ισοδυναμεί με 1,05 €, τότε προκύπτουν δύο εγγραφές:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
A	46.00	Συναλλαγματική Θέση σε Ίδιο Συνάλλαγμα	31.500,00
	38.00	Ταμείο	31.500,00
B	51.00.03	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου- Σε USD	30.000,00
	46.00	Συναλλαγματική Θέση σε Ίδιο Συνάλλαγμα	30.000,00

Τέλος, αν δεν πραγματοποιηθεί η ανάληψη μερική ή ολική, κάθε εξάμηνο υπολογίζονται και οι ανάλογοι δουλευμένοι τόκοι. Αν το επιτόκιο αυτής της κατάθεσης είναι 4%, υπολογίζονται οι τόκοι εξαμήνου: $2\% \times 30.000 = 600$ σε USD και $2\% \times 31.500 = 630$ €.

Τότε οι εγγραφές στα αντίστοιχα αυτοτελή ημερολόγια θα είναι:

Λογαριασμοί			Χρέωση	Πίστωση
A	46.00	Συναλλαγματική Θέση σε Ίδιο Συνάλλαγμα	600,00	
	51.00.03	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου- Σε USD		600,00
B	65.01.00	Τόκοι Καταθέσεων	630,00	
	51.00.03	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου - Σε USD		630,00

Παράδειγμα 2: Ένας πελάτης καταθέτει επιταγή Ιαπωνικής Τράπεζας ύψους 13.000.000 JPY (130.000 x 100) για τη δημιουργία κατάθεσης (απλής) ταμιευτηρίου:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	130.000,00	
51.00	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου		130.000,00

Το συνάλλαγμα εκχωρείται στην Κεντρική Τράπεζα, η οποία αναγνωρίζεται από συγκεκριμένη τράπεζα του εξωτερικού:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
30.17	Κεντρική Τράπεζα-Απαιτήσεις από Εκχωρημένο Συνάλλαγμα Καταθέσεων	130.000,00	
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού		130.000,00

Υπολογίζονται οι τόκοι του εξαμήνου, έστω: $3\% \times 130.000 \times 1/2 = 1.950$

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
30.17	Κεντρική Τράπεζα-Απαιτήσεις από Εκχωρημένο Συνάλλαγμα Καταθέσεων	1.950,00	
51.00	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου		1.950,00

Αν γίνει ανάληψη της κατάθεσης από τον πελάτη:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
A	51.00	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου	131.950,00
	38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	131.950,00
B	38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	131.950,00
	30.17	Κεντρική Τράπεζα-Απαιτήσεις από Εκχωρημένο Συναλλάγμα Καταθέσεων	131.950,00

Τέλος, η κεντρική τράπεζα χορηγεί την αντίστοιχη προμήθεια (έστω 1%) στην τράπεζα:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.06.00	Κεντρική Τράπεζα – Τρεχούμενος Λογαριασμός	130,00	
74.17	Έσοδα από Προμήθειες- Εκχωρούμενου Συναλλάγματος		130,00

1.9 ΛΟΙΠΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΑΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΜΙΚΤΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Οι λογαριασμοί αυτοί παρέχουν συνδυασμό πολλαπλών πλεονεκτημάτων, των τρεχούμενων λογαριασμών και επιπλέον πιστωτικές δυνατότητες χρησιμοποίησής τους και στο εξωτερικό μέσω Master Cards κτλ. Πρόκειται για εμπλουτισμένους “τρεχούμενους λογαριασμούς καταθέσεων”, με τη μορφή “πολυμορφικών λογαριασμών”. Οι λογαριασμοί αυτοί έχουν παρόμοια χρήση με τους απλούς λογαριασμούς αλλά και ορισμένα πρόσθετα πλεονεκτήματα ως προς τις δυνατότητες υπεραναλήψεων, χρήσης τους για αναλήψεις και στο εξωτερικό, πρόσθετες ειδικές ασφαλιστικές παροχές κτλ. Εύλογο είναι ότι δεν υπάρχουν στεγανά μεταξύ των τρεχούμενων, των μικτών και των συμβατικών λογαριασμών. Συνήθης είναι πλέον η δυνατότητα μετατροπής τους σε “επενδυτικό ταμιευτήριο”, με σκοπό υψηλότερες αποδόσεις, όπως με πιο

τακτική μέχρι ημερήσια αναπροσαρμογή του επιτοκίου, ανάλογα με το ύψος της κατάθεσης, όπως και δυνατότητα έκδοσης πιστωτικής κάρτας και παροχής δωρεάν ορισμένων ασφαλιστικών καλύψεων (για ορισμένο ελάχιστο υπόλοιπο), σύνδεση τμήματος του υπολοίπου με τοποθέτηση σε Αμοιβαία Κεφάλαια, κτλ.

ΤΡΟΦΟΔΟΤΕΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Πρόκειται για μια πρόσθετη αυτοτελή κατηγορία λογαριασμών, που μοιάζουν με τους τρεχούμενους και τους μικτούς λογαριασμούς, με επιπλέον δυνατότητα τακτικής πληρωμής των τρεχουσών δαπανών καθώς και όλων των τακτικών ή εκτάκτων χρεωστικών υποχρεώσεων του πελάτη. Δεν γίνεται λόγος για εντελώς νέο χωριστό προϊόν αλλά για αυτοματοποίηση της εξυπηρέτησης των υποχρεώσεων του πελάτη, η οποία είναι δυνατή με την ανάπτυξη της τεχνολογίας των δικτύων. Στις ευκολίες που παρέχονται από τους λογαριασμούς αυτούς έχει συμπεριληφθεί και η σύνδεσή τους με ασφαλιστικά προγράμματα ασφαλειών ζωής, αυτοκινήτων και κατοικιών, που εξυπηρετούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα από τον τροφοδότη λογαριασμό και κάθε άλλο ατομικό λογαριασμό.

ΚΟΙΝΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Οι καταθέσεις σε κοινό λογαριασμό (joint accounts) δεν αποτελούν διαφορετικό είδος λογαριασμού, αλλά συνήθως λογαριασμό καταθέσεων ταμειυτηρίου, που ανοίγεται στο όνομα δύο ή περισσότερων προσώπων. Δικαίωμα ανάληψης έχει είτε ο καθένας χωριστά, είτε με συνυπογραφή όλων των δικαιούχων. Ο κοινός λογαριασμός παρότι έχει συνηθέστερα τη μορφή κατάθεσης ταμειυτηρίου, υπό ορισμένες προϋποθέσεις μπορεί να έχει τη μορφή λογαριασμού κατάθεσης όψεως. Ένα πλεονέκτημα των καταθέσεων σε κοινό λογαριασμό είναι οι συνεξυπηρέτηση με διευκόλυνση αναλήψεων από στενούς συγγενείς ή επαγγελματικούς συνεργάτες. Ένα σημαντικό μειονέκτημα μπορεί να θεωρεί η ανάληψη ενός ποσού από τον έναν συνδικαιούχο χωρίς τη συγκατάθεση του άλλου.

ΑΝΤΑΛΛΑΞΙΜΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Η κύρια διαφοροποίηση των προϊόντων αυτών είναι ότι είναι βραχυπρόθεσμοι τίτλοι διάρκειας μέχρι ένα έτος και επιπλέον είναι εμπορεύσιμοι σε ανεπτυγμένες χρηματαγορές. Με την ανάπτυξη των αγορών των προϊόντων αυτών, ήρθε στην επιφάνεια για άλλη μία φορά το φαινόμενο της “τιτλοποίησης” όπου αποτέλεσε καταλύτη στην ανάπτυξη των χρηματοοικονομικών προϊόντων, στην εμφάνισή τους και στη βελτίωση της καλύτερης χρήσης τους. Οι κυριότερες κατηγορίες είναι οι εξής:

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

Τα Διαπραγματεύσιμα Πιστοποιητικά Καταθέσεων (Negotiable Certificates of Deposits-NCDs) είναι πιστοποιητικά προθεσμιακών καταθέσεων, πάνω από ορισμένα ποσά, που εκδίδουν εμπορικές τράπεζες ή άλλοι χρηματοπιστωτικοί φορείς για καταθέσεις πελατών τους. Αυτό σημαίνει ότι με τα NCDs, ο πελάτης μπορεί να πάρει το κεφάλαιό του συν κάποιο τόκο. Η συνήθης διάρκεια του τίτλου κυμαίνεται από 1 έως 12 μήνες, χωρίς να αποκλείονται και μεγαλύτερης διάρκειας που μπορεί να ανέρχονται σε 2, 3 ή και 5 έτη. Στην περίπτωση που η διάρκειά τους υπερβαίνει το ένα έτος καλύπτουν μονιμότερες ανάγκες των τραπεζών και περιλαμβάνονται στα προϊόντα της κεφαλαιαγοράς. Η συνηθέστερη πάντως διαρκεί τους είναι από 3 έως 6 μήνες.

Το εργαλείο αυτό συναλλάσσεται στη χρηματαγορά και είχε μεγάλη εφαρμογή ιδιαίτερα στη δεκαετία του 1960, γιατί τότε είχαν μειωθεί τα επιτόκια και ήταν σύμφоро για τις επιχειρήσεις να διατηρούν στις τράπεζες καταθέσεις όψεως. Οι τράπεζες για να μην απολέσουν καταθέσεις, εξέδιδαν πιστοποιητικά καταθέσεων και τους έδιναν κάποιο τόκο. Η διαδικασία αυτή έχει επεκταθεί σε διεθνές επίπεδο σήμερα και οι εμπορικές τράπεζες στο εξωτερικό χρησιμοποιούν αυτό το εργαλείο σε σημαντική έκταση. Σε ανεπτυγμένα χρηματοπιστωτικά πλαίσια τα πιστοποιητικά καταθέσεων προθεσμίας, είναι διαπραγματεύσιμα και ανταλλάσσονται στις ανεπτυγμένες δευτερογενείς χρηματαγορές και πριν τη λήξη τους. Μπορεί επομένως να πουληθεί από τον κάτοχο του στη δευτερογενή αγορά, εφόσον αυτή είναι ανεπτυγμένη και οργανωμένη, και να τιμολογηθεί σε αυτή τόσο η αξία του όσο και το επιτόκιο και η απόδοσή του. Για το λόγο αυτό καλούνται και διαπραγματεύσιμα πιστοποιητικά προϊόντα. Το επιτόκιο τους, κατά την έκδοσή τους, είναι συνήθως υψηλότερο των καταθέσεων ταμειυτηρίου αλλά χαμηλότερο των μη διαπραγματεύσιμων μορφών προθεσμιακών καταθέσεων. Είναι επίσης υψηλότερο από το επιτόκιο των χαμηλότερου κινδύνου εντόκων γραμματίων του δημοσίου. Η ανάπτυξη του τίτλου αυτού προσφέρει όλες τις ιδιότητες των χρηματοοικονομικών προϊόντων όπως ρευστότητα, ανταλλαξιμότητα, εμπορευσιμότητα, κτλ. και επιπλέον έχει και ορισμένα πλεονεκτήματα, όπως απόδοση στον κομιστή, μεγάλη εξασφάλιση των επενδυτών, απλότητα, δυνατότητα ενεχυρίασης και ευχερή ποσοτικό έλεγχο. Εννοείται, ότι ο αποταμιευτής που θα αποφασίσει να ρευστοποιήσει τον τίτλο πριν τη λήξη του, θα επιβαρυνθεί με ένα “τόκο ποινής”.

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ ΕΥΡΩΔΟΛΑΡΙΩΝ

Τα Ευρωδολάρια (Eurodollars) αποτελούν καταθέσεις δολαρίων, που έχουν γίνει στις τράπεζες της Ευρώπης ή σε Αμερικανικές έξω από τα γεωγραφικά σύνορα των Η.Π.Α. Η χρήση τους επεκτάθηκε μετά από τις πετρελαϊκές κρίσεις της δεκαετίας του 1970, με αφετηρία την Ευρώπη και αργότερα τις ασιατικές αγορές. Εκτός από τις καταθέσεις, από τις διεθνείς τράπεζες εκδίδονται επίσης “Πιστοποιητικά Καταθέσεων σε Ευρωδολάρια” (Eurodollar CDs-ECDs). Οι κατευθείαν εκδόσεις ECDs έχουν συνήθως βραχυπρόθεσμη διάρκεια μικρότερη των 6 μηνών, έχουν ξεπεράσει τα υπόλοιπα των καταθέσεων και έχουν ατονήσει τα κοινοπρακτικά δάνεια μέσω των οποίων μεγάλοι δανειολήπτες αντλούσαν στο παρελθόν μεγάλα ποσά μέσω των τραπεζικών ομίλων.

ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΤΙΤΛΟΙ

Οι τράπεζες σε ανεπτυγμένες χρηματαγορές αποδέχονται επίσης κάλυψη εμπορικών τίτλων (Commercial Papers-CPs), που εκδίδονται από χρηματοπιστωτικά ακμαίες επιχειρήσεις. Διαθέτονται είτε απ' ευθείας από εκδότριες εταιρείες, είτε μέσω “διαπραγματευτών” και ανταλλάσσονται με προεξόφληση σε συγκρίσιμα επιτόκια με αυτά των CDs, λαμβανόμενης υπόψη και της φερεγγυότητας του εκδότη.

ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΙΜΕΣ ΕΝΤΟΛΕΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΝ

Οι Διαπραγματεύσιμες Εντολές Αναλήψεων (Negotiable Orders of Withdrawal-NOW) αποτελούν λογαριασμούς όψεως ή βραχυπρόθεσμα πιστοποιητικά καταθέσεων που εκδίδονται από ένα χρηματοπιστωτικό οργανισμό, προκειμένου να συγκεντρώσει κεφάλαια, τα οποία επενδύει στη συνέχεια με μόχλευση σε μακροπρόθεσμα στεγαστικά δάνεια (Mortgages) και προβαίνει σε εξόφλησή του.

ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΑΠΟΔΟΧΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Οι επιταγές αποδοχής τράπεζας είναι βραχυχρόνια ανώνυμα γραμμάτια τα οποία φέρουν επιτόκιο και πωλούνται με έκπτωση. Είναι διαπραγματεύσιμο εργαλείο, δεδομένου ότι ο κάτοχος του μπορεί να το διαθέσει στην αγορά σε μια τιμή μικρότερη από την ονομαστική, με κάποιο επιτόκιο προεξόφλησης. Η χρονική τους διάρκεια είναι μέχρι 270 ημέρες. Εξοφλούνται από την τράπεζα που έχει αποδεχθεί το δάνειο, και η σημαντικότερη διαφορά τους από τα CPs είναι ότι την αποπληρωμή ενός paper εγγυάται μόνο η εταιρία που εκδίδει, ενώ την αποπληρωμή μιας επιταγής τράπεζας εγγυάται και η τράπεζα. Για αυτό το λόγο φέρουν μικρότερο κίνδυνο από τα CPs.

Οι επιταγές αποδοχής τράπεζας προκύπτουν από το εξωτερικό εμπόριο, από την εγχώρια αποστολή εμπορευμάτων, την αποθήκευση έτοιμων εμπορεύσιμων αγαθών στην εγχώρια ή ξένη αγορά και από πιστώσεις συναλλάγματος σε δολάρια στις ξένες τράπεζες.

Λόγω της πολύπλοκης φύσης των λειτουργιών των αποδοχών αποδοχής, μόνο οι μεγάλες τράπεζες, οι οποίες διαθέτουν καλά οργανωμένα τμήματα εξωτερικού, χρησιμοποιούν αυτό το εργαλείο. Οι τελευταίες κρατούν ως επένδυση κάποιο τμήμα της αξίας των επιταγών που εκδίδουν. Το υπόλοιπο το πωλούν σε επενδυτές μέσω πρακτόρων ή απευθείας. Κύριοι επενδυτές σε αυτήν την αγορά είναι άλλες τράπεζες όπως οι ξένες κεντρικές τράπεζες. Τα περισσότερα από τα γραμμάτια αυτά είναι για υψηλά ποσά, απλησίαστα στους μικροεπενδυτές. Η διαθεσιμότητα των επιταγών αποδοχής τράπεζας ποικίλλει εποχικά, αλλά και σε πιο μακροχρόνια περίοδο. Όταν υπάρχει στενότητα χρήματος, οι τράπεζες προτιμούν να μη δεσμεύουν κεφάλαια σε αυτή τη μορφή.

1.10 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΤΑΘΕΤΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΙΕΘΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Οι καταθέσεις εντάσσονται στα χρηματοοικονομικά μέσα, όπως αυτά ορίζονται από IAS 32, γιατί για μεν το πιστωτικό ίδρυμα που δέχεται την κατάθεση αποτελούν χρηματοοικονομικό στοιχείο υποχρεώσεων, για τον ιδιώτη δε ή την επιχείρηση που κάνει την κατάθεση αποτελούν χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού.

Οι καταθέσεις αποτιμώνται στο αναπόσβεστο κόστος, εκτός και εάν το πιστωτικό ίδρυμα ορίσει ότι για κάποια κατηγορία καταθέσεων η αποτίμηση θα γίνεται στην εύλογη αξία με μεταφορά της διαφοράς στα αποτελέσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ – ΧΟΡΗΓΗΣΕΙΣ

Οι Ενεργητικές Τραπεζικές Εργασίες είναι οι εργασίες εκείνες με τις οποίες οι τράπεζες διοχετεύουν (αξιοποιούν) τα χρηματικά διαθέσιμα που αποκτήθηκαν από τις καταθέσεις στις διάφορες παραγωγικές δραστηριότητες της οικονομίας.

Στις Ενεργητικές εργασίες ανήκει η ομάδα 2 (χορηγήσεις) του ΚΛΣΤ. Οι χορηγήσεις θεωρούνται ως κύρια ενεργητική τραπεζική εργασία. Διάφορες μορφές χορηγήσεων είναι οι εξής:

- Δάνεια και πιστώσεις διαφόρων μορφών.
- Προεξόφληση τίτλων του χαρτοφυλακίου της επιχείρησης.
- Προκαταβολές έναντι φορτωτικών εγγράφων
- Τραπεζική ενέγγυος πίστωση

2.1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΔΑΝΕΙΩΝ

Χορήγηση ή χρηματοδότηση είναι η παροχή αγοραστικής δύναμης από τράπεζα σε πελάτη της (πιστούχο), ο οποίος καθίσταται οφειλέτης της τράπεζας με όρους που καθορίζονται από συναπτόμενη μεταξύ τους σύμβαση. Ως χορήγηση θεωρείται και η προεξόφληση γραμματίων και συναλλαγματικών, καθώς και τα ποσά που καταβάλλει η τράπεζα, λόγω καταπτώσεως εγγυήσεων της προς την πελατεία της.

Η επικινδυνότητα των χορηγήσεων έγκειται στο γεγονός ότι η ποιότητα των δανείων επηρεάζεται όχι μόνο από εξωτερικούς αλλά και από εσωτερικούς παράγοντες. Οι εξωτερικοί παράγοντες περιλαμβάνουν τις αλλαγές στην οικονομία και τους κανονισμούς που επιβάλλονται από τη κυβέρνηση. Οι εσωτερικοί παράγοντες δηλαδή οι παράγοντες που οφείλονται στην ίδια την τράπεζα και επηρεάζουν τον κίνδυνο του δανείου είναι τα διοικητικά λάθη, τις αναποτελεσματικές πολιτικές του δανεισμού κ.α.

Ο κίνδυνος απώλειας κατά τη διαδικασία του δανεισμού είναι τουλάχιστον μερικώς ελεγχόμενος από τους κυβερνητικούς κανονισμούς και τις εσωτερικές πολιτικές και διαδικασίες. Επίσης, ο κίνδυνος ελέγχεται δημιουργώντας και ακολουθώντας γραπτές πολιτικές και διαδικασίες για

κάθε πιστωτικό αίτημα. Οι γραπτές πολιτικές των δανείων θα πρέπει να περιγράφουν τους τύπους δανείων, τους επιθυμητούς όρους για κάθε τύπο, την απαραίτητη τεκμηρίωση προτού χορηγηθεί η έγκριση, την αξιολόγηση της πρόσθετης εξασφάλισης, τις τεχνικές τιμολόγησης και την ιεραρχική διάρθρωση των αρχών για τις εγκρίσεις των δανείων.

Οι δανειστές εξετάζουν μία σειρά από παράγοντες ώστε να μπορέσουν να καταλήξουν στην έγκριση ή στην απόρριψη κάθε αιτήματος για δάνειο. Αυτοί είναι οι εξής:

- Τους όρους του δανείου όπως ο σκοπός του και η αξιοπιστία των οφειλετών,
- Τα γενικά χαρακτηριστικά του υποψηφίου πελάτη (π.χ. η νομική του μορφή, το αντικείμενο εργασιών του),
- Τα χρηματικά διαθέσιμα, δηλαδή την ικανότητα πληρωμής της δόσης του δανείου με βάση τα οικονομικά δεδομένα του υποψηφίου πελάτη (π.χ. ύπαρξη άλλου δανείου, επάρκεια εισοδήματος ή ταμειακών ροών),
- Τις οικονομικές συνθήκες της χώρας (κατάσταση της οικονομίας),
- Τα χρηματοοικονομικά στοιχεία όπως ισολογισμοί και αριθμοδείκτες.

Οι περισσότερες αποφάσεις σχετικά με τη χορήγηση των δανείων επικεντρώνονται γύρω από τρία (3) βασικά ζητήματα. Αυτά είναι η φερεγγυότητα του οφειλέτη και πως μπορούμε να το γνωρίζουμε, η προσπάθεια για κατάλληλη δόμηση σχετικά με τη συμφωνία του δανείου και το πως μπορεί αυτή να προστατεύσει τον δανειστή και τα δημόσια κεφάλαια και τέλος η εξασφάλιση της τράπεζας μέσω κατάσχεσης περιουσιακών στοιχείων ή κερδών του οφειλέτη σε περίπτωση μη αποπληρωμής του δανείου. Τέλος, ένα φερέγγυο χρηματοδοτικό πρόγραμμα πρέπει να λαμβάνει μέτρα για μία περιοδική επανεξέταση όλων των ανεξόφλητων δανείων.

2.2 ΟΙ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

1. Με κριτήριο την ρευστοποίηση

- Σε βραχυπρόθεσμες, οι οποίες εξοφλούνται εντός δώδεκα (12) μηνών και χρησιμοποιούνται για κεφάλαια κίνησης,
- Σε μεσοπρόθεσμες, οι οποίες εξοφλούνται σε δύο (2) έως τέσσερα (4) έτη και χρησιμοποιούνται για κεφάλαια κινήσεως μονιμότερου χαρακτήρα,
- Σε μακροπρόθεσμες, οι οποίες εξοφλούνται σε άνω των πέντε (5) ετών και χρησιμοποιούνται για απόκτηση ακινήτων.

2. Με κριτήριο τις εξασφαλίσεις

- Ακάλυπτες, όπου σε αυτή τη κατηγορία δεν υπάρχουν πρόσθετες ασφάλειες και χορηγούνται σε φερέγγυους πελάτες,
- Καλυμμένες με εγγυήσεις τρίτων ή ενέχυρα επιταγών γραμματίων, απαιτήσεων κ.τ.λ.,
- Καλυμμένες με εμπράγματα ασφάλειες όπως υποθήκες, προσημειώσεις, ενέχυρα εμπορευμάτων κ.τ.λ.

3. Με κριτήριο τον κλάδο δραστηριότητας των πιστούχων

- Χρηματοδοτήσεις προς το εμπόριο (εσωτερικό, εισαγωγικό, εξαγωγικό),
- Χορηγήσεις προς τη βιομηχανία (αφορούν κεφάλαιο κινήσεως και πάγιες εγκαταστάσεις),
- Χορηγήσεις προς τις τουριστικές επιχειρήσεις (αφορούν κεφάλαιο κινήσεως και πάγιες εγκαταστάσεις),
- Χορηγήσεις προς την βιοτεχνία (αφορούν κεφάλαιο κινήσεως και πάγιες εγκαταστάσεις),
- Χορηγήσεις προς τη ναυτιλία (αφορούν κεφάλαιο κινήσεως και πάγιες εγκαταστάσεις).

4. Με κριτήριο τον τρόπο εξοφλήσεως

- Εφάπαξ εξοφλητέες,
- Χρεολυτικές,
- Τοκοχρεωλυτικές,
- Σε ανοικτό λογαριασμό.

5. Με κριτήριο το είδος χρηματοδότησης

- Χορηγήσεις για την αγορά ή ανέγερση κτιριακών εγκαταστάσεων,
- Χορηγήσεις για την αγορά μηχανημάτων,
- Χορηγήσεις για κεφάλαιο κινήσεως,
- Χορηγήσεις για την αγορά κατοικίας,
- Χορηγήσεις για την αγορά επαγγελματικής στέγης.

2.3 ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΕΙΣ ΤΩΝ ΧΟΡΗΓΗΣΕΩΝ

Ένας πελάτης μπορεί να διαθέσει κάποιου είδους εξασφάλιση για ένα δάνειο, ώστε να ενθαρρύνει την τράπεζα να προχωρήσει στη χορήγηση του δανείου. Η τράπεζα δεν έχει πρόθεση

να βασιστεί στην εξασφάλιση για την αποπληρωμή του δανείου, εκτός αν αναγκαστεί να το πράξει. Οι κυριότερες είναι:

- 1. Ο τίτλος ιδιοκτησίας γης.** Ο όρος “γη” δεν αναφέρεται μόνο στο έδαφος, αλλά και στα περιουσιακά στοιχεία που βρίσκονται κτισμένα πάνω της. Όπως είναι φυσικό, οι περισσότερες υποθήκες βασίζονται περισσότερο στην αξία των επίγειων κτισμάτων, παρά στην ίδια τη γη. Η τράπεζα πάντοτε ζητά από τον πελάτη να δίνει μία νόμιμη υποθήκη γης (με τίτλο ιδιοκτησίας).
- 2. Οι εγγυήσεις.** Είναι υποσχέσεις πληρωμής του χρέους ενός άλλου ατόμου. Αποτελεί μία καλή ασφάλεια, εάν ο εγγυητής είναι οικονομικά υγιής και διαδικασία απλή. Υπάρχουν τρεις συμβαλλόμενοι σε μία εγγύηση, ο πιστωτής, ο αρχικός χρεώστης και ο εγγυητής. Για την αρχική υποχρέωση της πληρωμής του δανείου ευθύνεται ο χρεώστης, ενώ ο εγγυητής είναι υποχρεωμένος να πληρώσει, μόνο αν ο αρχικός χρεώστης δεν μπορέσει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του. Η αξία της εγγύησης εξαρτάται από την οικονομική κατάσταση του εγγυητή και για αυτό, πριν συμφωνηθεί να δεχτεί την εγγύηση ως ασφάλεια για το δάνειο, η τράπεζα κάνει μία έρευνα για τον εγγυητή μέσω της τράπεζας του για το ποσό που πρόκειται να εγγυηθεί.
- 3. Οι τίτλοι και οι μετοχές.** Οι τίτλοι αποτελούν μία καλή ασφάλεια για την τράπεζα, με την προϋπόθεση ότι έχουν εισαχθεί στο χρηματιστήριο. Οι εισηγμένοι τίτλοι είναι σχετικά εύκολο να πουληθούν. Οι τιμές των τίτλων παρουσιάζουν καθημερινά διακυμάνσεις, και για αυτό είναι σκόπιμο, όταν γίνονται δεκτοί τίτλοι ως εξασφάλιση, η τρέχουσα αποτίμησή τους να είναι σημαντικά υψηλότερη του δανείου.
- 4. Ενεχυρίαση εμπορευμάτων-χρεογράφων.** Μια ισχυρή εξασφάλιση είναι η ενεχυρίαση εμπορευμάτων όπου εκχωρούνται τα εμπορεύματα του δανειστή ή ενός τρίτου εγγυητή σε αυτόν που δανείζει (τράπεζα). Μια ακόμη μορφή εξασφάλισης είναι η ενεχυρίαση μετοχών και μεριδίων Α/Κ
- 5. Ενεχυρίαση επιταγών-γραμματίων εισπρακτέων.** Η τράπεζα για να δεχτεί την ενεχυρίαση των επιταγών/γραμματίων εισπρακτέων ελέγχει την φερεγγυότητα των εκδοτών/αποδεκτών και την νομιμότητα της συναλλαγής .
- 6. Ενεχυρίαση απαιτήσεων.** Η τράπεζα εξετάζει απαιτήσεις των δανειζόμενων έτσι ώστε να τις δεχτεί ως ενέχυρα για να εξασφαλίσει χρηματοδοτήσεις, μόνο αν οι απαιτήσεις αυτές είναι μεταβιβάσιμες.

2.4 ΔΑΝΕΙΑ ΠΡΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Τα επιχειρησιακά δάνεια χωρίζονται σε βραχυπρόθεσμα (με διάρκεια μικρότερη του έτους) και μακροπρόθεσμα (με διάρκεια μεγαλύτερη του έτους). Μια σημαντική ταξινόμηση, είναι ο διαχωρισμός των πιστώσεων σε δάνεια για κεφάλαια κίνησης και σε προθεσμιακά δάνεια. Τα πρώτα είναι συνήθως βραχυπρόθεσμες πιστώσεις που στοχεύουν κυρίως στην χρηματοδότηση για αγορά πρώτων υλών και τη δημιουργία αποθεμάτων των επιχειρήσεων σε έτοιμα προϊόντα, στην πληρωμή των μισθοδοτικών αναγκών και των φόρων και στην κάλυψη των προσωρινών δαπανών. Τα δεύτερα έχουν σκοπό να χρηματοδοτήσουν τις μόνιμες προσθήκες στο κεφάλαιο κίνησης ή στις εγκαταστάσεις και στον εξοπλισμό.

Υπάρχουν πολλά είδη δανείων κεφαλαίου κίνησης και προθεσμιακών δανείων όπως:

- Τα εποχικά ανοικτά πιστωτικά όρια, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η κυμαινόμενη ζήτηση για προϊόντα και υπηρεσίες κατά τη διάρκεια του έτους.
- Η εμπορική χρηματοδότηση για απόκτηση συσκευών, εξοπλισμού και οχημάτων που στη συνέχεια πωλούνται στους πελάτες, στις επιχειρήσεις και στα νοικοκυριά.
- Τα δάνεια με βάση τα στοιχεία του ενεργητικού.
- Η ανανεωμένη πίστωση που επιτρέπει στον δικαιούχο να αντλεί χρήματα μέχρι ενός ορισμένου ποσού και που ανανεώνεται αυτόματα μετά από κάθε διακανονισμό ή συναλλαγή, ώστε να παραμένει πάντοτε ακέραη με τους ίδιους όρους.
- Τα δάνεια έργων, για να αποκτηθούν νέες εγκαταστάσεις και εξοπλισμός.

Η αξιολόγηση κάθε εφαρμογής επιχειρησιακού δανείου γίνεται συνήθως από έναν ή και περισσότερους εξειδικευμένους αναλυτές οι οποίοι διαπραγματεύονται με τον πελάτη και αξιολογούν τα ισχυρά οικονομικά σημεία και αδυναμίες του και στο τέλος εγκρίνουν ή όχι την αίτηση του δανείου.

2.5 ΔΑΝΕΙΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Ο δανεισμός στους καταναλωτές και η χορήγηση στεγαστικών δανείων συγκαταλέγονται μεταξύ των δημοφιλέστερων οικονομικών υπηρεσιών που προσφέρονται από τους τραπεζίτες και τους ανταγωνιστές τους τα τελευταία χρόνια.

Τα δάνεια και οι χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που προσφέρονται στα νοικοκυριά αντιπροσωπεύουν μία από τις σημαντικές πηγές εσόδων και καταθέσεων. Οι τράπεζες, οι πιστωτικές ενώσεις, οι οργανισμοί αποταμιεύσεων και οι χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις ανταγωνίζονται επιθετικά για τον καταναλωτή.

Η καταναλωτική πίστη (consumer credit) αποτελεί ένα σημαντικό συμπλήρωμα των υπηρεσιών εμπορικής πίστωσης, τόσο παρέχοντας στους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς μία διαφοροποιημένη βάση πελατών, όσο και βοηθώντας στη μείωση της έκθεσης των δανειστών στη επίδραση των κυκλικών οικονομικών διακυμάνσεων. Τα καταναλωτικά και στεγαστικά δάνεια αποτελούν προκλήσεις για τους υπαλλήλους που είναι υπεύθυνοι για τη χορήγησή τους, λόγω των υψηλών ποσοστών μη αποπληρωμής τους.

Σημαντική προϋπόθεση για τον επιτυχή καταναλωτικό και στεγαστικό δανεισμό αποτελεί η γρήγορη επεξεργασία των ζητούμενων πιστώσεων, έτσι ώστε ο καταναλωτής να λαμβάνει μία γρήγορη απάντηση-απόφαση από τον δανειστή. Η αυτοματοποίηση της διαδικασίας έχει προχωρήσει σημαντικά λόγω της χρήσης συστημάτων αξιολόγησης φερεγγυότητας, τα οποία αξιολογούν την πιστωτική ικανότητα κάθε νοικοκυριού, και των γραφείων συγκέντρωσης και αξιολογήσεις οικονομικών πληροφοριών, τα οποία παρέχουν στους δανειστές εύκολη πρόσβαση στα ιστορικά στοιχεία των καταναλωτών.

2.5.1 Καταναλωτικά - Προσωπικά Δάνεια

Χορηγούνται σε ιδιώτες για προσωπικές τους δαπάνες εκτός από την αγορά ακίνητης περιουσίας ή χρεογράφων. Τα περισσότερα καταναλωτικά δάνεια είναι βραχυπρόθεσμα ή μεσοπρόθεσμα (από τρία έως πέντε έτη) δάνεια που αποπληρώνονται με δόσεις, που απαιτούν δηλαδή την μερική αποπληρωμή τους σε προκαθορισμένα χρονικά διαστήματα, όπως μηνιαία. Η αποπληρωμή του δανείου και των τόκων συνήθως γίνεται βάση ενός προσυμφωνημένου χρονοδιαγράμματος με τη τράπεζα. Εμπεριέχουν αρκετά μεγάλο πιστωτικό κίνδυνο σε σχέση με άλλα δάνεια, καθώς συνήθως δεν υπάρχουν εμπράγματα εξασφαλίσεις.

Οι υποψήφιοι δανειολήπτες θα πρέπει να εξετάζουν τόσο το ύψος του επιτοκίου όσο και το ύψος της δόσης, αλλά και όλα τα λοιπά έξοδα, που συνδέονται με το συναπτόμενο δάνειο και τα οποία αυξάνουν την δανειακή επιβάρυνση. Υπάρχουν πολλές διαφορετικές μέθοδοι όσον αφορά τον υπολογισμό των επιτοκίων των καταναλωτικών και στεγαστικών δανείων.

Πρόκειται για δάνεια που απευθύνονται σε ιδιώτες για να καλύψουν τις προσωπικές και

καταναλωτικές τους ανάγκες. Αν και συνήθως ζητούνται εξασφαλίσεις και ενέχυρα τις περισσότερες φορές, τα δάνεια αυτά θεωρούνται ως τα περισσότερο επικίνδυνα, καθώς καλύπτουν “τρύπες” σε έναν οικογενειακό προϋπολογισμό χωρίς να υπάρχει απαραίτητα προοπτική να υπάρχει μελλοντικό επιπλέον εισόδημα για εξυπηρέτηση των δανείων. Για αυτό, στο πλαίσιο της έγκρισης τέτοιων δανείων, ζητείται από τον υποψήφιο δανειολήπτη να προσκομίσει αποδεικτικά εισοδήματος, έτσι ώστε να υπολογίσει η τράπεζα κατά πόσο μπορεί το τακτικό εισόδημα του υποψηφίου δανειολήπτη να εξυπηρετεί τις δόσεις του δανείου.

2.5.2 Στεγαστικά Δάνεια (mortgages)

Αποτελούν μορφή χρηματοδότησης με εμπράγματα υποθήκη. Περισσότερο από το μισό αυτών των κεφαλαίων διατίθεται στη χρηματοδότηση κατοικιών, ενώ το υπόλοιπο χρηματοδοτεί κτίρια επιχειρήσεων, κατασκευές διαμερισμάτων και αγροτικές κατασκευές. Επειδή τα περισσότερα στεγαστικά δάνεια είναι μικρά και για διάφορα ποσά αποτελούν εξαιρετικά πολύπλοκα προσωπικά συμβόλαια. Τα περισσότερα δάνεια εξοφλούνται σε μηνιαίες δόσεις σταθερού επιτοκίου, αλλά υπάρχουν και άλλα με μεταβαλλόμενο επιτόκιο.

Τα στεγαστικά δάνεια απευθύνονται συχνότερα σε νοικοκυριά που επιδιώκουν να αποκτήσουν μόνιμη, ιδιόκτητη στέγη, δυνατότητα που οι τράπεζες τους προσφέρουν. Τα στελέχη και το προσωπικό που είναι υπεύθυνα για τον στεγαστικό δανεισμό πρέπει να έχουν πολλές δεξιότητες στην αξιολόγηση των τιμών των ακινήτων, αλλά και να γνωρίζουν τους νόμους και τους κανονισμούς που διέπουν αυτόν τον τομέα. Περισσότερο από οποιονδήποτε τύπο δανείου, τα στεγαστικά δάνεια εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την εκτίμηση της αξίας και της προοπτικής πρόσθετων ασφαλειών δανείου.

Τα στεγαστικά δάνεια χρησιμοποιούνται για αγορά, επισκευή ή ανέγερση κατοικίας ή γενικότερα για αγορά κτλ οικοπέδων, γηπέδων κτλ. και γενικότερα σε ότι αφορά την κτηματαγορά. Υπάρχουν εξασφαλίσεις, με την υπογραφή της δανειακής σύνδεσης, έτσι ώστε τα χρήματα που αντλούνται από τα δάνεια αυτά να χρησιμοποιούνται όντως για τους σκοπούς αυτούς.

Καθώς τα δάνεια αυτά έχουν ιδιαίτερα αυστηρά κριτήρια όσον αφορά την πιστοληπτική ικανότητα των υποψηφίων δανειοληπτών, αλλά και καθώς το οποίο ακίνητο εμπλέκεται χρησιμοποιείται ως ενέχυρο και ως εγγύηση για την έγκριση του δανείου, οδηγούν τα επιτόκιά τους σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα σχεδόν στο κόστος του χρήματος. Ο λόγος είναι ο πιστωτικός

κίνδυνος, στο σύνολό του, είναι αρκετά μικρός καθώς:

- Η πιθανότητα αθέτησης είναι αρκετά μικρή λόγω των αυστηρών κριτηρίων έγκρισης,
- Ο κίνδυνος έκθεσης είναι αρκετά μεγάλος λόγω των μεγάλων ποσών που αντλούνται για αγορά, ανέγερση, επισκευή ακινήτου,
- Ο κίνδυνος ανάκτησης είναι πολύ μικρός, καθώς στην πράξη το ποσό όλο σχεδόν ανακτάται σε περιπτώσεις αθέτησης, στο πλαίσιο νομικών διαδικασιών όπου το ακίνητο ρευστοποιείται για να εξυπηρετηθούν οι υποχρεώσεις του δανείου.

2.6 Λογιστική Παρακολούθηση

2.6.1 Η Αναγνώριση των Δανείων και η Εκταμίευση

Η καταχώρηση ενός δανείου ως στοιχείου του ενεργητικού γίνεται στην τραπεζική πρακτική με την εκταμίευση των σχετικών ποσών στους πελάτες. Ως δάνειο αναγνωρίζεται το ποσό που δόθηκε σε μετρητά, πλέον τα έξοδα συναλλαγής (αμοιβές δικηγόρων, μηχανικών κλπ). Πριν όμως την καταχώρηση μιας χορήγησης σε λογαριασμούς ενεργητικού, οι τράπεζες παρακολουθούν σε λογαριασμούς τάξεως τα ποσά που έχουν αναλάβει να διαθέσουν σε πελάτες, αλλά δεν έχουν εκταμιεύσει ακόμη.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
03.11	Εγκεκριμένες Δανειακές Συμβάσεις	100.000,00	
07.11	Υποχρεώσεις από Εγκεκριμένες Δανειακές Συμβάσεις		100.000,00

Το ζεύγος αυτό χρησιμοποιείται, σύμφωνα με το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο Τραπεζών, για την παρακολούθηση μεσομακροπρόθεσμων δανειακών συμβάσεων, η εκτέλεση των οποίων προβλέπεται να γίνει τμηματικά. Το ίδιο ζεύγος λογαριασμών μπορεί να χρησιμοποιηθεί και κατά την υπογραφή συμβάσεων ανοικτού τρεχούμενου λογαριασμού. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι το ζεύγος των λογαριασμών αυτών προϋποθέτει την υπογραφή σύμβασης.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
04.81	Εγκεκριμένα Πιστωτικά Όρια	100.000,00	
08.81	Πελάτες με Εγκεκριμένα Πιστωτικά Όρια		100.000,00

Το δεύτερο ζεύγος, αντίθετα, χρησιμοποιείται όταν έχουν εγκριθεί στον πελάτη πιστωτικά όρια, χωρίς να έχει πραγματοποιηθεί ακόμη η υπογραφή της σύμβασης. Κατά την εκταμίευση ή τις διαδοχικές εκταμιεύσεις του ποσού που εγκρίθηκε γίνονται απ' ευθείας εγγραφές στους λογαριασμούς ουσίας, ταυτόχρονα δε ενημερώνονται και οι σχετικοί λογαριασμοί τάξεως, προκειμένου να εμφανίζουν τα πράγματι μη εκταμιευθέντα ποσά.

Όταν θα γίνει η καταβολή του ποσού χορηγήσεως χρεώνεται ο οικείος λογαριασμός χορηγήσεως με πίστωση του κατάλληλου λογαριασμού. Για παράδειγμα κατά την χορήγηση ενός στεγαστικού δανείου γίνεται η παρακάτω εγγραφή¹¹:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.30.10.02	Στεγαστικά Δάνεια Ιδιωτών	500.000,00	
51.00	Καταθέσεις Ταμιευτηρίου		500.000,00

2.6.2 Εκτοκισμός των δανείων και λοιπές χρεώσεις

Εκτοκισμός δανείου είναι η διαδικασία υπολογισμού του τόκου του δανείου. Εκτοκισμός μπορεί να γίνει είτε για να υπολογιστεί η τελική οφειλή του πελάτη από το δάνειο, σε εφαρμογή της σχετικής σύμβασης, είτε στα πλαίσια της σύνταξης των οικονομικών καταστάσεων (υπολογισμός δεδουλευμένων τόκων – μη απαιτητών). Όταν ο εκτοκισμός γίνεται για να επιβαρυνθεί ο πελάτης, οι τόκοι που αναλογούν κάθε φορά προστίθενται στο προηγούμενο κεφάλαιο και προκύπτει, έτσι, ένα νέο τοκοφόρο κεφάλαιο. Έχουμε δηλαδή, κεφαλαιοποίηση των τόκων. Σύμφωνα με πάγια τραπεζική πρακτική, οι ανοικτοί λογαριασμοί εκτοκίζονται κάθε 31/3, 30/6, 30/9 και 31/12, προκειμένου να επιβαρυνθούν οι πελάτες με τους αναλογούντες τόκους. Οι τόκοι που αναλογούν σε κάθε τρίμηνο προστίθενται στο προηγούμενο κεφάλαιο και

¹¹ Γεώργιος Κόντος (2007), Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring, Εκδόσεις Διπλωματία

προκύπτει, έτσι, κάθε φορά ένα νέο τοκοφόρο κεφάλαιο. Τότε λέμε ότι οι τόκοι κεφαλαιοποιήθηκαν.

Όσον αφορά τον εκτοκισμό των δανείων δεν φαίνεται να υπάρχει ομοιόμορφη πρακτική. Συνήθως, ο εκτοκισμός γίνεται είτε κάθε μήνα, είτε κάθε εξάμηνο, χωρίς να αποκλείεται και κάποιο άλλο διάστημα. Στην περίπτωση που ο εκτοκισμός γίνεται κάθε μήνα, μέρα καταλογισμού των τόκων μπορεί να είναι η ίδια με την ημέρα που πήρε ο πελάτης το δάνειο ή μπορεί να συμπίπτει με το τέλος κάθε μήνα. Το ίδιο μπορεί να γίνει και στην περίπτωση του καταλογισμού κάθε εξάμηνο κλπ.

Η εγγραφή για τον καταλογισμό τόκων σε ένα στεγαστικό δάνειο για παράδειγμα είναι η ακόλουθη:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.30.10.02	Στεγαστικά Δάνεια Ιδιωτών	500,00	
70.30.10	Τόκοι Στεγαστικών Δανείων Ιδιωτών		500,00

Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι εκτός από τον καταλογισμό τόκων, γίνεται κατά περιοδικά διαστήματα και σύμφωνα με τις αρχές κάθε τράπεζας και καταλογισμός προμηθειών επί των χορηγήσεων, με χρέωση των λογαριασμών χορηγήσεων και πίστωση των οικείων υπό-λογαριασμών του 70 "Έσοδα από τόκους χορηγήσεων".

Τέλος, οι λογαριασμοί χορηγήσεων χρεώνονται και από τα παρεπόμενα έσοδα με πίστωση των υπό-λογαριασμών του 74 "Έσοδα από προμήθειες", αλλά και από τους φόρους επί των εσόδων χορηγήσεων με πίστωση των υπό-λογαριασμών του 54 "Υποχρεώσεις από φόρους-τέλη".

2.6.3 Η εξυπηρέτηση των δανείων

Στην τραπεζική ορολογία, εξυπηρέτηση δανείου εννοούμε τις καταβολές που κάνει ο δανειζόμενος, προκειμένου να εξοφλήσει τις ληξιπρόθεσμες οφειλές του από το κεφάλαιο και τους τόκους του δανείου. Ο πελάτης μπορεί να προσέλθει εμπρόθεσμα για την τακτοποίηση των οφειλών του ή μπορεί να έλθει καθυστερημένα ή να μην προσέλθει καθόλου. Έτσι, εκείνο το οποίο πρέπει να γίνει κατανοητό, είναι ότι ο καταλογισμός των τόκων στον λογαριασμό ενός πελάτη και εξυπηρέτηση είναι δύο διαφορετικές και ανεξάρτητες μεταξύ τους διαδικασίες. Η σειρά εξόφλησης είναι η εξής:

- τυχόν έξοδα,
- τόκοι,
- κεφάλαιο του δανείου.

Υπάρχουν δύο τρόπο εξυπηρέτησης του δανείου:

1. Η μέθοδος των ίσων μερών του κεφαλαίου.

Στην μέθοδο αυτή ο δανειολήπτης πληρώνει σε κάθε δόση σταθερό ποσό για κεφάλαιο (χρεολύσιο). Ο τόκος μεταβάλλεται γιατί υπολογίζεται κάθε φορά στο ανεξόφλητο ποσό του κεφαλαίου και είναι φυσικό να μειώνεται, όσο μειώνεται και το ανεξόφλητο κεφάλαιο. Έτσι, με τη μέθοδο αυτή οι δόσεις δεν είναι ίσες αφού το μεν χρεολύσιο είναι σταθερό, οι δε τόκοι είναι μεταβλητό μέγεθος.

2. Η μέθοδος του σταθερού τοκοχρεολυσίου.

Εδώ ο δανειολήπτης πληρώνει κάθε φορά σταθερό ποσό σε κάθε δόση. Αυτό σημαίνει ότι σε κάθε δόση μεταβάλλεται τόσο το κεφάλαιο (χρεολύσιο) όσο και ο τόκος, σε τρόπο που να διατηρείται σταθερό το τοκοχρεολύσιο. Με τη μέθοδο αυτή οι τόκοι στην αρχή είναι υψηλοί και το χρεολύσιο μικρό, πράγμα που αντιστρέφεται με την πάροδο του χρόνου. Η μέθοδος του σταθερού τοκοχρεολυσίου εφαρμόζεται κυρίως στα δάνεια.

Η λογιστική εγγραφή που γίνεται κατά την είσπραξη της απαιτήσεως (κεφαλαίου, τόκων, κλπ) για παράδειγμα από ένα στεγαστικό δάνειο είναι η ακόλουθη:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
51.00	Καταθέσεις Ταμειυτηρίου	5.000,00	
20.30.10.19	Στεγαστικά Δάνεια Ιδιοτών		5.000,00

Τέλος, θα πρέπει να αναφερθούμε ότι υπάρχει και η περίπτωση συμφωνίας τράπεζας και πελάτη για αναστολή καταβολής χρεολυσίου και τόκων για κάποιο χρονικό διάστημα. Αυτό δε σημαίνει, βέβαια, ότι η τράπεζα προβαίνει σε άφεση χρέους. Αυτό που γίνεται είναι να παρέχεται μία διευκόλυνση στον πελάτη για κάποιο χρονικό διάστημα (περίοδος χάριτος)¹², για το οποίο όμως οι τόκοι υπολογίζονται κανονικά, και ή καταβάλλονται συνήθως κάθε τρίμηνο ή δεν καταβάλλονται καθόλου αλλά κεφαλαιοποιούνται και έτσι όταν αρχίσει η εξυπηρέτηση του δανείου, το αρχικό κεφάλαιο θα προσανξηθεί με τους τόκους αυτής της περιόδου.

¹² Γεώργιος Κόντος (2007), *Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring*, Εκδόσεις Διπλωγραφία

2.6.4 Στην περίπτωση καθυστέρησης εξόφλησης δόσης τοκοχρεωλυτικού δανείου

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η λογιστική εγγραφή που θα γίνει σε περίπτωση καθυστερημένης καταβολής της δόσης της επιχείρησης δεν είναι πάντοτε ίδια. Ο βασικότερος λόγος για τον οποίο συμβαίνει αυτό είναι διότι η πολιτική αντιμετώπισης καθυστερημένων καταβολών της κάθε Τράπεζας, πολύ απλά είναι διαφορετική. Οι κύριες διαφορές εντοπίζονται είτε στην μεταβολή του επιτοκίου είτε στην τελική είσπραξη της καθυστερούμενης δόσης. Από λογιστική άποψη φαίνεται ενδιαφέρουσα η δεύτερη περίπτωση την οποία και θα μελετήσουμε. Έστω ότι η επιχείρηση έχει συνάψει τοκοχρεωλυτικό δάνειο με σταθερή δόση από τράπεζα. Τα δάνεια αυτής της μορφής συνήθως υποστηρίζονται από έναν λογαριασμό καταθετικό, ο οποίος είναι όψεως. Τόσο οι πληρωμές των δόσεων όσο και η αρχική καταβολή του κεφαλαίου από την τράπεζα γίνονται στον λογαριασμό αυτό. Η επιχείρηση οφείλει κάθε πρώτη του μηνός να έχει καταθέσει την δόση του δανείου έτσι ώστε να τραβηχτούν τα χρήματα από το σύστημα. Συνεπώς η κατάθεση της δόσης σε περίπτωση που γίνει με επιταγή άλλης τράπεζας θα πρέπει να έχει γίνει τουλάχιστο μια μέρα πιο μπροστά λόγω του λεγόμενου *valeur*. Εάν η δόση έχει καταβληθεί έγκαιρα και στο ακέραιο τότε μπορούν να συμβούν τα εξής:

1. Το σύστημα τραβάει το όποιο διαθέσιμο ποσό με το οποίο είναι πιστωμένος ο λογαριασμός εξυπηρέτησης ενώ για το υπόλοιπο της δόσης τρέχουν τόκοι καθυστέρησης. Εάν πριν την καταχώρηση της επόμενης δόσης η επιχείρηση καταθέσει κάποιο ποσό στον λογαριασμό εξυπηρέτησης το σύστημα το τραβάει μέχρι να καλύψει πλήρως τη συνολική τρέχουσα οφειλή.
2. Το σύστημα δεν τραβάει κανένα ποσό. Εάν και όταν το ποσό που απαιτείται για την ακέραιη κάλυψη της δόσης σχηματισθεί μέσα στο λογαριασμό εξυπηρέτησης τότε το σύστημα προχωράει στην εξόφληση της δόσης. Και πάλι θα πρέπει να τονίσουμε ότι υπάρχουν δυο υπό-κατηγορίες της περίπτωσης αυτής. Στην πρώτη, ως συνολικό ποσό δόσης το σύστημα θεωρεί την δόση συν τους τόκους καθυστέρησης που έχουν καταγραφεί μέχρι την στιγμή αυτή. Στην δεύτερη κατηγορία η δόση παραμένει ίδια με τους τόκους να μεταφέρονται στην επόμενη δόση.

2.6.5 Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και Απομείωση αξίας των δανείων

Κατ' αρχήν, θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι χορηγήσεις, αφού αποτελούν χρηματοοικονομικό

στοιχείο του ενεργητικού, η αποτίμησή τους γίνεται στο αναπόσβεστο κόστος κτήσεως και ακολουθούν τις αρχές αναγνώρισης που ισχύουν γενικά για τα χρηματοοικονομικά μέσα.

Η απομείωση της αξίας ενός δανείου και γενικότερα μιας απαίτησης από έναν πελάτη, είναι σύνηθες θέμα στην τραπεζική πρακτική, που έχει σοβαρές επιπτώσεις στην κερδοφορία των τραπεζών και στην ποιότητα του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων. Οι τράπεζες κάθε φορά που συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις, θα πρέπει να εξετάζουν με μεγάλη προσοχή, το σύνολο του χαρτοφυλακίου, για να διαπιστώσουν αν υπάρχουν περιπτώσεις που θα πρέπει να προβούν σε αναγνώριση της απομείωσης της αξίας τους. Για την απομείωση της αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού προβλέπει το ΔΛΠ 39. Σύμφωνα με το πρότυπο αυτό, απομείωση της αξίας ενός δανείου έχουμε στην περίπτωση που υπόλοιπο του δανείου είναι μεγαλύτερο από ποσό που αναμένεται να εισπραχθεί τελικά από το δάνειο. Ενδείξεις απομείωσης κατά την εξέταση του χαρτοφυλακίου χορηγήσεων μπορούν να αποτελέσουν τα παρακάτω:

- Σημαντική επιδείνωση της χρηματοοικονομικής θέσης του δανειολήπτη
- Καθυστέρηση πληρωμής από τον πελάτη του κεφαλαίου ή των τόκων του δανείου
- Ρύθμιση του δανείου από την τράπεζα, συνέπεια των δυσκολιών που αντιμετωπίζει ο δανειολήπτης.
- Γεγονότα που καθιστούν πιθανό το ενδεχόμενο, ο πελάτης να οδηγηθεί σε πτώχευση ή αναδιοργάνωση.
- Δεδομένα από παρατηρήσεις που έχουν καταγραφεί μετά την αρχική αναγνώριση και που φανερώνουν ότι υπάρχει μείωση των αναμενόμενων χρηματοροών από μια ομάδα δανείων, χωρίς αυτή η μείωση να μπορεί να αποδοθεί σε κάποια από τα δάνεια της συγκεκριμένης κατηγορίας¹³.

Σύμφωνα με το ΔΛΠ 39 το ποσό της ζημίας που θα προκύψει λόγω απομείωσης της αξίας των δανείων θα πρέπει να επηρεάσει τα αποτελέσματα της χρήσεως στην οποία θα διαπιστωθεί το γεγονός της απομείωσης. Λογιστικά υπάρχουν δύο δυνατότητες να εμφανιστεί η απομείωση¹⁴:

I. Με απευθείας μείωση του οικείου λογαριασμού χορηγήσεων.

¹³ Γεώργιος Κόντος (2007), Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring, Εκδόσεις Διπλογραφία

¹⁴ Γεώργιος Κόντος (2007), Λογιστική Τραπεζών και Εταιρειών Leasing & Factoring, Εκδόσεις Διπλογραφία

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
69.51	Ζημιές από Απομειώσεις Δανείων και Απαιτήσεων	50.000,00	
20.XX.XX.XX	Χορηγήσεις		50.000,00

II. Με δημιουργία λογαριασμού συσσωρευμένων απαιτήσεων.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
69.51	Ζημιές από Απομειώσεις Δανείων και Απαιτήσεων	50.000,00	
20.XX.XX.40	Χορηγήσεις- Συσσωρευμένες Απομειώσεις		50.000,00

Αν αποφασιστεί το οριστικό κλείσιμο του δανείου θα γίνει η ακόλουθη εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.XX.XX.40	Χορηγήσεις- Συσσωρευμένες Απομειώσεις	50.000,00	
20.XX.XX.XX	Χορηγήσεις		50.000,00

2.6.6. Λογαριασμός 24 “Χορηγήσεις σε καθυστέρηση”

Στην ανάπτυξη των λογαριασμών των χορηγήσεων, η φερεγγυότητα του πελάτη αποτελεί ένα από τα βασικά κριτήρια διάκρισης των πρωτοβάθμιων λογαριασμών. Η δημιουργία του λογαριασμού 24 “Χορηγήσεις σε καθυστέρηση” προέρχεται από την ύπαρξη και λειτουργία του λογαριασμού 20 “Χορηγήσεις”. Αν για την εκπλήρωση της παροχής συμφωνηθεί ορισμένη μέρα, ο οφειλέτης γίνεται υπερήμερος με μόνη την παρέλευση της ημέρας αυτής. Στην τραπεζική πρακτική, επικράτησε να ορίζονται ως καθυστερήσεις μόνο οι ληξιπρόθεσμες οφειλές των πελατών που υπερβαίνουν σε καθυστέρηση τους τρεις μήνες. Έτσι, οι καθυστερήσεις μέχρι τρεις μήνες θεωρούνται απλές καθυστερήσεις και οι πάντων από τρεις μήνες οριστικές, γεγονός που έχει ως αποτέλεσμα τα δάνεια της κατηγορίας αυτής να ονομάζονται ειδικότερα μη

εξυπηρετούμενα δάνεια.

Η μεταφορά των χορηγήσεων από τον λογαριασμό 20 στον λογαριασμό 24 σημαίνει ότι οι σχετικές απαιτήσεις έχουν χάσει τον κανονικό ρυθμό εξόφλησης, είναι πλέον ληξιπρόθεσμες απαιτήσεις μόνιμης καθυστέρησης στην εξόφληση, η οικονομική πορεία του πελάτη δεν δείχνει τάσεις βελτίωσης και η τράπεζα έχει καταγγείλει τη μεταξύ τους σύμβαση.

Η λογιστική εγγραφή είναι η ακόλουθη:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
24.00	Χορηγήσεις σε Καθυστέρηση	5.000.000,00	
20.00	Χορηγήσεις		5.000.000,00

Ανάλογη είναι η εγγραφή και στην περίπτωση χορηγήσεων σε συνδεδεμένες και συμμετοχικού ενδιαφέροντος επιχειρήσεις. Δηλαδή, χρεώνεται ο λογαριασμός **25.00** και πιστώνεται ο λογαριασμός **21.41**.

2.6.7 Λογαριασμός 27 “Επισφαλείς χορηγήσεις”

Η μεταφορά των ενήμερων χορηγήσεων στις χορηγήσεις σε καθυστέρηση δείχνει ότι υπάρχει πρόβλημα στη ρευστοποίηση τους, αλλά δεν σημαίνει απαραίτητα ότι οι συγκεκριμένες χορηγήσεις είναι επισφαλείς απαιτήσεις, ούτε κατά προέκταση ότι είναι ανεπίδεκτες εισπράξεως, αφού μπορεί να καλύπτονται με εμπράγματα εξασφαλίσεις. Ως επισφαλής χαρακτηρίζεται κάθε χορήγηση, είτε έχει προηγουμένως χαρακτηριστεί ως καθυστερημένη, είτε όχι, για την οποία υπάρχουν βάσιμες ενδείξεις ότι δε ια εισπραχθεί ολικά ή μερικά. Η εγγραφή που γίνεται όταν χαρακτηρίζεται μια χορήγηση ως επισφαλής είναι η ακόλουθη:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
27.00	Επισφαλείς Χορηγήσεις	50.000,00	
20.00 ή 24.00	Χορηγήσεις ή Χορηγήσεις σε Καθυστέρηση		500.000,00

Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο υπολογισμός των τόκων διακόπτεται για τις χορηγήσεις

που χαρακτηρίζονται ως επισφαλείς και η τράπεζα έχει την ευχέρεια να συνεχίσει να παρακολουθεί τους δεδουλευμένους τόκους των απαιτήσεων αυτών με λογαριασμούς τάξεως:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
04.90	Διάφοροι Χρεωστικοί Λογαριασμοί Πληροφοριών	50.000,00	
04.90.00	Υπολογισμοί Τόκων σε Επισφαλείς Χορηγήσεις		
08.90	Διάφοροι Πιστωτικοί Λογαριασμοί Πληροφοριών		50.000,00
08.90.00	Υπολογισμοί Τόκων σε Επισφαλείς Χορηγήσεις		

Τέλος, όσον αφορά τις επισφαλείς απαιτήσεις από χορηγήσεις που έχουν καταστεί ανεπίδεκτες εισπράξεως, αποσβένονται. Η απόσβεση αυτών γίνεται με χρέωση του λογαριασμού **44.03** “Προβλέψεις για επισφαλείς απαιτήσεις” (ο οποίος είχε προγενέστερα πιστωθεί όταν δημιουργήθηκαν οι προβλέψεις, οπότε τώρα κλείνει) και πίστωση του λογαριασμού της χορηγήσεως που αποσβένεται.

Οι αποσβεσμένες χορηγήσεις μπορεί να απεικονίζονται, μέχρι να συμπληρωθεί ο χρόνος της νόμιμης παραγραφής τους σε λογαριασμούς τάξεως¹⁵.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
04.80	Απαιτήσεις Αποσβεσμένες	50.000,00	
08.80	Προβλέψεις που Χρησιμοποιήθηκαν για Απόσβεση Απαιτήσεων		50.000,00

2.6.8 Ολοκληρωμένο παράδειγμα Δανείου σε Ευρώ

Η έγκριση χορήγησης ενός δανείου και η υπογραφή της σύμβασης ακολουθείται από την εκταμίευση όλου ή τμήματος του εγκεκριμένου ποσού. Συνήθως η χορήγηση του δανείου γίνεται τμηματικά και μεταξύ έγκρισης και τελικής εκταμίευσης μεσολαβεί αρκετό διάστημα.

¹⁵ Παπαδέας Παναγιώτης, (2005), *Τραπεζικές Εργασίες & Παράγωγα*, Εκδόσεις Παπαδέας

Απαιτείται όμως για τα ποσά που η τράπεζα έχει αναλάβει υποχρέωση να χορηγήσει στον πελάτη να γίνεται η σχετική λογιστική εγγραφή. Τα μη εκταμιευθέντα ποσά θεωρούνται χρηματοδοτικό άνοιγμα και η Τράπεζα της Ελλάδος ζητά να παρακολουθούνται σε λογαριασμούς τάξεως.

I. Συγκεκριμένα με την υπογραφή της σύμβασης γίνονται οι ακόλουθες εγγραφές:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
03.11	Εγκεκριμένες Δανειακές Συμβάσεις	200.000,00	
07.11	Υποχρεώσεις από Εγκεκριμένες Δανειακές Συμβάσεις		200.000,00

Στόχος είναι να καταχωρείται το συνολικό ποσό που προβλέπει η σύμβαση και το οποίο θα καταβληθεί τμηματικά. Για συμβάσεις με αλληλόχρεο λογαριασμό όπου έχουν εγκριθεί συγκεκριμένα πιστωτικά όρια γίνονται οι ακόλουθες εγγραφές:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
04.81	Εγκεκριμένα Πιστωτικά Όρια	100.000,00	
08.81	Πελάτες με Εγκεκριμένα		100.000,00

II. Εκταμίευση. Στο στάδιο αυτό ο πελάτης παίρνει το δάνειο από την τράπεζα. Επομένως η λογιστική εγγραφή που γίνεται είναι:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.XX	Χορηγήσεις	1.200.000,00	
38.00	Ταμείο		1.200.000,00

III. Εκτοκισμός με βάση τη σύμβαση. Ο υπολογισμός του τόκου γίνεται με βάση τον τύπο:

$$\text{Τόκος} = \text{Κεφάλαιο Προηγούμενης Περιόδου} \times \text{Επιτόκιο} \times \text{Διάστημα}$$

Επομένως, ανάλογα με τον τύπο του δανείου γίνεται και ο υπολογισμός του τόκου με τις παρακάτω εγγραφές:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.XX	Χορηγήσεις	220.000,00	
70.XX	Έσοδα από Τόκους Χορηγήσεων		220.000,00

Έστω η Τράπεζα έχει χορηγήσει :

- Δάνειο 5.000.000€ στις 6/4/2006.
- Για 3 χρόνια.
- Με ετήσιο επιτόκιο 14%.
- Εξάμηνο εκτοκισμό.

Άρα ο πελάτης στις 6/10/2006 θα πληρώσει τόκους για το διάστημα 6/4/2006 - 6/10/2006 (183 μέρες = Απρίλιος 25 + Μάιος 31 + Ιούνιος 30 + Ιούλιος 31 + Αύγουστος 30 + Σεπτέμβριος 30 + Οκτώβριος 5)

$$\text{Τόκοι} = \frac{5.000.000 * 14\% * 183}{365}$$

Η τράπεζα θα πρέπει να διενεργήσει την ακόλουθη εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.XX	Χορηγήσεις	350.959,00	
70.XX	Έσοδα από Τόκους Χορηγήσεων		350.959,00

Οι παραπάνω τόκοι που υπολογίζονται με βάση τη σύμβαση ονομάζονται δεδουλευμένοι και απαιτητοί.

- IV. Εκτοκισμός προκειμένου να συνταχθούν οι οικονομικές καταστάσεις της Τράπεζας. Οι τράπεζες υποχρεούνται να συντάσσουν οικονομικές καταστάσεις στο τέλος κάθε τριμήνου (δηλαδή 31/3, 30/6, 30/9 και 31/12). Έτσι στο προηγούμενο παράδειγμα η Τράπεζα στις 30/6 πρέπει να υπολογίσει τους τόκους για το διάστημα 6/4/2006 – 30/6/2006 (δηλαδή για 86 μέρες – Απρίλιος 25 + Μάιος 31 + Ιούνιος 30). Οι τόκοι είναι:

$$\text{Τόκοι} = \frac{5.000.000 * 14\% * 86}{365} = 164.932\text{€}$$

Η τράπεζα θα πρέπει να διενεργήσει την ακόλουθη εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
36.01	Έσοδα Χρήσης Εισπρακτέα	164.932,00	
70.XX	Έσοδα από Τόκους Χορηγήσεων		164.932,00

Οι παραπάνω τόκοι ονομάζονται δεδουλευμένοι και μη απαιτητοί και δεν επηρεάζουν τις χορηγήσεις αφού ο υπολογισμός τους γίνεται για την καταχώρηση στις τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας και όχι επειδή σύμφωνα με τη σύμβαση – συμφωνία με τον πελάτη πρέπει να υπολογιστούν. Η τράπεζα θα διενεργούσε και άλλη μια εγγραφή στις 10/9/2006 όπου θα υπολόγιζε τους τόκους για το διάστημα 30/6/2006 – 30/9/2006 (δηλαδή για 91 μέρες Ιούλιος 31 + Αύγουστος 30 + Σεπτέμβριος 30).

$$\text{Τόκοι} = \frac{5.000.000 * 14\% * 91}{365} = 174.520,5 \text{ €}.$$

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
36.01	Έσοδα Χρήσης Εισπρακτέα	174.520,50	
70.XX	Έσοδα από Τόκους Χορηγήσεων		174.520,50

Ενώ στις 6/10/2006 αν είχε προηγηθεί και η εγγραφή στις 30/6/2006 και στις 30/9/2006 θα υπολογίζονταν οι τόκοι για το διάστημα 1/10/2006 – 6/10/2006 (δηλαδή 5 μέρες) και θα αντλιογίζονταν οι τόκοι εισπρακτέοι για τα προηγούμενα διαστήματα (δηλαδή 30/6 και 30/9) με χρέωση της χορήγησης.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.XX	Χορηγήσεις	350.959,00	
70.XX	Έσοδα από Τόκους Χορηγήσεων		11.507,50
36.01	Έσοδα Χρήσης Εισπρακτέα		339.452,50

- V. Πληρωμή δόσης. Ανάλογα με το είδος του δανείου σε κάθε δόση πληρώνεται ο τόκος ή/ και το κεφάλαιο ή μέρος αυτού. Η εγγραφή που γίνεται είναι (οι τόκοι έχουν ενσωματωθεί στον λογαριασμό 20.XX με τις προηγούμενες εγγραφές):

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	75.000,00	
20.XX	Χορηγήσεις		75.000,00

- VI. Διακοπή εκτοκισμού. Οι τράπεζες είναι υποχρεωμένες να σταματήσουν να υπολογίζουν τόκους σε λογαριασμούς ουσίας αν ο δανειολήπτης καθυστερεί να πληρώσει τόκους για διάστημα μεγαλύτερο του έτους. Έτσι δεν εκτοκίζονται χορηγήσεις με υψηλό βαθμό επισφάλειας και δεν δημιουργείται ο κίνδυνος οι τράπεζες να αυξάνουν τα έσοδα τους με αβέβαια ποσά. Ο υπολογισμός των τόκων για δάνεια με καθυστέρηση μεγαλύτερη των δώδεκα μηνών γίνεται σε λογαριασμούς τάξεως. Συγκεκριμένα:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
04.90	Διάφοροι Χρεωστικοί Λογαριασμοί Πληροφοριών	50.000,00	
04.90.00	Υπολογισμοί Τόκων σε Επισφαλείς Χορηγήσεις		
08.90	Διάφοροι Πιστωτικοί Λογαριασμοί Πληροφοριών		50.000,00
08.90.00	Υπολογισμοί Τόκων σε Επισφαλείς Χορηγήσεις		

Όταν ο πελάτης πληρώσει το ποσό των τόκων που έχει καταχωρηθεί σε λογαριασμούς τάξεως τότε γίνονται τα ακόλουθα:

- A. Αντιλογισμός των εγγραφών τάξεως
- B. Καταχώρηση τόκων σε λογαριασμούς ουσίας
- Γ. Εγγραφή της πληρωμής

Λογαριασμοί			Χρέωση	Πίστωση
Α	08.90	Διάφοροι Πιστωτικοί Λογαριασμοί Πληροφοριών	50.000,00	
	04.90	Διάφοροι Χρεωστικοί Λογαριασμοί Πληροφοριών		50.000,00
Β	20.XX	Χορηγήσεις	3.900,00	
	74.00	Προμήθειες		3.900,00
Γ	38.00	Ταμείο	53.900,00	
	20.XX	Χορηγήσεις		53.900,00

2.7 LEASING

Η Χρηματοδοτική μίσθωση ή Leasing είναι μία σύγχρονη μέθοδος μέσο-μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης επιχειρήσεων και επαγγελματιών για την απόκτηση παγίων στοιχείων, δηλ. εξοπλισμού και ακινήτων για επαγγελματική χρήση. Κάθε επιχείρηση ανεξάρτητα από νομική μορφή και μέγεθος, καθώς και κάθε επαγγελματίας μπορεί να χρησιμοποιήσει αυτή τη μορφή χρηματοδότησης.

Πριν προχωρήσουμε θα ήταν καλό να οριστούν οι όροι του εκμισθωτή, του μισθωτή και του μισθώματος που θα χρησιμοποιηθούν στους παρακάτω ορισμούς:

- 1. Εκμισθωτής:** πρόκειται για την εταιρεία χρηματοδοτικής μίσθωσης. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία εκμισθωτής είναι μόνο ανώνυμη εταιρεία για τη σύσταση της οποίας απαιτείται ειδική άδεια από τη Τράπεζα της Ελλάδος.
- 2. Μισθωτής (πελάτης):** Πρόκειται για τον πελάτη της εταιρείας leasing , που σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο μπορεί να είναι είτε οποιαδήποτε επιχείρηση ανεξάρτητα από την νομική της μορφή, είτε οποιοσδήποτε ελεύθερος επαγγελματίας, δεν επιτρέπεται όμως να είναι καταναλωτής (κάτι που συνηθίζεται σε άλλες ανεπτυγμένες χώρες) Η μοναδική εξαίρεση είναι η περίπτωση sale and lease back (όπου προμηθευτής και μισθωτής είναι το ίδιο νομικό πρόσωπο) ακινήτου όπου δεν επιτρέπεται να είναι ελεύθερος επαγγελματίας.

3. Μίσθωμα: Πρόκειται για την τοκοχρεολυτική δόση που πληρώνει ο μισθωτής προς τον εκμισθωτή έναντι των υπηρεσιών που του παρέχει (αγορά αγαθού και δικαίωμα χρήσης καθ' όλη τη διάρκεια της μίσθωσης), αναλυτικότερα είναι μία συμφωνία, βάσει της οποίας ο εκμισθωτής εκχωρεί το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου με αντάλλαγμα μία πληρωμή ή μια σειρά πληρωμών από το μισθωτή.

Με τη σύμβαση αυτή χρηματοδοτικής μίσθωσης η εκμισθώτρια εταιρία υποχρεούται να παραχωρεί έναντι μισθώματος, τη χρήση πράγματος, κινητού ή ακινήτου ή και των δύο μαζί, που προορίζεται αποκλειστικά για επαγγελματική χρήση του μισθωτή παρέχοντας στον μισθωτή, συγχρόνως, το δικαίωμα είτε να αγοράσει το πράγμα είτε να ανανεώσει τη μίσθωση για ορισμένο χρόνο. Επιπλέον, αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να είναι και τα κινητά ή ακίνητα που αγόρασε προηγουμένως η εταιρία χρηματοδοτικής μίσθωσης από το μισθωτή (sale and lease back agreement).

2.7.1 ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΗΣ ΜΙΣΘΩΣΗΣ

Τα κύρια χαρακτηριστικά της σύγχρονης χρηματοδοτικής μίσθωσης συνοψίζονται στα εξής:

- Αποτελεί μικτή σύγχρονη συναλλαγή που περιέχει στοιχεία μισθώσεως (ενοικίασης) και έμμεσα πιστοδότησης, σύμφωνα με τους όρους της συμφωνίας, αντιμετωπίζοντας το πρόβλημα χρηματοδότησης της αγοράς των κεφαλαιουχικών αγαθών.
- Στη μεγάλη ανάπτυξη της χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει συντελέσει κατά το μεγαλύτερο ποσοστό η πιστοδοτική διευκόλυνση που παρέχεται μέσω αυτής. Έτσι, διευκολύνεται διατήρηση της ρευστότητας της εταιρείας, της κατάρτισης του προϋπολογισμού και των ταμειακών προγραμμάτων της.
- Αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να είναι οποιοδήποτε είδος εξοπλισμού, καθώς και ακίνητα (εκτός οικοπέδων), που προορίζονται για επαγγελματική χρήση και για παραθερισμό. Σχεδόν κάθε είδος περιουσιακού στοιχείου, όπως π.χ. φορτηγά, λεωφορεία, πλοία, αεροπλάνα, κλπ., υπήρξε αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης κάποια χρονική περίοδο. Ο εξοπλισμός πρέπει να είναι παραγωγικά αυτοτελής, εξειδικευμένος και όσο το δυνατόν ευρύτερης χρησιμοποίησης. Επιπλέον, ο εξοπλισμός πρέπει να είναι ορισμένης αξίας, ώστε να δικαιολογείται η όλη διαδικασία του leasing.

- Η χρηματοδοτική μίσθωση έχει αναπτυξιακό και εκσυγχρονιστικό σκοπό, δίνει την ευχέρεια στον μισθωτή να καλύπτει πέρα από τον τραπεζικό δανεισμό και άλλες επενδυτικές ανάγκες. Διότι, δίνεται η δυνατότητα στις εταιρείες να προμηθεύονται και να κάνουν χρήση σύγχρονου και διαρκώς ανανεωμένου τεχνολογικού εξοπλισμού. Στις χώρες όπου έχει εφαρμοστεί, έχει συντελέσει στην τεχνολογική και επιχειρηματική ανάπτυξη. Ιδιαίτερα εφαρμόζεται στις γεωργικές βιομηχανίες και στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες δεν διαθέτουν επαρκή ίδια κεφάλαια για τεχνολογικό εξοπλισμό.
- Η χρηματοδοτική μίσθωση αποτελεί συνήθως σύμβαση μακροπρόθεσμης μίσθωσης, σε διαφοροποίηση από τις προσωρινές ενοικιάσεις αυτοκινήτων για μια μέρα ή για μερικές μέρες. Στην περίπτωση τέτοιων προσωρινών αναγκών για κάποιο είδος εξοπλισμού, συμφέρει η λεγόμενη λειτουργική χρηματοδοτική μίσθωση (operating lease) από τη συνήθη ενοικίαση.
- Είναι εναλλακτικός τρόπος χρηματοδότησης από την αγορά κεφαλαιουχικού εξοπλισμού από επιχειρήσεις.
- Συνήθως συνοδεύεται με φορολογικά κίνητρα, κυρίως μέσω έκπτωσης του συνολικού ποσού των μισθωμάτων, που αναγνωρίζονται ως στοιχείο δαπανών των μισθωτών και ως αποσβέσεις των εταιριών χρηματοδοτικής μίσθωσης, στις οποίες δίνεται η δυνατότητα προσφοράς καλύτερων όρων στους πελάτες τους, σε αντίθεση με τα δάνεια, όπου εκπίπτουν μόνο οι τόκοι και όχι τα χρεολύσια.
- Δεν επηρεάζεται ο ισολογισμός των επιχειρήσεων και μάλιστα παρουσιάζει βελτιωμένη εικόνα, καθώς δεν εμφανίζεται σε αυτόν διόγκωση του παθητικού, επιτρέποντας τη διατήρηση της πιστοληπτικής ικανότητας αυτών.
- Οι διαδικασίες συνήθως είναι σύντομες και απλές χωρίς πρόσθετες ή εμπράγματα ασφαλίσεις. Επίσης, υπάρχει απλοποίηση της λογιστικής καταχώρησης και παρακολούθησης.

2.7.2 ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΟΥ LEASING

2.7.2.1 Απλή χρηματοδοτική μίσθωση (direct leasing)

Στην απλή χρηματοδοτική μίσθωση (direct leasing) Ο εκμισθωτής μπορεί να είναι ο ίδιος ο κατασκευαστής του προϊόντος που το ενοικιάζει απευθείας, όπως κάνουν οι εταιρίες υπολογιστών που εκμισθώνει μηχανές, εργαλεία κλπ. Επίσης μπορεί να είναι και κάποιος τρίτος

που προμηθεύεται το προϊόν από τον κατασκευαστή και στη συνέχεια το ενοικιάζει με πιο ευνοϊκούς όρους από τον εκείνον, όπως διάφορες εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης (EXM). Οι σχέσεις είναι αντίστοιχα διμερείς (μεταξύ εκμισθωτή-κατασκευαστή παγίου στοιχείου-και μισθωτή) και τριμερείς (μεταξύ του κατασκευαστή του παγίου στοιχείου, της EXM και του μισθωτή).

Πρόκειται για την κλασική περίπτωση leasing και είναι μία σύγχρονη υπηρεσία που προσφέρει τη δυνατότητα στις επιχειρήσεις και τους ελεύθερους επαγγελματίες να αποκτήσουν:

1. **Κινητό εξοπλισμό:** Καινούριο ή μεταχειρισμένο εξοπλισμό από την Ελλάδα ή το εξωτερικό, όπως μηχανήματα κάθε είδους, οχήματα επιβατηγά και φορτηγά, έπιπλα, ηλεκτρονικό εξοπλισμό, τηλεφωνικά κέντρα και δίκτυα, εξοπλισμό ιατρείων, ξενοδοχείων, εστιατορίων κ. λ. π.
2. **Επαγγελματική στέγη:** Γραφεία, καταστήματα, βιομηχανικά και βιοτεχνικά κτίρια, εμπορικά και εκθεσιακά κέντρα, αποθήκες και άλλα ακίνητα για επαγγελματική χρήση.

Έτσι οι επιχειρήσεις αποκτούν τα μέσα για την άσκηση της δραστηριότητάς τους και συγχρόνως εκμεταλλεύονται όλα τα φορολογικά και λοιπά πλεονεκτήματα της χρηματοδοτικής μίσθωσης, χωρίς να δεσμεύουν πλέον σημαντικά ίδια κεφάλαια.

2.7.2.2 Πώληση και επαναμίσθωση παγίων στοιχείων (sale and lease back agreement)

Αποτελεί μία ειδική περίπτωση συμφωνίας μισθώσεων. Στην περίπτωση αυτή ο προμηθευτής που πωλεί στην εταιρία leasing τον εξοπλισμό ή το ακίνητο είναι ο ίδιος ο μισθωτής. Πρόκειται δηλαδή για μεταχειρισμένο ιδιόκτητο εξοπλισμό ο οποίος ανήκει στο μισθωτή που θα τον επαναμισθώσει (μόλις τον πουλήσει στην εταιρία leasing). Αυτού του είδους η συμφωνία στην ουσία είναι υποκατάστατο του δανεισμού κεφαλαίων κίνησης των εταιριών. Με μόνη διαφορά ότι ως εγγύηση/εξασφάλιση ο εκμισθωτής έχει και τον μεταχειρισμένο εξοπλισμό. Η περίπτωση αυτή είναι που παρουσιάζει έντονο ενδιαφέρον για τις εταιρίες, καθώς στην ουσία καταφέρνει η εταιρία-πελάτης να εκμεταλλευτεί ένα πάγιο το οποίο έχει αγοράσει εδώ και πολλά χρόνια με στόχο τη βελτίωση της ρευστότητας της με τη μετατροπή σε κεφάλαιο κίνησης των κεφαλαίων που είχε δεσμεύσει σε εξοπλισμό και επιχειρηματικά ακίνητα. Έτσι, ο μισθωτής συνεχίζει να χρησιμοποιεί τα πάγια στοιχεία καταβάλλοντας μισθώματα, ενώ η κυριότητα τους έχει περάσει

πλέον στον εκμισθωτή, δηλαδή στην εταιρία Leasing. Από την άλλη πλευρά για τις εταιρίες leasing η μίσθωση ακινήτων παρουσιάζει το πλεονέκτημα ότι το ίδιο το ακίνητο αποτελεί κάλυψη και βρίσκεται ήδη στη τυπική ιδιοκτησία της καθώς και τα οφέλη που παρουσιάζει από τις φορολογικές απαλλαγές από τα επενδυτικά κίνητρα, τις επιταχυνόμενες αποσβέσεις, την έκπτωση των τόκων των σχετικών με τη μίσθωση δανείων, κλπ.

Παράδειγμα: Η επιχείρηση ΒΗΤΑ ΑΕ έχει ιδιόκτητο ακίνητο στο οποίο στεγάζονται οι κεντρικές διοικητικές και παραγωγικές της εγκαταστάσεις. Η μη αποσβεσμένη αξία του ακινήτου ανέρχεται σε 100.000€ ενώ η εμπορική του αξία ανέρχεται σε 2.000.000€. Η επιχείρηση αποφάσισε να προβεί σε νέες επενδύσεις και χρειάζεται χρηματοδότηση. Εάν προχωρήσει σε Sale and Lease Back του επιχειρηματικού της ακινήτου, η επιχείρηση από τη μια πλευρά θα εισπράξει την εμπορική του αξία ύψους 2.000.000€ για τη χρηματοδότηση των επιχειρηματικών της σχεδίων, από την άλλη θα δημιουργήσει έκτακτα κέρδη από την πώληση στοιχείου παγίου ενεργητικού τα οποία ισούνται με $\{[Τιμή Πώλησης] - [Μη αποσβεσμένη Αξία]\}$ ή στο παράδειγμα $2.000.000€ - 100.000€ = 1.900.000€$. Για τα έκτακτα αυτά κέρδη των 1.900.000€, ο φόρος που θα προέκυπτε θα ήταν περίπου 665.000€. Μετά την ψήφιση του σχετικού νόμου (ΦΕΚ15/ 28.01.2004), η επιχείρηση απαλλάσσεται οποιασδήποτε καταβολής φόρου τόσο για τα έκτακτα κέρδη από την πώληση του ακινήτου όσο και για τη μεταβίβαση του. Το ποσό των 2.000.000€ χρησιμοποιείται κατά βούληση (χρηματοδότηση επενδυτικών σχεδίων, αποπληρωμή υφισταμένου δανεισμού, κεφάλαιο κίνησης), η υπεραξία των 1.900.000€ εμφανίζεται απλώς σε ειδικό λογαριασμό αφορολόγητου αποθεματικού, ενώ ταυτόχρονα η επιχείρηση κάνει χρήση των φορολογικών ελαφρύνσεων που προκύπτουν από την χρηματοδοτική μίσθωση.

2.7.2.3 Συνεργασία εταιρία leasing, προμηθευτή και μισθωτή (vendor leasing)

Είναι ένα είδος χρηματοδοτικής μίσθωσης που στηρίζεται στη δημιουργία μιας οικονομικής συμφωνίας μεταξύ των προμηθευτών (που παρέχουν τον πάγιο κινητό εξοπλισμό προς τους πελάτες τους) και της εταιρίας leasing. Αποτέλεσμα του vendor leasing είναι η πλήρης ή μερική αποκατάσταση της εταιρίας leasing από τον προμηθευτή, μέσω υπογραφών συμβάσεων και εισπράξεων μισθωμάτων, σε περίπτωση επισφάλειας του τελικού πελάτη. Ο εξοπλισμός που

χρησιμοποιείται συνήθως κατά το vendor leasing είναι αγαθά εκτεταμένης χρήσης και χαμηλής αξίας όπως αυτοκίνητα, υπολογιστές, φορτηγά κλπ.

2.7.2.4 Χρονομίσθωση επιβατικών Αυτοκινήτων

Αποτελεί περίπτωση λειτουργικής μίσθωσης με αντικείμενο επιβατηγά αυτοκίνητα μαζί με ορισμένες υπηρεσίες (συντήρηση οχήματος, αλλαγή ελαστικών, οδική ασφάλεια, πληρωμή τελών κυκλοφορίας και μεικτής ασφάλειας). Λόγω του νόμου 2459/1997 το συγκεκριμένο είδος μισθώσεων πέρασε από τις εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης στις εταιρίες ενοικίασης αυτοκινήτων. Αυτό συνέβη διότι τα μισθώματα για μίσθωση αυτοκινήτων εκπίπτουν 100% ως έξοδα όταν είναι τιμολόγια από τις εταιρίες ενοικίασης αυτοκινήτων ενώ όταν είναι από εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης 25%-60%(ανάλογα τα κυβικά εκατοστά του κινητήρα). Με τον νέο νόμο περί φορολογίας εισοδήματος (3842/2010), τα τιμολόγια μισθωμάτων για αυτοκίνητα θα εκπίπτουν πλέον 70% για αυτοκίνητα μέχρι 1600 κυβικά εκ. κ. και 35% για αυτοκίνητο με μεγαλύτερο κυβισμό, ασχέτως αν προέρχονται από εταιρίες ενοικίασης αυτοκινήτων ή εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης.

2.7.3 ΩΦΕΛΕΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟ ΜΙΣΘΩΤΗ-ΕΠΕΝΔΥΤΗ ΑΠΟ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ LEASING

1. Τα μισθώματα που καταβάλλονται στην εταιρία leasing για τον εξοπλισμό και το τμήμα των μισθωμάτων που αφορά σε κτίριο, θεωρούνται δαπάνες και μειώνουν το φορολογητέο εισόδημα.
2. Η επιχείρηση και ο επαγγελματίας μπορούν να χρησιμοποιήσουν άμεσα τον εξοπλισμό/ακίνητο που έχουν επιλέξει, καθώς η εταιρία leasing καλύπτει μέχρι και το 100% της αξίας της επένδυσης, περιλαμβανομένου του ΦΠΑ στην περίπτωση κινητού εξοπλισμού. Ο επενδυτής μπορεί να επιτύχει καλύτερους όρους προμήθειας εξοπλισμού ή απόκτησης επαγγελματικού ακινήτου, καθώς η αξία τους εξοφλείται άμεσα τοις μετρητοίς.
3. Η διάρκεια της μίσθωσης και το ύψος του μισθώματος ορίζονται σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες της επιχείρησης, αφού ληφθούν υπόψη και τυχόν εποχικοί παράγοντες.

4. Η πραγματοποίηση επένδυσης σε καινούριο εξοπλισμό μέσω leasing από νέες ή υφιστάμενες επιχειρήσεις μπορεί να συνδυαστεί με τα οφέλη που προκύπτουν από την υπαγωγή της στον αναπτυξιακό νόμο, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις που ορίζονται από αυτόν.
5. Μετά τη λήξη της μισθωτικής περιόδου ο επενδυτής αποκτά την κυριότητα του παγίου έναντι προσυμφωνημένου (συνήθως συμβολικού) τιμήματος. Η απόκτηση του ακινήτου είναι απαλλαγμένη από το φόρο μεταβίβασης.
6. Ο επενδυτής προστατεύεται από την τεχνολογική απαξίωση του εξοπλισμού του, τον οποίο μπορεί να ανανεώνει χωρίς να δεσμεύει τα διαθέσιμα κεφάλαιά του.
7. Βελτιώνεται η εικόνα του ισολογισμού της επιχείρησης και της κεφαλαιακής της διάρθρωσης.
8. Οι συμβάσεις leasing δεν επιβαρύνονται σε αντίθεση με τα δάνεια, με τον ειδικό φόρο τραπεζικών εργασιών και χαρτόσημο.

2.7.4 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ LEASING

2.7.4.1 Χρηματοδοτικές μισθώσεις σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά πρότυπα (ΔΛΠ 17)

Σκοπός – Ορισμοί: Σκοπός του συγκεκριμένου προτύπου αποτελεί ο καθορισμός των κατάλληλων λογιστικών πολιτικών και γνωστοποιήσεων που πρέπει να εφαρμοσθούν για τις μισθώσεις, τόσο για τους μισθωτές όσο και για τους εκμισθωτές.

Μίσθωση είναι μία συμφωνία βάσει της οποίας ο εκμισθωτής μεταβιβάζει στο μισθωτή το δικαίωμα χρήσης ενός περιουσιακού στοιχείου για μία συμφωνημένη χρονική περίοδο με αντάλλαγμα μία πληρωμή ή μία σειρά πληρωμών.

Χρηματοδοτική μίσθωση είναι η μίσθωση, η οποία μεταβιβάζει όλους τους κινδύνους και τα οφέλη που συνεπάγεται η ιδιοκτησία ενός περιουσιακού στοιχείου.

Ταξινόμηση των μισθώσεων. Η ταξινόμηση των μισθώσεων σε χρηματοδοτικές ή λειτουργικές είναι ιδιαίτερα σημαντική καθώς από αυτή την ταξινόμηση προκύπτει και ο ανάλογος λογιστικός χειρισμός που πρέπει να ακολουθηθεί από τον μισθωτή και τον εκμισθωτή. Η ταξινόμηση πραγματοποιείται κατά την έναρξη της μίσθωσης, ενώ αν κατά την διάρκεια της μίσθωσης διαφοροποιηθούν οι όροι της, οι οποίοι αν ίσχυαν από την αρχή της θα οδηγούσαν σε διαφορετική ταξινόμηση, η σύμβαση θεωρείται νέα και ακολουθούνται συγκεκριμένοι χειρισμοί

για την επαναταξινόμηση της. Η ταξινόμηση των συμβάσεων εξαρτάται από την ουσία των συμβάσεων και όχι από τον τύπο τους. Ενδεικτικά αναφέρονται καταστάσεις κατά τις οποίες, υπό κανονικές συνθήκες θα κατέτασσαν μία σύμβαση μίσθωσης ως χρηματοδοτική:

- i. η μίσθωση μεταβιβάζει την κυριότητα του περιουσιακού στοιχείου στο μισθωτή μέχρι τη λήξη της μισθωτικής περιόδου.
- ii. ο μισθωτής έχει το δικαίωμα αγοράς του περιουσιακού σε τιμή που αναμένεται να είναι επαρκώς χαμηλότερη από την εύλογη αξία κατά την ημερομηνία άσκησης του δικαιώματος, έτσι ώστε, κατά την έναρξη της μίσθωσης, να θεωρείται μάλλον βέβαιο ότι το δικαίωμα θα ασκηθεί.
- iii. η διάρκεια της μίσθωσης εκτείνεται στο μεγαλύτερο μέρος της οικονομικής ζωής του περιουσιακού στοιχείου, έστω και αν το τίτλος κυριότητας δεν μεταβιβάζεται.
- iv. κατά την έναρξη της μίσθωσης η παρούσα αξία των ελάχιστων καταβολών μισθωμάτων ισούται τουλάχιστον με το σύνολο της εύλογης αξίας του μισθωμένου περιουσιακού στοιχείου.
- v. τα μισθωμένα περιουσιακά στοιχεία είναι ειδικής φύσης, ώστε μόνο ο μισθωτής να μπορεί να τα χρησιμοποιεί χωρίς να απαιτούνται σοβαρές τροποποιήσεις.
- vi. αν ο μισθωτής έχει το δικαίωμα να ακυρώσει τη μίσθωση, οι ζημίες του εκμισθωτή που συνδέονται με την ακύρωση καλύπτονται από τον μισθωτή.
- vii. κέρδη και ζημίες από τη διακύμανση της εύλογης αξίας του υπολείμματος ανήκουν στον μισθωτή.
- viii. ο μισθωτής έχει τη δυνατότητα να παρατείνει τη μίσθωση με μίσθωμα σημαντικά χαμηλότερο από τα τρέχοντα μισθώματα της αγοράς.

Αρχική αναγνώριση και μεταγενέστερη αποτίμηση από τον μισθωτή. Στην αρχή της μισθωτικής περιόδου, ο μισθωτής οφείλει να αναγνωρίσει τις χρηματοδοτικές μισθώσεις ως περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις στον ισολογισμό του. Το ποσό της αρχικής αναγνώρισης θα ισούται, με ποσό ίσο προς την εύλογη αξία της μισθωμένης ιδιοκτησίας ή, αν είναι χαμηλότερη, με την παρούσα αξία των ελαχίστων καταβολών μισθωμάτων, η κάθε μία προσδιοριζόμενη κατά την έναρξη της μίσθωσης. Το καταβαλλόμενο μίσθωμα διαχωρίζεται σε δύο μέρη, το ένα μέρος μειώνει την υποχρέωση και το δεύτερο μέρος αποτελεί χρηματοοικονομικό έξοδο. Το προεξοφλητικό επιτόκιο για τον υπολογισμό της παρούσας αξίας

των ελαχίστων καταβολών μισθωμάτων, είναι τεκμαρτό επιτόκιο της μίσθωσης και μπορεί να προσδιοριστεί. Διαφορετικά, πρέπει να χρησιμοποιείται το διαφορικό επιτόκιο δανεισμού. Σημειώνεται ότι τα άμεσα κόστη σύμβασης κεφαλαιοποιούνται. Οι υποχρεώσεις πρέπει να διαχωρίζονται σε βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες σύμφωνα με την ημερομηνία καταβολής του τοκοχρεολυσίου. Ο μισθωτής θα πρέπει να διενεργεί αποσβέσεις σύμφωνα με τις διατάξεις που ορίζουν τα ΔΛΠ 16 & 38. Τέλος θα πρέπει να εφαρμόζεται το ΔΛΠ 36, ώστε να προσδιορίζεται το μισθωμένο στοιχείο που έχει υποστεί μείωση της αξίας του.

Αρχική αναγνώριση και μεταγενέστερη αποτίμηση από τον εκμισθωτή. Ο εκμισθωτής δεν θα αναγνωρίζει πλέον στα βιβλία του τα πάγια στοιχεία και δεν θα διενεργεί αποσβέσεις. Το ποσό της απαίτησης θα είναι ίσο με την παρούσα αξία της μικτής επένδυσης στην μίσθωση παγίου. Επιπρόσθετα, τα εισπραττόμενα μισθώματα θα διαχωρίζονται σε δύο επιμέρους μέρη, το ένα μέρος είναι το ποσό, το οποίο μειώνει την απαίτηση και το άλλο το χρηματοοικονομικό έσοδο.

Παράδειγμα: Την 1/1/20X0, η ΔΕΛΤΑ Α.Ε. αποφάσισε να συνάψει χρηματοδοτική μίσθωση με την τράπεζα 'ΒΗΤΑ Α.Ε.' για ένα μηχάνημα. Η σύμβαση μίσθωσης που υπογράφηκε είναι τετραετής και αρχίζει την 1/1/20X0 ενώ η ετήσια δόση, που θα καταβάλλεται στο τέλος κάθε έτους, ορίστηκε στα €11.280,47 λαμβάνοντας υπόψη σας ότι το μηχάνημα έχει ωφέλιμη ζωή 4 χρόνια και αποσβένεται με τη μέθοδο της σταθερής απόσβεσης, το επιτόκιο της αγοράς είναι 5%, η αγοραία αξία του μηχανήματος είναι €40.000, οι ημερολογιακές εγγραφές σχετικά με τη συμφωνία μίσθωσης, καταβολής δόσεως και καταχώρησης εσόδων και εξόδων για την εκμισθώτρια επιχείρηση είναι:

<u>Περίοδος</u>	Κεφάλαιο στην αρχή της <u>περιόδου</u>	Τόκος <u>Περιόδου</u>	Δόση	Επιστροφή Κεφαλαίου	Υπολειπόμενο Κεφάλαιο
0					40.000
1	40.000,00	2.000,00	11.280,47	9.280,47	30.719,53
2	30.719,53	1.535,98	11.280,47	9.744,50	20.975,03
3	20.975,03	1.048,75	11.280,47	10.231,72	10.743,31
4	10.743,31	<u>537,17</u>	<u>11.280,47</u>	<u>10.743,31</u>	0,00
		5.121,89	45.121,89	40.000,00	

1/1/X0

12. Μηχανήματα προς leasing	40.000	
38.00 Ταμείο.		40.000
<i>Απόκτηση παγίου από την τράπεζα</i>		

Πελάτες leasing	40.000	
12. Μηχανήματα προς leasing		40.000
<i>Παράδοση εξοπλισμού ως σύμβαση leasing</i>		

31/12/06

38.00 Ταμείο	11.280,47	
Έσοδα από τόκους leasing		2.000,00
Πελάτες leasing		9.280,47
<i>Καταβολή μισθώματος</i>		

31/12/07

38.00 Ταμείο	11.280,47	
Έσοδα από τόκους leasing		1.535,98
Πελάτες leasing		9.744,50
<i>Καταβολή μισθώματος</i>		

Κλπ.

2.7.4.2 Διαφορές ΔΛΠ 17 και Ελληνικής νομοθεσίας

Σύμφωνα με την Ελληνική νομοθεσία όλες οι μισθώσεις είναι λειτουργικές, αντίθετα με όσα ορίζει το ΔΛΠ 17. Δηλαδή, στα ελληνικά λογιστικά πρότυπα όταν η επιχείρηση-μισθωτής αποκτά πάγιο με χρηματοδοτική μίσθωση δεν καταχωρεί στα πάγια του κανένα στοιχείο αλλά παραμένει στα πάγια του εκμισθωτή. Ο εκμισθωτής καταχωρεί στα έσοδα της χρήσης τα μισθώματα που εισπράττει. Στο παραπάνω παράδειγμα οι εγγραφές σύμφωνα με το ΕΓΛΣ θα ήταν:

12. Μηχανήματα	40.000	
38.00 Ταμείο.		40.000
<i>Απόκτηση παγίου</i>		

Κάθε Χρόνο

38.00 Ταμείο	11.280,47	
71.18 Έσοδα από μισθώματα leasing		11.280,47
<i>Είσπραξη μισθώματος</i>		
66.12 Αποσβέσεις μηχανημάτων	10.000	
12.99 Αποσβεσμένα Μηχανήματα		10.000
<i>Καταχώρηση Αποσβέσεων</i>		

2.8 FACTORING

Το factoring είναι ένας νέος οικονομικός και νομικός θεσμός. Αποτελεί δέσμη χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, οι οποίες καλύπτουν ανάγκες επιχειρήσεων που πωλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες με πίστωση σε πελάτες με επαναληπτική αγοραστική συμπεριφορά. Η ελληνική μετάφραση της λέξης factoring αποδίδεται ως “Ανάληψη απαιτήσεων τρίτων” ή “διενέργεια πράξεων αναδόχου είσπραξης εμπορευματικών απαιτήσεων” ή το γνωστότερο “Σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων”.

Γενικά, με την εφαρμογή του factoring, οι επιχειρήσεις εκχωρούν-πωλούν την ευθύνη είσπραξης των επιχειρηματικών απαιτήσεων (τιμολόγια, επιταγές, συναλλαγματικές, απαιτήσεις από πιστωτικές κάρτες κ. λ. π.) στον προμηθευτή factor, δηλαδή σε μία εταιρεία factoring.

Ο Factor αναλαμβάνει την υποχρέωση να αξιολογεί την φερεγγυότητα των οφειλετών, να προστατεύει κατά του πιστωτικού κινδύνου, να παρέχει εγγυήσεις, να παρακολουθεί τη λογιστική διαχείριση και βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση μέσω της προεξόφλησης των εκχωρούμενων απαιτήσεων.

Πιο συγκεκριμένα το factoring λειτουργεί ως εξής: η εταιρεία factoring αναλαμβάνει να αγοράσει τις απαιτήσεις της επιχείρησης (τιμολόγια) και να της αποδώσει μέρος ή το σύνολο της αξίας (το σύνηθες ποσό της προεξόφλησης ανέρχεται σε 80-90% και το υπόλοιπο ποσό αποδίδεται κατά την εκκαθάριση της συναλλαγής), μειωμένο κατά το ποσό των προμηθειών και των προεξοφλητικών τόκων. Στη συνέχεια η εταιρεία factoring απευθύνεται στους πελάτες της επιχείρησης, προκειμένου να εισπράξει την αξία των τιμολογίων. Στην περίπτωση που η

συμφωνία μεταξύ της επιχείρησης και της εταιρείας factoring αναφέρει για factoring με αναγωγή του κινδύνου τότε στο ενδεχόμενο κατά το οποίο οι πελάτες της επιχείρησης δεν εξοφλήσουν τα τιμολόγια στην εταιρεία factoring, η τελευταία απευθύνεται πίσω στην επιχείρηση και ζητεί από αυτήν την πληρωμή της αξίας. Το factoring χωρίς δικαίωμα αναγωγής, δεν δίνει τέτοιο δικαίωμα, όπως αναφέρει και ο όρος, στην εταιρεία factoring, απευθυνθεί δηλαδή στην επιχείρηση που εξέδωσε τα τιμολόγια και συνεπώς η εταιρεία factoring αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου το κίνδυνο. Σημειώνεται ότι το factoring χωρίς δικαίωμα αναγωγής έχει υψηλότερο κόστος από ότι με το δικαίωμα αναγωγής, διότι ο αναλαμβανόμενος πιστωτικός κίνδυνος για την εταιρεία factoring είναι μεγαλύτερος, καθώς επίσης και διότι πληρώνει ασφάλιστρα σε τράπεζες ή άλλους οργανισμούς οι οποίοι θα την αποζημιώσουν σε περίπτωση που δεν καταστεί δυνατή η είσπραξη της απαίτησης.

2.8.1 Χαρακτηριστικά του factoring

Το factoring περιέχει τα εξής χαρακτηριστικά:

- Υπηρεσίες χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πρωτοβάθμιος λογαριασμός των χρεωστών ή απαιτήσεων ανέρχεται σε άνω του 1/5 των ετησίων εσόδων (τζίρου) σε πολλές επιχειρήσεις.
- Λογιστική διαχείριση των πωλήσεων, λαμβάνοντας υπόψη τις μεγάλες δυσκολίες ιδιαίτερα των νέων και ταχέως αναπτυσσόμενων επιχειρήσεων να οργανώσουν ένα σύγχρονο ολοκληρωμένο σύστημα είσπραξης των χρεών.
- Παροχή πιστωτικής ασφάλισης έναντι της δυνατότητας μη πληρωμής των χρεών των πελατών επιχειρήσεων.
- Αυτοτελή οργάνωση και λειτουργία ενός γραφείου πιστοδότησης, το οποίο προβαίνει σε μελέτη, έλεγχο και αξιολόγηση της φερεγγυότητας των πελατών και των προς είσπραξη λογαριασμών.
- Ολοκληρωμένη διαχείριση των εκχωρούμενων απαιτήσεων, με πλήρη και συνεχή λογιστική παρακολούθηση της κίνησης των εισπρακτέων απαιτήσεων και της ρευστότητας της μονάδας factoring.
- Κατά κανόνα χορήγηση προκαταβολής επί των συμφωνηθέντων προς είσπραξη ποσών, λόγω του χρόνου που χρειάζεται για την είσπραξη και των πιστωτικών αναγκών της επιχείρησης (συνήθης πιστωτική διευκόλυνση έντοκης προκαταβολής 75-80%). Το υπόλοιπο

καταβάλλεται από τον “πράκτορα” μετά την είσπραξη των τιμολογίων, με παρακράτηση των τόκων και της προμήθειάς του.

- Δυνατότητες ασφαλιστικής κάλυψης του πιστωτικού κινδύνου σε περιπτώσεις αφερεγγυότητας ή οικονομικής αδυναμίας του πελάτη του προμηθευτή.
- Συνήθως η διάρκεια τους είναι ένα έτος, με αυτόματη ανανέωση που μπορεί να διακοπεί με ορισμένη προειδοποίηση πριν τη λήξη της. Γενικά, το factoring έχει μακροπρόθεσμη ή αόριστη διάρκεια, λειτουργούν δηλαδή ως συνεχής ροή μεταβιβάσεων των νέων απαιτήσεων προς είσπραξη στον “πράκτορα” και πίστωση του προμηθευτή. Τα αδιάθετα πιστωτικά υπόλοιπα των επιχειρήσεων στους “πράκτορες” είναι συνήθως τοκοφόρα.
- Ευελιξία ανταπόκρισης στις ανάγκες ρευστότητας των επιχειρήσεων. Ειδικότερα, ορισμένοι “πράκτορες” παρέχουν κατά περίπτωση ευκολίες υπεραναλήψεων σε εποχιακές ανάγκες αιχμής, που σημαίνει δανεισμό χωρίς εγγυήσεις. Αλλά και αντίθετα, ένας “πράκτορας” μπορεί να κάνει παρακράτηση κάποιου αποθεματικού από το λογαριασμό του “προμηθευτή”, με σκοπό της προστασία του από ενδεχόμενες ζημιές.

Αμοιβή του Factoring για κάλυψη των διοικητικών δαπανών του “πράκτορα” και για τον κίνδυνο που αναλαμβάνει. Υπάρχει διαφοροποίηση των αμοιβών ανάλογα με το μέγεθος του εισπρακτέου λογαριασμού, το συνολικό ύψος των λογαριασμών που εκχωρούνται προς είσπραξη και την ποιότητά τους. Στην αξιολόγηση της αμοιβής λαμβάνεται υπόψη η πιστωτική ανακούφιση που παρέχεται στις επιχειρήσεις, το κόστος της διαδικασίας των εισπράξεων και οι κίνδυνοι ζημιών από πλήρως αναξιόχρεους πελάτες. Είναι σαφές ότι αυτό αποτελεί σύνθετο, ευέλικτο και πρακτικά χρήσιμο χρηματοπιστωτικό εργαλείο, το οποίο απευθύνεται κυρίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

2.8.2 Κύρια είδη Factoring

Ως προς τα προϊόντα και υπηρεσίες που αφορούν το factoring διευκρινίζονται τα εξής:

1. **Εγχώριο factoring με αναγωγή:** στην περίπτωση, π.χ., που οι πελάτες δεν πληρώσουν τα τιμολόγια, η εταιρεία factoring στρέφεται στην επιχείρηση που εξέδωσε τα τιμολόγια και ζητά την πληρωμή του μη εισπραχθέντος ποσού.
2. **Εγχώριο factoring άνευ αναγωγής:** όπως η περίπτωση 1 με τη διαφορά ότι η εταιρεία factoring δεν έχει το δικαίωμα να στραφεί στον εκδότη των τιμολογίων, ο οποίος έχει εκχωρήσει τις απαιτήσεις του στην εταιρεία factoring.

3. **Εγχώριο factoring με μερική αναγωγή:** ενδιάμεση περίπτωση των 1 και 2, όπου συμφωνείται μεταξύ εταιρείας factoring και επιχείρησης, η δυνατότητα της πρώτης να προσφύγει στη δεύτερη για πληρωμή μέρους της συνολικής αξίας που έχει εκχωρηθεί, στην περίπτωση που οι πελάτες της επιχείρησης δεν προβούν στην πληρωμή των τιμολογίων. Το προϊόν αυτό έχει χαμηλότερη κοστολόγηση από το αντίστοιχο χωρίς δικαίωμα αναγωγής του κινδύνου, διότι ο τελευταίος επιμερίζεται και στα δύο μέρη (επιχείρηση και εταιρεία factoring).
4. **Εξαγωγικό factoring άνευ αναγωγής:** όπως περίπτωση 2 με τη διαφορά ότι οι πελάτες της επιχείρησης είναι εταιρείες του εξωτερικού.

Οι τράπεζες προσφέρουν τη δυνατότητα άντλησης ρευστότητας συνδεδεμένη με τις πωλήσεις της επιχείρησης, επιτυγχάνοντας ταυτόχρονα την ελάφρυνση του όγκου εργασίας του λογιστηρίου, μέσα από την ανάληψη της διαχείρισης και είσπραξης των εμπορικών απαιτήσεων το επιχειρήσεων. Οι λύσεις factoring που προσφέρονται στην αγορά παρέχουν άμεσα πλεονεκτήματα σε όλες τις επιχειρήσεις με έμφαση σε εισαγωγικές επιχειρήσεις που πωλούν στην εγχώρια αγορά, σε επιχειρήσεις που πωλούν σε βιομηχανικούς πελάτες καθώς και σε επιχειρήσεις που απαιτούν πέρα από την ευέλικτη και άμεση χρηματοδότηση, την ανάθεση της διαχείρισης και είσπραξης των πωλήσεων τους σε εξειδικευμένους οργανισμούς (financial outsourcers).

2.8.3 Οι λύσεις

Εγχώριο factoring (με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής)

Με την αγορά εμπορικών απαιτήσεων η τράπεζα προσφέρει τις βασικές υπηρεσίες, όπως:

- i. Λογιστική διαχείριση, παρακολούθηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων,
- ii. Προκαταβολές επί της τιμολογημένης αξίας,
- iii. Κάλυψη πιστωτικού κινδύνου (εγχώριο factoring χωρίς αναγωγή)

Εξαγωγικό factoring (χωρίς δικαίωμα αναγωγής)

Η τράπεζα αγοράζει εμπορικές απαιτήσεις απλό εξαγωγικές πωλήσεις, παρέχοντας:

- i. Λογιστική διαχείριση, παρακολούθηση και είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων.
- ii. Προκαταβολές επί της τιμολογημένης αξίας.
- iii. Κάλυψη πιστωτικού κινδύνου έως και 100%.

Εισαγωγικό factoring-Direct Import factoring

Η τράπεζα αγοράζει, διαχειρίζεται και εισπράττει τις απαιτήσεις προμηθευτών εξωτερικού ελληνικής εισαγωγικής επιχείρησης.

Διαχείριση, Λογιστική Παρακολούθηση και Είσπραξη Απαιτήσεων

Η τράπεζα αναλαμβάνει τη λογιστική διαχείριση των λογαριασμών των αγοραστών και την είσπραξη απαιτήσεων σύμφωνα με τις οδηγίες του προμηθευτή εγχώριας και διεθνούς αγοράς.

Reserve factoring

Η τράπεζα αναλαμβάνει τις εμπορικές υποχρεώσεις προς τους προμηθευτές, προσφέροντας στους πελάτες της τη δυνατότητα διαπραγμάτευσης καλύτερων όρων με τους προμηθευτές, καθώς και χαμηλότερο κόστος και καλύτερο έλεγχο των πληρωμών των προμηθευτών.

Back to Back factoring

Είναι ο συνδυασμός του Reserve ή του Εισαγωγικού factoring με το Εγχώριο factoring με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής. Η τράπεζα αναλαμβάνει να διαχειριστεί ένα μεγάλο μέρος των εμπορικών απαιτήσεων και υποχρεώσεων (cash-flow management) της επιχείρησής σας.

Invoice Discounting (με ή χωρίς δικαίωμα αναγωγής)

Ο factor αγοράζει και προεξοφλεί άμεσα συγκεκριμένες απαιτήσεις-τιμολόγια, χωρίς παροχή άλλων υπηρεσιών. Έχουμε τη δυνατότητα να προσαρμόσουμε με ευελιξία τα προϊόντα factoring στις ιδιαίτερες απαιτήσεις κάθε επιχείρησης, παρέχοντας με αυτόν τον τρόπο πρόσθετα χρηματοοικονομικά, λειτουργικά και εμπορικά οφέλη.

2.8.4 Πλεονεκτήματα

- Μείωση λειτουργικού κόστους, λόγω ανάθεσης της διαχείρισης και είσπραξης των εμπορικών απαιτήσεων (outsourcing),
- Κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου εμπορικών αγοραστών και σημαντική μείωση των επισφαλειών,
- Ελαχιστοποίηση των απαιτήσεων που εμφανίζονται στο ενεργητικό,
- Άντληση της επιθυμητής ρευστότητας για την διεξαγωγή και ανάπτυξη των εργασιών, άμεσα, μέσα από τις πωλήσεις,
- Επιτάχυνση και εξυγίανση των ταμειακών ροών,
- Ενδυνάμωση της χρηματοοικονομικής τους θέσης και βελτίωση των χρηματοοικονομικών δεικτών,
- Επέκταση στις ξένες αγορές, με ανοικτές πωλήσεις και

- Μείωση των αναγκών σε ανθρώπινους πόρους, στην βελτίωση της διαπραγματευτικής θέσης απέναντι στους προμηθευτές, στην εξοικονόμηση χρόνου για το Marketing της δραστηριότητας κλπ, Sophisticated Factoring Software and Electronic Management of Receivables.

2.8.5 Λογιστική Παρακολούθηση

Παράδειγμα 1: Εκχώρηση απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής και χρηματοδότηση

Ο πράκτορας (τράπεζα) εκτός από υπηρεσίες διαχείρισης, χρηματοδοτεί τον προμηθευτή προκαταβάλλοντας σε αυτόν μέρος των εκχωρουμένων απαιτήσεων. Έτσι, τα ποσά που εισπράττει ο πράκτορας από τους πελάτες τα αποδίδει στον προμηθευτή, αφού αφαιρέσει από αυτά το ποσό του δανείου που χορήγησε και την προμήθεια που του αναλογεί.

Λογιστικές εγγραφές στα βιβλία της Τράπεζας

Εκχώρηση απαιτήσεων

01.90 Εκχωρηθείσες απαιτήσεις με δικαίωμα αναγωγής

05.90 Εκχωρητές απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής

Βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση με βάση το ύψος των εκχωρημένων απαιτήσεων

20.30.00 Χορηγήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις

38.07 Καταθέσεις όψεως

Αμοιβή για τις εκχωρηθείσες απαιτήσεις

30.20 Απαιτήσεις από προμήθειες factoring

74.20 Προμήθειες factoring

Είσπραξη από εκχωρημένη απαίτηση

38.07 Καταθέσεις όψεως

20.30.00 Χορηγήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις

30.20 Απαιτήσεις από προμήθειες factoring

05.90 Εκχωρητές απαιτήσεων με δικαίωμα αναγωγής

01.90 Εκχωρηθείσες απαιτήσεις με δικαίωμα αναγωγής

Τόκοι- έσοδα δανείου

20.30.00 Χορηγήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις

70.30.00 Έσοδα από τόκους χορηγήσεων σε εμπροκικές επιχειρήσεις

Παράδειγμα 2: Εκχώρηση απαιτήσεων χωρίς δικαίωμα αναγωγής και με χρηματοδότηση

Εδώ η εκχώρηση γίνεται προς το σκοπό πώλησης των απαιτήσεων. Ο πιστωτικός κίνδυνος μεταφέρεται από τον προμηθευτή στον πράκτορα γι' αυτό και ο προμηθευτής οφείλει να διακόψει την αναγνώριση των σχετικών απαιτήσεων έναντι των πελατών, υποκαθιστώντας τες με απαίτηση έναντι του πράκτορα.

Λογιστικές εγγραφές στα βιβλία της Τράπεζας

Αναγνώριση των εκχωρημένων απαιτήσεων

20.51 Απαιτήσεις

59.43 Υποχρεώσεις σε εκχωρητές απαιτήσεων

Χρηματοδότηση του προμηθευτή

20.30.00 Χορηγήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις

38.07 Καταθέσεις όψεως

Τόκοι έσοδα δανείου

20.30.00 Χορηγήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις

70.30 Έσοδα από τόκους χορηγήσεων σε εμπορικές επιχειρήσεις

Αναγνώριση αμοιβής διαχείρισης εκχωρημένων απαιτήσεων

59.43 Υποχρεώσεις σε εκχωρητές απαιτήσεων

74.20 Προμήθειες factoring

Είσπραξη εκχωρημένης απαίτησης

38.00 Ταμείο

20.51 Απαιτήσεις

Εκκαθάριση εκχώρησης απαιτήσεων

59.43 Υποχρεώσεις σε εκχωρητές απαιτήσεων

20.30.00 Χορηγήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις

38.07 Καταθέσεις όψεως

2.9 FORFAITING

Πρόκειται για δέσμη υπηρεσιών πολύ κοντινών με αυτές του factoring. Οι συναλλαγές που καλύπτονται με το forfaiting είναι αυτές της αγοραπωλησίας μηχανολογικού και λοιπού εξοπλισμού (μεγάλα μηχανήματα, μηχανές εργοστασίων κ.λπ.).

Το forfaiting χρησιμοποιείται από τους εξαγωγείς για γρήγορη είσπραξη των οφειλών από τους πελάτες τους και παράλληλα για κάλυψη του πιστωτικού κινδύνου. Το forfaiting είναι ουσιαστικά προεξόφληση γραμματίων, συναλλαγματικών και άλλων αξιόγραφων χωρίς δικαίωμα επανεκχώρησης και καλύπτει περίοδο πίστωσης έως δέκα χρόνια (η πιο συνηθισμένη περίοδος κάλυψης είναι τρία με πέντε χρόνια).

Τη διαδικασία μπορεί να εγγυηθεί τράπεζα της εμπιστοσύνης του Forfaiter, προκειμένου αυτός να συμφωνήσει για προεξόφληση χωρίς δικαίωμα αναγωγής.

Το forfaiting, όπως και το factoring, είναι μία εναλλακτική και συμπληρωματική μορφή χρηματοδότησης που διαφοροποιείται ως προς τον παραδοσιακό δανεισμό, στον τρόπο χρησιμοποίησης και εφαρμογής του.

Το forfaiting είναι η εκχώρηση των συναλλαγματικών άλλων εμπορικών πιστωτικών εγγράφων, τα οποία είναι εγγυημένα και πλήρως διαπραγματεύσιμα. Η εγγύηση γίνεται συνήθως αποδεκτή στη περίπτωση του forfaiter, ο οποίος αναλαμβάνει το εμπορικό ή πολιτικό "ρίσκο".

Σε όλες τις χώρες όπου εφαρμόζεται το forfaiting αποτελεί μία τραπεζική εργασία που αποσκοπεί κυρίως στην προεξόφληση ή αγορά τίτλων- αξιόγραφων εξαγωγέα από τον forfaiter.

Η αγορά-προεξόφληση των τίτλων αυτών γίνεται πάντα, χωρίς το δικαίωμα της αναγωγής στον προμηθευτή-εξαγωγέα και αφορά την προμήθεια αγαθών.

2.9.1 Η λειτουργία του Forfaiting

Η φιλοσοφία του forfaiting βασίζεται στη μεταφορά του επιχειρηματικού κινδύνου (εξόφληση τίτλων-συναλλαγματική διαφορά κ.λπ.) και του πολιτικού κινδύνου (χώρες χωρίς πολιτική σταθερότητα κ.λπ.) από τον εξαγωγέα στον forfaiter.

Ο forfaiter λειτουργεί σαν ανεξάρτητος και αυτόνομος χρηματοδοτικός οργανισμός-εταιρία, που αγοράζει τίτλους για λογαριασμό του και αποβλέπει σε οφέλη του από τους τόκους, οπότε δεν ασφαλίζει ή καλύπτει απλώς κινδύνους. Επίσης, μειώνει τον κίνδυνο με την εγγύηση τρίτων,

συνήθως τραπεζών ή δημοσίων οργανισμών και με τη διατήρηση σταθερού επιτοκίου. Το προεξοφλητικό επιτόκιο, που είναι και η προμήθεια του forfaiter είναι σταθερό και υπολογίζεται με βάση το τρέχον επιτόκιο και τον υπό εκτίμηση κίνδυνο. Από τη μεριά του forfaiting χρηματοδοτούνται μόνο οι τίτλοι που εξασφαλίζουν σταθερό επιτόκιο.

Το forfaiting είναι σαν ένα σύστημα συναλλαγών και λειτουργεί ως εξής:

1. Αναλαμβάνει οφειλές σε τίτλους ή αξιόγραφα με προθεσμίες από έξι (6) μήνες και πάνω μέχρι και δέκα (10) χρόνια, αλλά κυρίως πέντε (5)- επτά (7) χρόνια.
2. Χρησιμοποιεί όλα τα νομίσματα, οι πληρωμές είναι μετατρέψιμες σε όλα τα νομίσματα, αλλά προτιμότερα είναι τα δολάρια Η.Π.Α., τα Ελβετικά φράγκα και τα Γερμανικά Μάρκα.
3. Υπογράφεται συμφωνία οι πληρωμές να γίνονται, έτσι ώστε να αποτελούν μία σειρά εξαμηνιαίων δόσεων.
4. Εγγυάται την οφειλή, όπως προαναφέρθηκε μέσω τραπεζής ή κρατικού οργανισμού ή πολυεθνικής, αμετάκλητα. Ο εγγυητής επιλέγεται από τον forfaiter.

2.9.2 Πλεονεκτήματα

Το Forfaiting όσο και το Factoring, είναι μία έμμεση χρηματοδότηση του εξαγωγικού εμπορίου χωρίς χρονοβόρες διαδικασίες που απαιτούνται συνήθως στον τραπεζικό χώρο.

Έτσι το forfaiting που εφαρμόζεται, κυρίως στο εξαγωγικό εμπόριο και αφορά άμεσα τον εξαγωγέα έχει τα ακόλουθα πλεονεκτήματα:

- Το Forfaiting, γίνεται χωρίς το δικαίωμα της αναγωγής στον εξαγωγέα.
- Το επιτόκιο, βάσει του οποίου ο εξαγωγέας υπολογίζει το κόστος της χρηματοδότησης, το κόστος του συμβολαίου και τη μετατροπή του ξένου συναλλάγματος στο δικό του νόμισμα, διατηρείται σταθερό.
- Η συμβολή στην ρευστότητα του εξαγωγέα, αφού πληρώνεται αμέσως μόλις παραδώσει τα εμπορεύματά του ή τις υπηρεσίες του. Έτσι, μειώνει τον τραπεζικό δανεισμό και του απελευθερώνει τα ίδια κεφάλαια για άλλες επενδύσεις ή άλλες δραστηριότητες όπως μάρκετινγκ των προϊόντων κ.ά.
- Ο Forfaiter επωμίζεται, και όχι ο εξαγωγέας, τους κινδύνους από τις διακυμάνσεις στις νομισματικές ισοτιμίες, από πολιτικές αβεβαιότητας ή πτωχεύσεις του εγγυητή.

- Ο εξαγωγέας με την εκχώρηση του χρέους, δεν αφιερώνει χρόνο ή χρήμα για τη διαχείριση ή την είσπραξη αυτού.
- Η διαπραγμάτευση για τη χρηματοδότηση μέσω Forfaiting, για κάθε εμπορική συναλλαγή του εξαγωγέα, γίνεται χωριστά. Ο εξαγωγέας δεν δεσμεύεται για όλες τις συναλλαγές του.
- Η εκχώρηση της οφειλής γίνεται έναντι ειλικρινών εγγράφων, όπως είναι οι συναλλαγματικές, τα εισπρακτέα γραμμάτια κ.ά.
- Η συναλλαγή είναι εμπιστευτική και δεν παίρνει δημοσιότητα. Ο εξαγωγέας μπορεί να απαιτήσει τήρηση μυστικότητας σε ότι αφορά τη χρηματοδότησή του.
- Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των συναλλασσομένων είναι εμπιστευτικές. Το “ρίσκο” σε ξένο συνάλλαγμα είναι ανύπαρκτο. Η προεξόφληση του συνόλου της απαίτησης γίνεται σε μετρητά.

2.9.3 Σύγκριση Factoring και Forfaiting

Το Factoring και το Forfaiting αποτελούν συμπληρωματικές μορφές χρηματοδότησης. Χρησιμοποιούνται όμως χωριστά:

1. Όταν υπάρχει μέτριος κίνδυνος χρησιμοποιείται το Factoring τιμολογίου και όταν υπάρχει χαμηλός κίνδυνος χρησιμοποιείται το Forfaiting τιμολογίου.
2. Το Factoring χρηματοδοτείται από τον εξαγωγέα μέχρι 80%, ενώ το Forfaiting μέχρι 100%. Στο Factoring το υπόλοιπο 20% συμφωνείται μεταξύ του Factor και του εκχωρητή.
3. Το Factoring γίνεται χωρίς και με αναγωγή στον εξαγωγέα ανάλογα τη συμφωνία, ενώ το Forfaiting γίνεται πάντοτε χωρίς αναγωγή.
4. Στο Factoring υπάρχουν σχετικά πιο σταθερές προμήθειες, ενώ στο Forfaiting υπάρχει σημαντική διαφοροποίηση και πολλές φορές ο Forfaiter διαπραγματεύεται με τον εκχωρητή-εξαγωγέα ένα ποσό πέρα του επιτοκίου.
5. Το Factoring χρησιμοποιείται σε πολλές εργασίες του εξαγωγέα και του εισαγωγέα, ενώ το Forfaiting χρησιμοποιείται μόνο σε μεμονωμένες περιπτώσεις.
6. Το Factoring εφαρμόζεται σε βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις (90-180 ημέρες), που δεν υπερβαίνουν το 80% των συνολικών απαιτήσεων και καλύπτει συναλλαγές συγκεκριμένων νομισμάτων. Αντίθετα, το Forfaiting αφορά μακροπρόθεσμες περιπτώσεις και προεξόφληση αξιόγραφων, συναλλαγματικών, κ.α.

2.10 ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Η έκδοση ενός ομολογιακού δανείου είναι ένας από τους πολλούς τρόπους που έχουν οι επιχειρήσεις για την άντληση δανειακών κεφαλαίων. Αυτό συμβαίνει όταν το κόστος του τραπεζικού δανεισμού είναι υψηλό ή οι τράπεζες αδυνατούν να αναλάβουν τον κίνδυνο που συνεπάγεται για αυτές η δέσμευση σημαντικού ποσοστού των κεφαλαίων τους στη δανειοδότηση ενός μόνο πελάτη. Το ποσό που η επιχείρηση επιθυμεί να δανειστεί διαιρείται σε πολλά μικρά ισόποσα τμήματα που ενσωματώνονται σε τίτλους ελεύθερα μεταβιβάσιμους που ονομάζονται ομολογίες. Οποιοσδήποτε επιθυμεί να δανείσει στην επιχείρηση που εκδίδει το ομολογιακό δάνειο θα πρέπει να αγοράσει μία ή και περισσότερες ομολογίες. Η ομολογία είναι ένας πιστωτικός τίτλος μακροχρόνιας διάρκειας, ο οποίος αποτελείται από δύο μέρη: το σώμα και τα τοκομερίδια. Στην όψη του σώματος αναγράφεται ότι ο κάτοχος της ομολογίας (ομολογιούχος) έχει δανείσει στην εταιρία (δανειζόμενη) ένα συγκεκριμένο ποσό (ονομαστική αξία της ομολογίας) για ορισμένη χρονική περίοδο με προκαθορισμένο (σταθερό) ή κυμαινόμενο επιτόκιο. Στην όψη κάθε τοκομεριδίου αναγράφονται το ποσό του τόκου, η ημερομηνία πληρωμής του και το επιτόκιο του δανείου.

Η ονομαστική αξία της ομολογίας μπορεί να είναι εκφρασμένη σε ευρώ ή σε ξένο νόμισμα και αντιπροσωπεύει συνήθως (αλλά όχι πάντοτε) το ποσό του δανείου που χορήγησε ο ομολογιούχος στη δανειζόμενη εταιρία, αλλά και το ποσό που πρέπει να επιστρέψει η εταιρία στον ομολογιούχο (ποσό εξόφλησης) κατά τη λήξη του δανείου.

Η διάρκεια των ομολογιακών δανείων κυμαίνεται από 5 έως 20 ή και περισσότερα χρόνια. Καθορίζεται βέβαια από το είδος της επένδυσης που πρόκειται να χρηματοδοτηθεί με το συγκεκριμένο ομολογιακό δάνειο, τη πιστοληπτική ικανότητα της επιχείρησης, την αναμενόμενη απόδοση της επένδυσης και τις συνθήκες της κεφαλαιαγοράς. Ένα ομολογιακό δάνειο εξοφλείται συνήθως τοκοχρεωλυτικά. Είναι όμως δυνατόν να εξοφληθεί όλο στη λήξη του. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η εξόφληση αρχίζει μετά από τη πάροδο μίας περιόδου, στη διάρκεια της οποίας πληρώνονται μόνο οι τόκοι.

Οι τόκοι πληρώνονται στο τέλος κάθε τοκοφόρου περιόδου π.χ. ένα εξάμηνο ή χρόνο. Για να εισπραχθούν, οι ομολογιούχοι θα πρέπει να αποκόψουν από την ομολογία το αντίστοιχο τοκομερίδιο και να το παραδώσουν στην εταιρία ή στην μεσολαβούσα τράπεζα. Η κατοχή του τοκομεριδίου από την εταιρία ή την τράπεζα αποδεικνύει ότι ο τόκος έχει πληρωθεί στον ομολογιούχο.

Η έκδοση ομολογιών αποσκοπεί συνήθως στην άμεση άντληση δανειακών κεφαλαίων. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις αποσκοπεί στη μελλοντική αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της εταιρίας. Τότε, οι ομολογίες που εκδίδονται είναι μετατρέψιμες σε μετοχές δηλαδή παρέχουν στον ομολογιούχο το δικαίωμα να τις μετατρέψει στο μέλλον και κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις, σε προκαθορισμένο αριθμό μετοχών και να αυξήσει έτσι το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρίας. Οι μετατρέψιμες μετοχές εκφράζουν δανειακή υποχρέωση της εταιρίας προς τους ομολογιούχους, έως τη στιγμή που θα μετατραπούν σε μετοχές, οπότε το δάνειο μετασχηματίζεται σε μετοχικό κεφάλαιο.

Η τιμή αγοράς μετατρέψιμων ομολογιών καθορίζει και τη τιμή κτήσης των αντίστοιχων μετοχών. Για παράδειγμα, εάν η τιμή αγοράς μίας ομολογίας με δικαίωμα μετατροπής της σε τέσσερις (4) μετοχές ανέρχεται στα 1.000,00€, τότε η τιμή αγοράς τους μετοχής είναι 250,00€. Η τιμή αγοράς των μετοχών δεν θα πρέπει να υπερβαίνει την τιμή έκδοσης τους ομολογίας.

Μία εταιρία μπορεί να διαθέσει ομολογίες σε ένα περιορισμένο κύκλο επενδυτών π.χ. σημαντικούς επενδυτές, φερέγγυους πελάτες, μετόχους, τράπεζες κ.α. Το έργο τους διάθεσης το αναλαμβάνει η ίδια η εταιρία ή το αναθέτει σε ανάδοχους τους μία τράπεζα επενδύσεων.

Η εξόφληση των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων από μη μετατρέψιμα ομολογιακά δάνεια γίνεται είτε τμηματικά (με τοκοχρεωλυτικές δόσεις) σε όλη τη διάρκεια τους είτε ολόκληρο το ποσό κατά τη λήξη τους. Αντιθέτως, τα μετατρέψιμα ομολογιακά δάνεια δεν παρουσιάζουν κανένα θέμα με την εξόφληση τους, καθώς μετατρέπονται πριν από τη λήξη τους σε μετοχικό κεφάλαιο.

2.10.1 ΜΟΡΦΕΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

- 1. Τα ομόλογα με σταθερό επιτόκιο** εκδίδονται με ορισμένη ονομαστική αξία και φέρουν προκαθορισμένα τοκομερίδιο, ώστε οι τιμές τους να αναπροσαρμόζονται στην αγορά αντίστροφα από τις μεταβολές των επιτοκίων. Διαθέτονται με τη μέθοδο της δημόσιας εγγραφής, στην ονομαστική τους αξία υπέρ ή υπό το άρτιο. Επίσης, σε κάθε κουπόνι αναγράφεται το ακριβές ποσό του τόκου το οποίο υπολογίζεται σε συνάρτηση του ύψους του κεφαλαίου που αναγράφεται στο σώμα του τίτλου, του επιτοκίου και του χρόνου που πληρώνεται κάθε τοκομερίδιο. Τα τοκομερίδια πληρώνονται είτε κάθε τρίμηνο, είτε κάθε εξάμηνο είτε κάθε χρόνο. Στη χώρα μας άρχισε η έκδοση των ΟΤ με σταθερό επιτόκιο

από την 1 Ιανουαρίου του 1997 και ήταν αρχικά τριετούς διάρκειας, έπειτα δεκαετούς και από το 2000, εικοσαετούς διάρκειας. Ο μακροπρόθεσμος δανεισμός με σταθερό επιτόκιο μπορεί εντούτοις να αποβεί επιζήμιος είτε για τις δανειολήπτριες εταιρίες, εφόσον πέσουν τα επιτόκια, ή για τους δανειοδότες, εφόσον ανέβουν τα επιτόκια.

- 2. Τα ομόλογα με κυμαινόμενο επιτόκιο** έχουν ονομαστικά επιτόκια υψηλότερα από αυτά των ΕΓΔ, ανάλογα με τη διάρκεια τους, και αποτελούν πλέον αντικείμενο ελεύθερης διαμόρφωσης στην αγορά. Για το λόγο αυτό χρησιμοποιούνται διάφορες μέθοδοι διάθεσής τους όπως δημοπρασία, η δημόσια εγγραφή, κτλ. Στους τίτλους αυτούς με κυμαινόμενο επιτόκιο δεν αναγράφεται το ακριβές ποσό κάθε τοκομεριδίου, αφού το ύψος του μεταβάλλεται ανάλογα με το ύψος του επιτοκίου που ισχύει συνήθως στην αρχή κάθε τοκοφόρου περιόδου (τριμήνου, εξαμήνου, έτους).
- 3. Ομόλογα με ή χωρίς τοκομερίδιο/κουπόνι** Στην απλή και συνήθη μορφή του ομολογιακού δανείου οι ομολογιούχοι δανειστές εισπράττουν περιοδικά τόκο, υπολογιζόμενο με κάποιο σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο, ενώ το κεφάλαιο επιστρέφεται κατά τη λήξη του ομολογιακού δανείου (level coupon bonds). Ο τόκος αποτελεί το αντάλλαγμα για τη χορήγηση και μη αναζήτηση του δανειζόμενου ποσού για όσο χρόνο διαρκεί το ομολογιακό δάνειο και το πλεονέκτημα από την ανάληψη των ομολογιών. Υπάρχουν όμως και ομολογίες, οι οποίες δεν συνοδεύονται από τοκομερίδια (zero coupon bonds), όπου το όφελος των επενδυτών συνίσταται στη διαφορά μεταξύ τιμής κτήσης και τιμής εξόφλησης των ομολογιών, καθώς οι ομολογίες εκδίδονται υπό το άρτιο. Οι εν λόγω ομολογίες συμφέρουν τόσο τους ομολογιούχους δανειστές από φορολογικής απόψεως, όσο και την εκδότρια εταιρία, η οποία κατά τη διάρκεια του ομολογιακού δανείου δεν είναι υποχρεωμένη να προβαίνει σε περιοδικές καταβολές, αφού η εξόφληση του ομολογιακού δανείου λαμβάνει χώρα με μία μόνο καταβολή κατά τη λήξη του ομολογιακού δανείου. Επιπλέον τα συναλλακτικά έξοδα για την εκδότρια είναι συγκριτικά λιγότερα από τα έξοδα άλλων μορφών ομολογιακών δανείων.
- 4. Τα Τιμαριθμοποιημένα Ομόλογα** (index linked bonds) αποτελούν ομόλογα με ρήτρα ορισμένου τιμαρίθμου, συνήθως του δείκτη τιμών καταναλωτή. Αυτό συνεπάγεται,

μεταξύ άλλων, ότι εξοφλούνται κατά τη λήξη τους, όχι στην ονομαστική τους τιμή αλλά με προσαύξηση ανάλογα με την αύξηση του δείκτη τιμών καταναλωτή από την ημερομηνία της έκδοσής τους. Λόγω διασφάλισης έναντι του πληθωρισμού, παρέχουν συνήθως επιτόκιο μικρότερο από το τρέχον επιτόκιο, που εκδίδονται οι συνήθεις ΟΤ χωρίς ρήτρα πληθωρισμού. Διαθέτονται στην ονομαστική τους τιμή, αν φέρουν κουπόνια και σε μικρότερη τιμή από αυτήν στην περίπτωση που δεν φέρουν κουπόνια, όπως συμβαίνει στη περίπτωση των ΕΓΔ, ως ομόλογα χωρίς κουπόνια. Συμβάλλουν στη διεύρυνση της αγοράς τίτλων, καθότι παρέχουν επενδυτικές επιλογές στους επενδυτές εκείνους, που έχουν βασική επιδίωξη τη διασφάλιση των κεφαλαίων τους από τον πληθωρισμό. Ενδιαφέρουν κυρίως ατομικούς μακροχρόνιους επενδυτές και θεσμικούς επενδυτές, οι οποίοι δίνουν προτεραιότητα στη διασφάλιση των μελών τους. Ο φόρος παρακρατείται κατά την εξόφλησή τους.

- 5. Ομόλογα με ρήτρα συναλλάγματος** (exchange indexed bonds) προσφέρουν κάλυψη των επενδυτών από υποτίμηση ή διολίσθηση του εγχώριου νομίσματος σε σχέση με το νόμισμα το οποίο χρησιμοποιείται ως ρήτρα. Οι τίτλοι αυτοί εκδίδονται σε διάφορα λεγόμενα “σκληρά νομίσματα”, διετούς και τριετούς διάρκειας στη χώρα μας προ του 1998, με κυμαινόμενο επιτόκιο, το οποίο συνδεόταν με το εκάστοτε επιτόκιο των ΕΓΔ ετήσιας διάρκειας. Από τότε που εισήχθη το Ευρώ, λόγω της φύσης του ως “σκληρού νομίσματος”, δεν υπήρχε προοπτική εξέλιξης των συγκεκριμένων ομολόγων.

- 6. Ομολογιακά δάνεια με καλυμμένες ομολογίες.** Τα ομολογιακά δάνεια με καλυμμένες ομολογίες (covered bonds) εκδίδονται από τα πιστωτικά ιδρύματα. Καθήκοντα εκπροσώπου των ομολογιούχων μπορεί να ασκεί ένα πιστωτικό ίδρυμα ή μία συνδεδεμένη εταιρία πιστωτικού ιδρύματος που παρέχει νομίμως υπηρεσίες στον ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο. Αναφορικά με το κάλυμμα των ομολογιών, μπορεί να συνίσταται σε απαιτήσεις από δάνεια, πιστώσεις και παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, σε καταθέσεις σε πιστωτικά ιδρύματα και σε κινητές αξίες. Οι απαιτήσεις που συγκαταλέγονται στο κάλυμμα, περιλαμβάνονται ονομαστικά σε έγγραφο που υπογράφεται από τον εκδότη και το πιστωτικό ίδρυμα, παρέχοντας στους ομολογιούχους δανειστές μία πρόσθετη εξασφάλιση επί ενός σαφώς διαχωρισμένου χαρτοφυλακίου απαιτήσεων από δάνεια και άλλες κινητές αξίες. Στο ίδιο έγγραφο καταχωρούνται και

τυχόν νέες απαιτήσεις και αντικαθίστανται απαιτήσεις που συνιστούν μέρος του καλύμματος με άλλες. Περαιτέρω, απαγορεύεται η κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που περιλαμβάνονται στο κάλυμμα και οποιαδήποτε τέτοια διάθεση, χωρίς την έγγραφη συναίνεση του πιστωτικού ιδρύματος είναι άκυρη. Πρέπει σε στο σημείο αυτό να σημειωθεί, ότι τα στοιχεία που συγκροτούν την άνω εξασφάλιση των ομολογιακών δανείων δεν απαλλάσσουν τα πιστωτικά ιδρύματα από τις κεφαλαιακές απαιτήσεις για εποπτικούς σκοπούς καθώς ο πιστωτικός κίνδυνος που απορρέει από τα στοιχεία αυτά παραμένει στα πιστωτικά ιδρύματα, σε αντίθεση με ότι συμβαίνει στην τιτλοποίηση απαιτήσεων, όπου ο σχετικό κίνδυνος μεταβιβάζεται.

- 7. Ομόλογα δύο νομισμάτων (dual-currency bonds)** εκδίδονται και δίνουν τόκο σε ένα νόμισμα, ο επενδυτής όμως αυτών έχει το δικαίωμα μετατροπής σε ένα άλλο νόμισμα το οποίο προκαθορίζεται κατά την έκδοση τους. Κατά τα λοιπά, τα εν προκειμένω ομόλογα έχουν ομοιότητα με τα ομόλογα με ρήτρα συναλλάγματος.
- 8. Ομολογιακά δάνεια υψηλού κινδύνου.** Ιδιαίτερη μορφή ομολογιακού δανείου είναι το δάνειο για το οποίο εκδίδονται ομολογίες υψηλού κινδύνου και απόδοσης (junk bonds). Κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1970, μια επιχείρηση εργασιών τράπεζας επενδύσεων, βασιζόμενη σε ιστορικά δεδομένα που έδειχναν ότι οι ομολογίες με κίνδυνο είχαν περισσότερη απόδοση από εκείνη που χρειαζόνταν προκειμένου να αντισταθμίσουν τον κίνδυνό τους, άρχισε να πείθει ορισμένους επενδυτές για τα πλεονεκτήματα της αγοράς ομολογιών με κίνδυνο. Έτσι γεννήθηκαν οι ομολογίες υψηλού κινδύνου και απόδοσης, οι οποίες εκδίδονται για να χρηματοδοτήσουν εξαγορές και συγχωνεύσεις επιχειρήσεων ή την εξυγίανση προβληματικών επιχειρήσεων. Στη συνέχεια βέβαια αποδείχθηκε ότι το ομολογιακό δάνειο υψηλού κινδύνου, ήταν πράγματι εξαιρετικά επικίνδυνο, με αποτέλεσμα η σχετική αγορά να έχει συρρικνωθεί δραστικά.
- 9. Ομολογιακά δάνεια κοινά και ασφαλισμένα.** Τα ομολογιακά δάνεια διακρίνονται περαιτέρω αναλόγως με το αν περιέχεται προς εξασφάλιση κάποια εμπράγματη ή άλλη ασφάλεια. Η εξασφάλιση των ομολογιακών δανείων συνίσταται συνήθως σε εμπράγματα ασφάλειες επί συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων του εκδότη ή τρίτου

ενώ ιδιαίτερη μορφή ασφαλισμένου ομολογιακού δανείου είναι το ομολογιακό δάνειο με καλυμμένες ομολογίες. Πρέπει δε να σημειωθεί ότι λόγω του μικρότερου κινδύνου που ενέχει το ομολογιακό δάνειο, αντίστοιχα μικρότερη είναι και η απόδοσή του.

10. Ομολογιακά δάνεια εσωτερικά και διεθνή. Στα ομολογιακά δάνεια εσωτερικού (domestic bonds) η κεφαλαιαγορά στην οποία διατίθενται οι ομολογίες καθώς και το νόμισμα στο οποίο εκδίδονται συμπίπτουν με την έδρα της εκδότριας εταιρίας. Εφαρμόζεται επομένως το δίκαιο της ίδιας έννομης τάξης αναφορικά με την εκδότρια εταιρία, τις ομολογίες και το νόμισμα έκδοσης ομολογιών. Γεγονότα όπως η εθνικότητα των ομολογιούχων δανειστών και η έδρα των τραπεζών που συμμετέχουν στην έκδοση του ομολογιακού δανείου δεν επηρεάζουν το χαρακτηρισμό του ομολογιακού δανείου ως εσωτερικού. Αντιθέτως στα διεθνή ομολογιακά δάνεια η έδρα της εκδότριας εταιρίας, το νόμισμα έκδοσης των ομολογιών και η κεφαλαιαγορά στην οποία διανέμονται οι ομολογίες παρουσιάζουν στοιχεία αλλοδαπότητας. Περαιτέρω, τα διεθνή ομολογιακά δάνεια διακρίνονται σε αλλοδαπά ομολογιακά δάνεια (foreign bonds), όταν οι ομολογίες της εκδότριας εταιρίας με έδρα την αλλοδαπή εκδίδονται και διαπραγματεύονται στην ημεδαπή, σε χώρα δηλαδή διαφορετική της χώρας έκδοσης και σε ευρωομόλογα (eurobonds), όταν οι ομολογίες εκδίδονται υπό τη μορφή ενός ελεύθερα μετατρέψιμου νομίσματος από ένα διεθνές κονσόρτιομ τραπεζών ταυτόχρονα και με κοινούς όρους σε κεφαλαιαγορές περισσότερων κρατών. Σε αντίθεση με τα αλλοδαπά ομολογιακά δάνεια τα οποία διατίθενται μόνο στην αγορά μίας χώρας, τα ευρωομόλογα διανέμονται σε περισσότερες αγορές, ενώ ούτε η εκδότρια εταιρία ούτε το κονσόρτιομ τραπεζών υποβάλλονται σε οποιοδήποτε εθνικούς περιορισμού. Επιτυγχάνεται έτσι μια μεγάλη κινητικότητα κεφαλαίων, που αποτελεί και το κύριο γνώρισμα των ευρωομολόγων. Περαιτέρω, οι συναλλαγές ευρωομολόγων στη δευτερογενή αγορά δεν συγκεκριμενοποιούνται σε μία ή περισσότερες οργανωμένες αγορές αλλά διεξάγονται και μέσω διαδικτύου, τηλεφωνικών συναλλαγών μεταξύ χρηματοπιστωτικών και τραπεζικών ιδρυμάτων καθώς και με άλλους τρόπους¹⁶.

¹⁶ Ν. Βερβεσός, εις το Δίκαιο της Ανώνυμης Εταιρείας, 2005, τόμος 10, σελ. 309

2.10.2 ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΟΜΟΛΟΓΑ

Τα τραπεζικά ομόλογα είναι ανώνυμοι τίτλοι ομολογιακών δανείων που εκδίδονται από τις τράπεζες κατόπιν απόφασης της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και της Νομισματικής Επιτροπής. Οι τίτλοι αυτοί συνήθως έχουν χαμηλή ονομαστική αξία και κυρίως απευθύνονται σε μικροεπενδυτές ή μικροκαταθέτες. Η διάρκεια των ομολόγων αυτών είναι συνήθως μεσοπρόθεσμη, με δυνατότητα παράτασης ή ανανέωσης του τίτλου. Με τα ομόλογα αυτά συνήθως καλύπτονται μεσομακροπρόθεσμα δάνεια, στεγαστικά δάνεια και επενδυτικά προγράμματα. Από την άλλη πλευρά, τα τραπεζικά ομόλογα μπορεί να είναι και μεγάλης ονομαστικής αξίας και να απευθύνονται σε μεγάλους επενδυτές εσωτερικού ή εξωτερικού. Σε αυτήν την περίπτωση, αντλούνται κεφάλαια μεγάλου ύψους με χαμηλότερο επιτόκιο. Ο θεσμός αυτός πρωτοεμφανίστηκε στην Ελλάδα το 1975. Τα τραπεζικά ομόλογα μοιάζουν με τις ομολογίες αλλά έχουν και τις εξής διαφορές:

- Η διάρκεια των τραπεζικών ομολόγων είναι από ένα έως επτά έτη, ενώ οι ομολογίες έχουν διάρκεια ζωής από 10 και πάνω έτη.
- Η έκδοση ομολόγων δεν αφορά συγκεκριμένο αριθμό τίτλων, όπως ισχύει στις ομολογίες, αλλά προσφέρονται μέχρι να καλυφθεί το ποσό του δανείου, που εγκρίθηκε.
- Οι τράπεζες υποχρεώνονται υπό ορισμένους όρους να εξαγοράσουν τα προσφερόμενα ομόλογα.
- Το κεφάλαιο ορισμένων ομολόγων ανατοκίζεται κάθε χρόνο και ο τόκος πληρώνεται μαζί με την εξόφλησή τους.

Τα κεφάλαια που συγκεντρώνονται από τα τραπεζικά ομόλογα χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για παραγωγικές επενδύσεις, που βοηθούν την οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Τέτοια είναι τα προγράμματα ίδρυσης, επέκτασης, εκσυγχρονισμού και εξυγίανσης βιομηχανιών και βιοτεχνιών ή για προγράμματα στεγαστικών δανείων.

Διατίθεται σε επιχειρήσεις και ιδιώτες. Μπορούν να τα αγοράσουν και μόνιμοι κάτοικοι του εξωτερικού, με βασικό όρο ότι η πληρωμή της αξίας τους θα γίνεται με εισαγωγή ελεύθερου συναλλάγματος μη υποχρεωτικά εκχωρητέου στην Τράπεζα Ελλάδος. Όταν λήγουν τα ομόλογα, επιτρέπεται η χορήγηση συναλλάγματος για να πληρωθεί στο εξωτερικό η ονομαστική τους αξία συν τους τόκους, με βάση την τιμή του ξένου νομίσματος κατά την ημέρα της μεταφοράς.

Πάνω σε κάθε τραπεζικό ομόλογο γράφονται τα στοιχεία του εκδότη, η ημερομηνία έκδοσης, ο αύξοντας αριθμός του ομολόγου και οι αριθμοί της σειράς έκδοσης. Στο πίσω μέρος γράφονται

οι όροι έκδοσης κάθε σειράς. Διατίθενται και εξοφλούνται στο τέλος κάθε μήνα από τις τράπεζες, το χρηματιστήριο και τα ταχυδρομικά ταμειυτήρια. Μπορούν να προεξοφληθούν, πριν την λήξη τους, στο χρηματιστήριο (όπου μπαίνουν ένα μήνα μετά από την έκδοσή τους) ή στην εκδότρια τράπεζα μετά ένα εξάμηνο από την έκδοσή τους.

2.10.3 ΕΙΔΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΩΝ

Τα τραπεζικά ομόλογα που εκδίδονται είναι:

1. Ετήσια.

Δεν έχουν τοκομερίδια. Ανανεώνονται σιωπηρά μέχρι και τέσσερα ακόμη χρόνια, αν δεν εξοφληθούν τρεις μήνες μετά τη λήξη τους. Το επιτόκιο που ισχύει κάθε φορά είναι αυτό με το οποίο εκδίδει η τράπεζα νέα ομόλογα της ίδιας κατηγορίας. Μετά από τέσσερα χρόνια δεν αποφέρουν τόκους.

2. Διετή και Τριετή Τραπεζικά Ομόλογα

Έχουν τοκομερίδια για την είσπραξη των τόκων. Δεν ανατοκίζονται και δεν ανανεώνονται πέρα από το χρονικό διάστημα για το οποίο εκδόθηκαν.

2.10.4 ΟΜΟΛΟΓΑ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ (Ο.Ε.Δ.)

Το Ελληνικό Δημόσιο για να χρηματοδοτήσει τις ανάγκες του, εξέδιδε από το 1987, μέσω της Τράπεζας της Ελλάδος, ομόλογα τόσο σε δραχμές όσο και με ρήτρα ξένου νομίσματος. Τα ομόλογα ελληνικού δημοσίου στην αρχή εκδίδονταν ετήσια, διετή και τριετή. Έχουν επίσης εκδοθεί μέχρι και τριακονταετή ομόλογα. Έχουν προσαρτημένο στο σώμα τους τοκομερίδια για την είσπραξη των τόκων τους, που γίνεται στο τέλος κάθε χρόνου. Η Τράπεζα της Ελλάδος αναλάμβανε τη διάθεσή τους και εξουσιοδοτούσε τις άλλες τράπεζες, το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων και το Ταχυδρομικό Ταμειυτήριο να διαθέτουν, να εξοφλούν και να προεξοφλούν τα Ο.Ε.Δ. Από τις 28 Ιουνίου του 1995 εγκαινιάστηκε ένα νέο σύστημα διάθεσης τους, η δημοπρασία ανταγωνιστικών προσφορών. Στη δημοπρασία μπορούν να συμμετέχουν τράπεζες, ιδρύματα, ασφαλιστικά ταμεία και φυσικά πρόσωπα οι οποίοι μπορούν να υποβάλλουν τις προσφορές τους μέσω πιστωτικών ιδρυμάτων καθώς και στην Τράπεζα της Ελλάδος. Οι τράπεζες πωλούν τα ομόλογα στους ιδιώτες διαμορφώνοντας το επιτόκιο ανάλογα με την πολιτική τους ή το ύψος των κεφαλαίων του αγοραστή. Έτσι το επιτόκιο αλλάζει από τράπεζα σε τράπεζα και η ζήτηση τους διαμορφώνεται βάσει των κανόνων της προσφοράς και της ζήτησης.

Είναι τίτλοι ελεύθερα μεταβιβάσιμοι και μετατρέπονται σε ελεύθερο συνάλλαγμα, εφόσον αγοραστούν από ξένους με συνάλλαγμα μη υποχρεωτικά εκχωρητέο. Οι τόκοι τους φορολογούνται με 10%, εξαιρούνται οι τόκοι των ομολόγων που έχουν εκδοθεί μέχρι και την 31η Δεκεμβρίου του 1996, ανεξάρτητα αν η διάρκεια τους είναι ετήσια ή μεγαλύτερη.

2.10.5 Λογιστική Παρακολούθηση

Παράδειγμα 1: Ας υποθέσουμε ότι την 1.1.2011 η τράπεζα εκδίδει 10.000 ομολογίες ονομαστικής αξίας 1.000€ η καθεμιά, σε τιμή έκδοσης 900€ και εξοφλήσεως 1.200€, προς 7% ετησίως. Οι εγγραφές που θα γίνουν είναι οι ακόλουθες¹⁷:

1. Κατά την έκδοση

39.89.99 Λοιποί Χρεωστικοί Λογαριασμού -Ομολογιούχοι	9.000.000,00	
16.16 Διαφορά εκδόσεως & εξοφλ. Ομολογιών	3.000.000,00	
45.00 Ομολογιακά Δάνεια μη μετατρέψιμα σε μετοχές		12.000.000,00
38.00 Ταμείο	9.000.000,00	
39.89.99 Λοιποί Χρεωστικοί Λογαριασμού - Ομολογιούχοι		9.000.000,00

2. Κατά την εξόφληση τοκομεριδίου την 31.12.2011

65.10 Τόκοι ομολογιακών δανείων	700.000,00	
59.12 Τοκομερίδια πληρωτέα		630.000,00
54 Υποχρεώσεις από φόρους - τέλη		70.000,00
59.12 Τοκομερίδια πληρωτέα	630.000,00	
38.00 Ταμείο		630.000,00

3. Απόσβεση δανείου 31.12.2011 αν οι 1.000 ομολογίες είναι εξοφλητέες την 1.1.2012

45.00 Ομολογιακά Δάνεια μη μετατρέψιμα σε μετοχές	1.200.000,00	
59.11 Ομολογίες Πληρωτέες		1.200.000,00

4. Απόσβεση της διαφοράς εκδόσεως και εξοφλήσεως ομολογιών 31.12.2011

85.16 Αποσβέσεις Διαφορών Έκδόσεως & εξοφλ. Ομολογιών	300.000,00	
16.99 Αποσβεσμένες διαφορές εκδόσεως & εξοφλ. Ομολογιών		300.000,00

¹⁷ Σακέλλης Εμμανουήλ, (1993), *Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών*, Εκδόσεις Βρυκούς

5 Εξόφληση 1.000 ομολογιών την 1.1.2012

59.11 Ομολογίες Πληρωτέες 38.00 Ταμείο	1.200.000,00 1.200.000,00
---	------------------------------

Παράδειγμα 2ο : Αν οι ομολογίες του προηγούμενου παραδείγματος είναι μετατρέψιμες και μετά την πρώτη δόση αποφασίζεται να μετατραπούν οι ομολογίες σε μετοχές, οι μετοχές που θα εκδοθούν δεν επιτρέπεται να έχουν ονομαστική αξία μεγαλύτερη της τιμής έκδοσης των ομολογιών δηλ. 900 ευρώ. Οι εγγραφές που θα γίνουν είναι οι ακόλουθες:

39.03 Μέτοχοι Λογαριασμός Καλύψεως Κεφαλαίου 40.00 Καταβλημένο Μετοχικό Κεφάλαιο	10.800.000,00 10.800.000,00
45.01 Ομολογιακό Δάνειο Μετατρέψιμο σε μετοχές 39.03 Μέτοχοι Λογαριασμός Καλύψεως Κεφαλαίου	10.800.000,00 10.800.000,00

2.11 ΠΡΟΕΞΟΦΛΗΣΗ ΤΙΤΛΩΝ

Προεξόφληση είναι η πληρωμή τίτλων πριν από την ημερομηνία λήξης τους. Τέτοιοι τίτλοι είναι κυρίως η συναλλαγματική και το γραμμάτιο σε διαταγή.

Η επιχείρηση που έχει ανάγκη από μετρητά μεταβιβάζει σε διαταγή της τράπεζας με οπισθογράφηση τις συναλλαγματικές ή τα γραμμάτια σε διαταγή και συντάσσει το πινάκιο προεξόφλησης. Η τράπεζα αφού αφαιρέσει τον τόκο (προεξόφλημα) που αναλογεί στο χρονικό διάστημα μεταξύ της ημερομηνίας προεξόφλησης και λήξης του, την προμήθεια και τα έξοδα από το άθροισμα των ονομαστικών αξιών των συναλλαγματικών και γραμματίων, το υπόλοιπο το καταβάλλει στην επιχείρηση (κομιστή).

Για να προεξοφληθεί μια συναλλαγματική από την τράπεζα πρέπει η λήξη της να μην απέχει περισσότερο από 5 μήνες από την έκδοση της και να συνοδεύεται από αντίγραφο τιμολογίου πώλησης, για να αποδεικνύεται ότι η έκδοση της προέρχεται από την πώληση εμπορευμάτων της επιχείρησης. Η τράπεζα εξετάζει την φερεγγυότητα του τελευταίου κομιστή, αλλά και την φερεγγυότητα και την κανονικότητα των υπογραφών όλων των προηγούμενων οπισθογράφων και του εκδότη.

2.11.1 Λογιστική Παρακολούθηση

Παράδειγμα: Στις 24/1/2012 η τράπεζα προεξοφλεί με επιτόκιο 9% γραμμάτια εισπρακτέα ενός βιοτέχνη που έχουν ονομαστική αξία 30.000€ και λήγουν στις 7/3/2012 (προμήθειες χορήγησης και είσπραξης 1% και 6% αντίστοιχα).

$$\text{Τόκος} = \frac{30.000 * 0,09 * 45}{365} = 332,88$$

(Από 24/1 – 7/3 = 43 + 2 = 45 ημ., οι 2 ημέρες προστίθενται για τυχόν διαμαρτύρηση).

$$\text{Προμήθεια Χορήγησης} = \frac{30.000 * 0,01 * 2}{12} = 50$$

Οι 43 ημέρες = 1 μήνας + 13 ημέρες = 2 μήνες (υπολογισμός κατά αδιαίρετο μήνα).

$$\text{Σύνολο Εσόδων Τόκων} = \text{Τόκος} + \text{Προμήθεια} = 332,88 + 50 = 382,88$$

$$\text{Προμήθεια Είσπραξης} : 30.000 * 6\% = 180$$

$$\text{Λοιπά Έξοδα (ταχυδρομικά)} = 2,12$$

$$\text{Σύνολο Εσόδων από Προμήθειες} = 180 + 2,12 = 182,12$$

$$\text{Προεξόφλημα} = \text{Τόκοι} + \text{Προμήθειες} = 382,88 + 182,12 = 565$$

Στις 24/1/2012 γίνεται η εγγραφή Προεξόφλησης:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.15	Χορηγήσεις	30.000,00	
38.00	Ταμείο		29.435,00
70.15	Έσοδα από Τόκους Χορηγήσεων		382,88
74.50	Έσοδα από Προμήθειες Είσπραξης		182,12

Στις 7/3/2012 γίνεται η εγγραφή Είσπραξης των Γραμματίων:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.00	Ταμείο	30.000,00	
20.15	Χορηγήσεις		30.000,00

Αν, όμως, στις 7/3/2012 τα γραμμάτια δεν εισπραχθούν, η τράπεζα τα διαμαρτυρεί σε συμβολαιογράφο καταβάλλει 10€ έξοδα, και καταχωρεί την εγγραφή που ακολουθεί. Εννοείται ότι ο βιοτέχνης έχει δώσει τη συγκατάθεση του στην τράπεζα να διαμαρτυρεί εκ μέρους του γραμμάτια πελατών του που δεν εξοφλούνται.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
20.15	Χορηγήσεις	10,00	
38.00	Ταμείο		10,00

Στη συνέχεια, η τράπεζα ειδοποιεί το βιοτέχνη να παραλάβει τα διαμαρτυρηθέντα πλέον γραμμάτια των πελατών του και να την εξοφλήσει καταβάλλοντας το ονομαστικό ποσό της χορήγησης (30.000) + τα διαμαρτυρικά (10) + τους τόκους καθυστέρησης 10% μέχρι να εξοφλήσει. Αν πληρώσει στις 22/3/2012, τότε υπάρχει καθυστέρηση 15 ημερών από την κανονική λήξη (7/3/2012). Αφαιρούνται οι νόμιμες εργάσιμες ημέρες καθυστέρησης και υπολογίζεται τόκος καθυστέρησης για 11 μέρες:

Τόκος Καθυστέρησης : $30.010 * 0,10 * 11 = 90,44365$

Ονομαστικό ποσό Χορήγησης = 30.000

Έξοδα διαμαρτύρησης = 10

Σύνολο Καταβολής από τον βιοτέχνη 30.100,44€

Οι αντίστοιχες εγγραφές στις 22/3/2012 είναι δυο:

- A. Για την επιβάρυνση με τους τόκους καθυστέρησης και
- B. Μια για την εξόφληση.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
A	20.15	Χορηγήσεις	90,44
	70.15	Έσοδα Χορηγήσεων	90,44
B	38.00	Ταμείο	30.100,44
	20.15	Χορηγήσεις	30.100,44

2.12 ΑΝΟΙΚΤΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Οι ανοικτοί λογαριασμοί (open accounts) αποτελούν χαρακτηριστική μορφή σύνθετης καταθετικής/χρηματοδοτικής λειτουργίας. Πρόκειται για συμφωνίες βάσει των οποίων οι συμβαλλόμενοι, τράπεζα και πελάτης, που μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, αναλαμβάνουν την υποχρέωση να ενισχύει ο ένας την αγοραστική δύναμη του άλλου. Κινούνται με χρεοπιστώσεις που με την καταχώρηση χάνουν την αυτοτέλεια τους. Γίνεται κεφαλαιοποίηση των δεδουλευμένων τόκων και προμηθειών και κλείσιμο των ανοικτών λογαριασμών περιοδικά τουλάχιστον ανά τρίμηνο ή κατά μεγαλύτερα διαστήματα, σύμφωνα με τη σύμβαση που συνάπτεται μεταξύ της τράπεζας και του πελάτη (πιστούχου). Η σύμβαση είναι έγγραφη συμφωνία, όπου αναφέρονται με λεπτομέρεια οι όροι δανεισμού ή της χορηγούμενης πίστωσης. Υπάρχουν δύο κατηγορίες ανοικτών λογαριασμών: οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί και οι λογαριασμοί υπεραναλήψεων.

Ειδικότερα, οι αλληλόχρεοι λογαριασμοί συνάπτονται μεταξύ τραπεζών και επιχειρήσεων/πελατών τους. Συνδέονται με αμοιβαίες πιστώσεις και οφειλές μεταξύ των συμβαλλόμενων κατά διαδοχικό και εναλλασσόμενο τρόπο. Οι αμοιβαίες πιστώσεις και χρεώσεις κινούνται εντός του ενιαίου λογαριασμού και χάνουν την αυτοτέλεια και την ατομικότητά τους. Στη σύμβαση ενός αλληλόχρεου λογαριασμού περιλαμβάνονται με κάθε λεπτομέρεια οι όροι του δανεισμού και των χορηγούμενων πιστώσεων, κλπ.

Οι λογαριασμοί υπεραναλήψεων είναι επίσης ανοικτοί λογαριασμοί. Στους όρους των συμβάσεων των λογαριασμών αυτών συμπεριλαμβάνονται τα επιτόκια, το ανώτατο ποσό πιστοδότησης και οι καλύψεις (με περιουσία, χρηματοπιστωτικούς τίτλους, κτλ) ή μη καλύψεις, κατά περίπτωση. Με το νέο αυτό λογαριασμό, επιδιώχθηκε από τις τράπεζες η μείωση των επιπτώσεων από τη μη εκπλήρωση των υποχρεώσεων εξυπηρέτησης χρεών, ιδιαίτερα από την καταναλωτική πίστη.

2.13 ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΚΑΡΤΕΣ

Πιστωτικές Κάρτες.

Οι πιστωτικές κάρτες εκδίδονται από τις τράπεζες και είναι ενταγμένες σε ένα από τα δίκτυα των παγκόσμιων οργανισμών πιστωτικών καρτών:

- i. Visa

ii. MasterCard

iii. American Express κ. ά

Τα διεθνή διατραπεζικά δίκτυα προσφέρουν το δίκτυο των συμβεβλημένων με αυτές επιχειρήσεων για την αγορά προϊόντων ή υπηρεσιών από τους κατόχους της κάρτας. Από τις συνεργασίες αυτές εκτιμάται ότι όλοι έχουν οφέλη. Διευρύνοντας τον κύκλο της πελατείας τους οι επιχειρήσεις αυξάνουν τις πωλήσεις τους και έτσι κερδίζουν αύξηση του τζίρου των καρτών και οι καταναλωτές ωφελούνται από τις εκπτώσεις και τις πρόσθετες παροχές που τους προσφέρονται. Η πιστωτική κάρτα παρέχει στον κάτοχο τη δυνατότητα πραγματοποίησης αγορών ή αναλήψεων μετρητών στη χώρα κατοικίας του ή και στο εξωτερικό. Οι συναλλαγές του κατόχου χρεώνονται σε ένα ανοικτό λογαριασμό προκαθορισμένου ανώτατου ύψους (πιστωτικό όριο) και ο κάτοχος έχει την ευχέρεια τμηματικής ή ολοσχερούς εφάπαξ εξόφλησης του χρεωστικού υπολοίπου. Στην περίπτωση τμηματικής εξόφλησης, ο κάτοχος επιβαρύνεται με τόκους επί του ανεξόφλητου υπολοίπου, ενώ στην περίπτωση της ολοσχερούς εφάπαξ εξόφλησης το κόστος της κάρτας περιορίζεται στη συνδρομή και τυχόν άλλα έξοδα (αναλήψεις μετρητών, κ.α

Co-branded Card.

Η Co-branded κάρτα είναι η πιστωτική κάρτα που εκδίδεται από την τράπεζα σε συνεργασία με μία επιχείρηση (ή όμιλο επιχειρήσεων) και απευθύνεται κυρίως στο πελατολόγιο της επιχείρησης, στο οποίο παρέχει και κάποιες πρόσθετες παροχές και προνόμια (π.χ. εκπτώσεις στα καταστήματα του ομίλου).

Affinity Card.

Η affinity κάρτα είναι η πιστωτική κάρτα που εκδίδεται από την τράπεζα σε συνεργασία με ένα σωματείο ή σύλλογο και απευθύνεται κυρίως στα μέλη του, τα οποία έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό (π.χ. είναι φίλαθλοι μίας ποδοσφαιρικής ομάδας, ενός μη κερδοσκοπικού σωματείου για την προστασία της φύσης, κ.ά.). Οι κάρτες αυτές παρέχουν κάποιες πρόσθετες παροχές και προνόμια, όπως προτεραιότητα στην έκδοση εισιτηρίων, εκπτώσεις σε αγορές βιβλίων κ.ά.

2.14 ΠΡΟΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΕΝΑΝΤΙ ΦΟΡΤΩΤΙΚΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ.

Φορτωτικά έγγραφα ονομάζονται τα έγγραφα που συνοδεύουν την φορτωτική, όπως, το εμπορικό τιμολόγιο, το ασφαλιστήριο συμβόλαιο, κ. λ. π. Η φορτωτική είναι το σημαντικότερο

από όλα τα φορτωτικά έγγραφα. Πρόκειται για έγγραφο που εκδίδεται για μεταφορά με κόμιστρο εμπορευμάτων και αποτελεί αποδεικτικό στοιχείο της φόρτωσης. Η φορτωτική έχει τριπλή ιδιότητα. Αποτελεί απόδειξη παραλαβής και φόρτωσης των εμπορευμάτων, είναι παραστατικός τίτλος με τη μεταβίβαση του οποίου μεταβιβάζεται και η κυριότητα του μεταφερομένου εμπορεύματος, ενώ ακόμα είναι και αξιόγραφο. Σε περίπτωση που η φορτωτική δεν είναι σε καλή και παρουσιάζει ατέλειες από άποψη περιεχομένου, δεν γίνεται δεκτή από την τράπεζα και αυτή χορηγεί προκαταβολή έναντι της αξίας των εμπορευμάτων.

2.15 ΕΝΕΓΓΥΟΣ ΠΙΣΤΩΣΗ

Ενέγγυος πίστωση λέγεται η τραπεζική πίστωση εγγυημένη με εμπορεύματα που συνοδεύονται με φορτωτικά έγγραφα. Γίνεται σύμβαση μεταξύ τράπεζας και ενός πελάτη της (αγοραστής εμπορευμάτων) να ανοίξει πίστωση υπέρ ενός τρίτου (πωλητής εμπορευμάτων), δεχόμενη να καταβάλει σε αυτόν, μέσω της ανταποκρίτριας τράπεζας, το ποσό της πίστωσης με την παράδοση των φορτωτικών εγγράφων.

Για το άνοιγμα της ενέγγυας πίστωσης¹⁸ καταρτίζεται σύμβαση μεταξύ του εντολέα και της τράπεζας στην οποία καθορίζονται το είδος της σύμβασης (ανακλητή, ανέκκλητη, βεβαιωμένη), η χρονική διάρκεια ισχύος της πιστώσεως, το ποσό της συμβάσεως, ο δικαιούχος, τα φορτωτικά έγγραφα που θα παραδοθούν στην πληρωτέα τράπεζα, το είδος, η ποσότητα και η αξία των εμπορευμάτων, οι προθεσμίες φορτώσεως και πληρωμής, οι τόκοι, οι προμήθειες κλπ.

Το κατάστημα που ανοίγει την πίστωση εισπράττει από τον εντολέα περιθώριο, το ύψος του οποίου καθορίζεται σε ποσοστό πάνω στο ολικό ποσό της πιστώσεως για την κάλυψη της τράπεζας από ενδεχόμενη υποτίμηση της αξίας του εμπορεύματος, η οποία αποτελεί την εξασφάλιση της τράπεζας έναντι των κινδύνων που απορρέουν από την πίστωση.

Η μεσολαβούσα τράπεζα μετά το άνοιγμα της πίστωσης απευθύνει έγγραφο στην πληρώτρια ανταποκρίτρια Τράπεζα, η οποία ειδοποιεί εγγράφως τον δικαιούχο αυτής. Η τελευταία τράπεζα καταβάλλει στο δικαιούχο της πιστώσεως το ποσό αυτής, αφού προηγούμενα παραλάβει από αυτόν τα φορτωτικά έγγραφα τα οποία ελέγχει με βάση τους όρους του εντολέα και τα αποστέλλει τελικά στη μεσολαβούσα τράπεζα.

Η μεσολαβούσα τράπεζα ειδοποιεί τον πελάτη της – εντολέα περί της εκτελέσεως της πίστωσης.

¹⁸ Σακέλλης Εμμανουήλ, (1993), *Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών*, Εκδόσεις Βρυκούς

Ο πελάτης υποχρεούται να εξοφλήσει την υποχρέωση προς την τράπεζα, μόλις λάβει την ειδοποίηση για την άφιξη των φορτωτικών εγγράφων. Ο εντολέας καταβάλλει στην τράπεζα εκτός από το ποσό της πιστώσεως όλα τα σχετικά δικαιώματα και τα έξοδα της τράπεζας

2.15.1 Λογιστική παρακολούθηση ¹⁹

Ας υποθέσουμε ότι την 1.4.2011 το κατάστημα Ηρακλείου Κρήτης της τράπεζας, κατ' εντολή του εμπόρου Μ.Κ. άνοιξε ενέγγυο πίστωση ανέκκλητη ποσού 200.000 gbp υπέρ εταιρείας καλλυντικών στη Μεγάλη Βρετανία για την αποστολή καλλυντικών, εκτελεστέα από την ανταποκρίτρια τράπεζα στην Αγγλία και αφορά το 100% της αξίας των εμπορευμάτων.

Κατά το άνοιγμα της πίστωσης ο εντολέας κατέβαλε στην τράπεζα: Το αντίτιμο των 200.000 gbp σε ευρώ πλέον περιθώριο για διαφοροποίηση της τιμής ήτοι Προμήθεια ανοίγματος 2%, προμήθεια βεβαίωσης, ταχυδρομικά- τηλ/κα έξοδα, παράβολο εγκρίσεως, προμήθεια αντιπροσώπου. Τη 16/4 το κατάστημα Ηρακλείου ειδοποιείται από την ανταποκρίτρια τράπεζα ότι θα εκτελέσει την πίστωση στις 20/4. Στις 20/4 που έγινε η φόρτωση το κατάστημα ειδοποιεί τον εισαγωγέα ότι θα κλείσει το συνάλλαγμα. Στις 25/4 γίνεται ο διακανονισμός της πιστώσεως και ο εντολέας καταβάλλει στην Τράπεζα την προμήθεια και τα έξοδα της τράπεζας .

Το κατάστημα Ηρακλείου θα κάνει με τη σειρά τις ακόλουθες εγγραφές:

Λογαριασμοί			Χρέωση	Πίστωση
Α	38.00	Ταμείο	247.951,23	
	59.21	Καλύμματα σε ευρώ ενέγγυων πιστώσεων		246.913,58
	59.01.00	Παράβολα		493,83
	74.07	Έσοδα από προμήθειες Εισαγωγικών Εργασιών		493,83
	75.11	Εισπράξεις τελών επικοινωνίας		50,00

¹⁹¹⁹ Σακέλλης Εμμανουήλ, (1993), *Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών*, Εκδόσεις Βρυκούς

B	59.21	Καλύμματα σε ευρώ ενέγγυων πιστώσεων	245.000,00	
	46.01	Συναλλαγματική θέση σε εκχωρητέο συνάλλαγμα		243.902,44
	74.19.20	Έσοδα από πωλήσεις συναλλάγματος		1.097,56
Γ	46.01	Συναλλαγματική θέση σε εκχωρητέο συνάλλαγμα GBP	200.000,00	
	38.05	Ανταποκριτές εξωτερικού		200.000,00
Δ	38.00	Ταμείο	566,42	
	59.21	Καλύμματα σε ευρώ ενέγγυων πιστώσεων	1.913,58	
	74.07	Έσοδα από προμήθειες Εισαγωγικών Εργασιών		2.450,00
	75.11	Εισπράξεις Τελών Επικοινωνίας		30,00

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

3.1 ΈΚΔΟΣΗ ΕΓΓΥΗΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΟΛΩΝ.

Εγγυητική επιστολή είναι έγγραφο της τράπεζας που απευθύνεται σε τρίτους. Με το έγγραφο αυτό η τράπεζα εγγυάται: ότι θα πληρώσει μια υποχρέωση του πελάτη της υπέρ του οποίου δίνεται η εγγύηση, ή ότι θα πληρώσει ένα ποσό για τη μη εκτέλεση ή την κακή εκτέλεση από αυτόν ενός έργου, μιας αγοραπωλησίας και γενικά μιας συμφωνίας.

Στην εγγυητική επιστολή ορίζεται ρητά η προθεσμία λήξης της, μετά την παρέλευση της οποίας παύει να ισχύει η υποχρέωση της τράπεζας. Μέσα στην ορισμένη προθεσμία δεν επιτρέπεται η ανάκληση της εγγύησης.

Το ύψος του ποσού για το οποίο δίνεται η εγγυητική επιστολή προς τρίτο εξαρτάται:

- Από τη συμφωνία μεταξύ του τρίτου και του πελάτη της τράπεζας υπέρ του οποίου παρέχεται η εγγύηση και
- Από την φερεγγυότητα και πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη της τράπεζας και ειδικότερα από τις ασφάλειες που αυτός προσφέρει στην τράπεζα, οι οποίες είναι της μορφής κατάθεσης ίσου χρηματικού ποσού ή δέσμευση αυτού από άλλη κατάθεση του ή την εγγραφή υποθήκης σε ακίνητο, ή χορήγηση ενεχύρου πιστωτικών τίτλων, εμπορευμάτων ή άλλες αξίες ή ακόμη την αποδοχή συναλλαγματικής ή την κατάθεση άλλης εγγυητικής επιστολής φερέγγυου προσώπου.

Η τράπεζα για την χορήγηση της εγγυητικής επιστολής εισπράττει προμήθεια σε ποσοστό (0/00) επί της αξίας της και λογίζεται ανά τρίμηνο. Το ποσοστό αυτό κυμαίνεται και εξαρτάται από το ποσό της εγγυητικής επιστολής, τη διάρκεια της καθώς και την φερεγγυότητα και πιστοληπτική ικανότητα του πελάτη.

Οι πιο συνηθισμένες περιπτώσεις καταθέσεις εγγυητικής επιστολής από ένα πελάτη της τράπεζας υπέρ του οποίου παρέχεται η εγγύηση είναι:

- Στο Δημόσιο ή στα Ν.Π.Δ.Δ. ως προϋπόθεση για συμμετοχή σε διαγωνισμούς προμηθειών ή εκτέλεσης έργων. Η εγγυητική επιστολή μπορεί να αφορά στην καλή εκτέλεση της προμήθειας ή του έργου.

-Στις Τελωνειακές Αρχές προκειμένου να γίνει η παραλαβή των εμπορευμάτων τα οποία πρόκειται να επανεξαχθούν χωρίς την καταβολή των αντιστοιχούντων δασμών. Στην περίπτωση

που τα εμπορεύματα δεν επανεξαχθούν, η εγγυητική επιστολή προορίζεται για την πληρωμή των δασμών.

-Σε Πρακτορεία Μεταφορών (ατμοπλοϊκών ή σιδηροδρομικών οργανισμών) για την παράδοση εμπορευμάτων που μεταφέρθηκαν με δικά τους μέσα, χωρίς την άμεση προσκόμιση της φορτωτικής.

-Σε Εξαγωγείς οι οποίοι βρίσκονται σε χώρες του εξωτερικού για την εξόφληση εμπορευμάτων τα οποία εισάγονται με προθεσμιακό διακανονισμό.

Η κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής γίνεται στις εξής περιπτώσεις:

- Στην μη εμπρόθεσμη εκπλήρωση της υποχρέωσης από τον πελάτη της τράπεζας υπέρ του οποίου εκδόθηκε η εγγυητική επιστολή.

- Στην μη εκτέλεση ή κακή εκτέλεση μιας προμήθειας (όταν τα εμπορεύματα-προϊόντα δεν ανταποκρίνονται στην συμφωνία).

- Στην μη εκτέλεση ή κακή εκτέλεση ενός έργου (όταν παρουσιάζει παραλείψεις και ατέλειες).

Στην περίπτωση “κατάπτωσης της εγγυητικής επιστολής” η τράπεζα υποχρεούται να καταβάλει, στους δικαιούχους-παραλήπτες της “εγγυητικής επιστολής”, το ποσό για το οποίο έχει εγγυηθεί η τράπεζα.

Στη συνέχεια η τράπεζα στρέφεται κατά του πελάτη της υπέρ του οποίου εκδόθηκε η «εγγυητική επιστολή» για την είσπραξη του ποσού της εγγυητικής επιστολής.

Παράδειγμα λογαριασμού 30.00 : Απαιτήσεις από προμήθειες εγγυητικών επιστολών.

Η Τράπεζα υπολογίζει τις προμήθειες για τις ισχύουσες εγγυητικές επιστολές (E/E) που έχει εκδώσει ή για αυτές που δεν ισχύουν αλλά δεν έχουν ακόμα επιστραφεί και καταχωρεί την παρακάτω εγγραφή:

30.00 Απαιτήσεις από προμήθειες εγγυητικών επιστολών.

74 Έσοδα από προμήθειες.

74.00 Εγγυητικών επιστολών.

Οι προμήθειες E/E υπολογίζονται με διαπραγματεύσιμο ποσοστό επί της αξίας των E/E και συνήθως προεισπράττονται. Η αντίστοιχη εγγραφή είναι:

38.00 Ταμείο

30.00 Απαιτήσεις από προμήθειες εγγυητικών επιστολών.

3.1.1 Λογιστική Παρακολούθηση

Παράδειγμα: Το κατάστημα Καστοριάς της τράπεζας X, ύστερα από εντολή του γουνεμπόρου A.A. εξέδωσε την 15/1/2012 Εγγυητική επιστολή ποσού 500.000 ευρώ υπέρ του γουνοποιού B. B. από τον οποίο προμηθεύεται τις γούνες που πωλεί, λήξεως 15/2/2012. Για εξασφάλιση του το κατάστημα έλαβε μετρητά 500.000€ τα οποία κατέθεσε σε κατάθεση εγγυήσεως και εισέπραξε για προμήθεια E / E ποσό 600€ . Το κατάστημα θα διενεργήσει τις ακόλουθες εγγραφές:²⁰

1. Κατά την έκδοση

38.00 Ταμείο	500.000,00
53.10 Καταθέσεις για εγγύηση ιδιωτών-εταιριών	500.000,00
38.00 Ταμείο	600,00
74.00 Έσοδα από προμήθειες εγγυητικών επιστολών	600,00
02.00 Χρεώστες από εγγυητικές επιστολές	500.000,00
06.00 Εγγυητικές επιστολές εκδόσεώς μας	500.000,00

2. Κατά την επιστροφή της E/E στη λήξη της

53.10 Καταθέσεις για εγγύηση ιδιωτών-εταιριών	500.000,00
38.00 Ταμείο	500.000,00
06.00 Εγγυητικές επιστολές εκδόσεώς μας	500.000,00
02.00 Χρεώστες από εγγυητικές επιστολές	500.000,00

3. Κατάπτωση της εγγυητικής επιστολής & τόκοι

53.10 Καταθέσεις για εγγύηση ιδιωτών-εταιριών	500.000,00
38.00 Ταμείο	500.000,00
06.00 Εγγυητικές επιστολές εκδόσεώς μας	500.000,00
02.00 Χρεώστες από εγγυητικές επιστολές	500.000,00
24.20 Χορηγήσεις σε εμπορικές επιχειρήσεις σε καθυστέρηση	1.000,00
70.54 Τόκοι χορηγήσεων σε καθυστέρηση	1.000,00

²⁰ Σακέλλης Εμμανουήλ, (1993), *Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών*, Εκδόσεις Βρυκούς

3.2 ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΑΞΙΩΝ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΡΙΤΩΝ

Οι πελάτες της τράπεζας που δεν έχουν την κατάλληλη οργάνωση, ώστε να μπορούν να διενεργούν την εισπραξη τίτλων, οι οποίοι εκδόθηκαν σε διαταγή τους, ούτε να παρακολουθούν τη λήξη τους, παραδίδουν τους τίτλους αυτούς στην τράπεζα για εισπραξη για λογαριασμό τους. Οι τίτλοι αυτοί είναι οι εξής: συναλλαγματικές, γραμμάτια εισπρακτέα, φορτωτικές (με όλα τα συνοδευτικά έγγραφα), τοκομερίδια ομολογίες δανείων που κληρώθηκαν, μερισματαποδείξεις, ασφαλιστικές αποδείξεις κτλ.

Η τράπεζα, αφού εισπράξει την αξία των τίτλων συντάσσει και αποστέλλει στον πελάτη της εκκαθάριση, η οποία περιλαμβάνει: τα ποσά των αξιών που εισπράχθηκαν, τα τυχόν έξοδα, την προμήθεια της και το καθαρό προϊόν το οποίο καταχωρεί σε σχετικό λογαριασμό του πελάτη της.

3.3 ΑΓΟΡΑΠΩΛΗΣΙΕΣ ΧΡΕΩΓΡΑΦΩΝ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ ΤΡΙΤΩΝ

Οι τράπεζες μπορούν να αναλάβουν την αγορά ή πώληση διαφόρων χρεογράφων (μετοχών, ομολογιών κτλ.) από το Χρηματιστήριο Αξιών για λογαριασμό του πελάτη της με προμήθεια. Την εντολή αυτή η τράπεζα τη μεταβιβάζει στο χρηματιστήριο ή την Χρηματιστηριακή Εταιρία, η οποία ενεργεί σύμφωνα με τις εντολές της. Για αυτή τη μεσολαβητική εργασία θα αναφερθούμε εκτενώς στο κεφάλαιο 4.

Η τράπεζα λόγω της διαχείρισης των τίτλων που ανήκουν σε πελάτες της σύμφωνα με τις σχετικές εντολές αυτών, δικαιούται προμήθειες. Η τράπεζα μετά την εκτέλεση της εντολής του πελάτη, δίνει σε αυτόν «εκκαθάριση», στην οποία αναγράφεται η προμήθειά της, η προμήθεια πχ του χρηματιστή κλπ.. Η προμήθεια καταχωρείται σε πίστωση του λογαριασμού 74.34.01 Έσοδα από προμήθειες διαχείρισεως τίτλων πελατών.

3.3.1 Λογιστική Παρακολούθηση

Την 1/1 ο πελάτης Π παρέδωσε στην τράπεζα 1000 μετοχές της ΑΕ Χ για πώληση και έδωσε εντολή σ' αυτήν η τιμή πώλησεως να μην είναι μικρότερη από 10€. Την 3/1 η τράπεζα πώλησε τις μετοχές προς 12 ευρώ καθεμιά και υπολόγισε προμήθεια 120€.

Θα γίνουν οι ακόλουθες εγγραφές:

1. Παράδοση των μετοχών στην Τράπεζα

01.01 Μετοχές της X για πώληση	10.000,00	
05.01 Μετοχές της X για πώληση		10.000,00

2. Πώληση μετοχών

38.00 Ταμείο	12.000,00	
59.33 Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό τρίτων		12.000,00

59.33 Υποχρεώσεις από εισπράξεις για λογαριασμό τρίτων	12.000,00	
74.34 Έσοδα από προμήθειες		120,00
38.00 Ταμείο		11.880,00

3.4 ΑΝΑΛΟΧΗ ΕΚΔΟΣΗΣ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟΥ ΔΑΝΕΙΟΥ

Η έκδοση ομολογιακού δανείου μίας μεγάλης επιχείρησης X μπορεί να γίνει από έναν όμιλο τραπεζών που αναθέτει τη διαχείρισή του σε μία από τις τράπεζες του, η οποία παράλληλα (εκτός από ανάδοχος) θα είναι και πωλήτρια των ομολογιών που της αναλογούν.

Τράπεζα-Ανάδοχος

Κατ' αρχήν, πρέπει να εμφανιστεί στο ημερολόγιο η απαίτησή της κατά της επιχείρησης X παράλληλα με την αναληφθείσα από την τράπεζα υποχρέωση όπως συγκεντρώσει τα αντίστοιχα κεφάλαια από τις άλλες τράπεζες του ομίλου:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
39.92	Απαιτήσεις από Πράξεις Διαχειρίσεως	30.000,00	
59.92	Εισπράξεις από Πράξεις Διαχειρίσεως		30.000,00

Όταν ενημερωθεί από τις άλλες τράπεζες του ομίλου ότι έστειλαν τα σχετικά κεφάλαια στους ορισθέντες χρηματοπιστωτικούς οίκους του εξωτερικού, θα πρέπει να καταχωρήσει την εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05.90	Ανταποκριτές Εξωτερικού – Οίκοι Εξωτερικού	30.000,00	
59.06	Υποχρεώσεις προς Λοιπά Πιστωτικά Ιδρύματα		30.000,00

Η υποχρέωση της ποσοτικής παράδοσης των ομολογιών εμφανίζεται με εγγραφή τάξεως:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
03	Απαιτήσεις από Αμφοτεροβαρείς Συμβάσεις	30.000,00	
07	Υποχρεώσεις από Αμφοτεροβαρείς Συμβάσεις		30.000,00

Οι οίκοι του εξωτερικού καταθέτουν στον θεματοφύλακα τα κεφάλαια που έχουν συγκεντρώσει και απαιτείται εγγραφή για την "αντιμετάθεση" της απαίτησης:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05.91	Ανταποκριτές Εξωτερικού - Θεματοφύλακας	30.000,00	
38.05.90	Ανταποκριτές Εξωτερικού - Οίκοι Εξωτερικού		30.000,00

Όταν κατατεθούν τα κεφάλαια στον θεματοφύλακα σημαίνει και εκπλήρωση της υποχρέωση για τη συγκέντρωση κεφαλαίων, που εμφανίζεται με την εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
59.92	Εισπράξεις από Πράξεις Διαχειρίσεως	30.000,00	
38.05.91	Ανταποκριτές Εξωτερικού - Θεματοφύλακας		30.000,00

Τέλος, κατά την παραλαβή και διάθεση των οριστικών τίτλων των ομολογιών αντιλογίζεται η εγγραφή τάξεως και καταχωρείται η εγγραφή ουσίας:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
59.06	Υποχρεώσεις προς Λοιπά Πιστωτικά Ιδρύματα	30.000,00	
39.92	Απαιτήσεις από Πράξεις Διαχειρίσεως		30.000,00

Τράπεζα-Πωλήτρια ομολογιών

Κατ' αρχήν, με το ποσό του μεριδίου συμμετοχής της στο ομολογιακό δάνειο εμφανίζει την ημερολογιακή εγγραφή:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
34.21	Προεγγραφές σε υπό Έκδοση Ομολογιακό Δάνειο	4.000,00	
38	Χρηματικά Διαθέσιμα		4.000,00

Με τις προπωλήσεις που κάνει δείχνει τις υποχρεώσεις της κατά πελάτη:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38	Χρηματικά Διαθέσιμα	1.500,00	
59.98	Λοιπές Υποχρεώσεις		1.500,00

Ενώ παράλληλα με εγγραφή τάξεως δείχνει την απαίτηση κατά της επιχείρησης X για τους οριστικούς τίτλους των ομολογιών και την αντίστοιχη υποχρέωση προς κάθε πελάτη. Τέλος, όταν ολοκληρωθεί η παράδοση των οριστικών τίτλων στους πελάτες αντιλογίζεται η εγγραφή τάξεως και καταχωρείται η εγγραφή ουσίας:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
59.98	Λοιπές Υποχρεώσεις	1.500,00	
64.73	Ζημιές από Πώληση Χρεογράφων (Ενδεχομένως)	500,00	
34.21	Προεγγραφές σε υπό Έκδοση Ομολογιακό Δάνειο		500,00
73.73	Κέρδη από Πώληση Χρεογράφων (Ενδεχομένως)		1.500,00

Αξίζει να συμπληρωθεί, ότι τυχόν προμήθειες, έξοδα κ.λπ. στις προηγούμενες περιπτώσεις απεικονίζονται μέσω των λογαριασμών/ υπολογαριασμών:

74 ΕΣΟΔΑ ΑΠΟ ΠΡΟΜΗΘΕΙΕΣ

74.34 Διαχειρίσεως χρεογράφων και ξένων περιουσιακών στοιχείων

74.34.11 Εργασιών underwriting μετοχών – ομολογιών

3.5 ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΕΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Έστω ότι η τράπεζα Α αγοράζει ή με άλλο τρόπο αποκτά επιταγή της οφειλέτιδας τράπεζας Β. Καταχωρεί την παρακάτω εγγραφή στο ημερολόγιό της:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.20	Επιταγές Εισπρακτέες σε Βάρους Τραπεζών Εσωτερικού	2.000,00	
38.00	Ταμείο		2.000,00

και στη συνέχεια για την αποστολή της επιταγής στη διοίκηση της Α η ημερολογιακή εγγραφή είναι:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
48.00.0000	Λογαριασμοί Συνδέσμου Καταστημάτων - Καταστήματα Εσωτερικού- Διοίκηση	20.000,00	
38.20	Επιταγές Εισπρακτέες σε Βάρους Τραπεζών Εσωτερικού		20.000,00

Με τη σειρά της, η διοίκηση της τράπεζας Α λαμβάνει την επιταγή και καταχωρεί την παρακάτω εγγραφή στο ημερολόγιό της:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.20	Επιταγές Εισπρακτέες σε Βάρους Τραπεζών Εσωτερικού	20.000,00	
48.00.	Λογαριασμοί Συνδέσμου Καταστημάτων		20.000,00

και στη συνέχεια, για την αποστολή της επιταγής στην οφειλέτιδα τράπεζα Β, η ημερολογιακή εγγραφή είναι:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
30.30.00	Διάφορες Απαιτήσεις εκτός Χορηγήσεων	20.000,00	
38.20	Επιταγές Εισπρακτέες σε Βάρος Τραπεζών Εσωτερικού		20.000,00

Αν όμως η διοίκηση της τράπεζας Α δεν αποστείλει την επιταγή στην τράπεζα Β, αλλά στο γραφείο συμψηφισμού της κεντρικής τράπεζας, η προηγούμενη ημερολογιακή εγγραφή είναι:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.22	Επιταγές Εισπρακτέες μέσω Γραφείου Συμψηφισμού	20.000,00	
38.20	Επιταγές Εισπρακτέες σε Βάρος Εξωτερικού		20.000,00

3.6 ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΕΙΣΠΡΑΚΤΕΕΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Έστω ότι η τράπεζα Α αγοράζει ή με άλλο τρόπο αποκτά επιταγή της οφειλέτιδας τράπεζας του εξωτερικού. Καταχωρεί την παρακάτω εγγραφή στο ημερολόγιο της:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.21	Επιταγές Εισπρακτέες σε Βάρος Εξωτερικού	50.000,00	
38.00	Ταμείο		50.000,00

και στη συνέχεια, για την αναγνώριση της τράπεζας Α από την οφειλέτιδα τράπεζα, η ημερολογιακή εγγραφή είναι:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	50.000,00	
38.21	Επιταγές Εισπρακτέες σε Βάρος Εξωτερικού		50.000,00

3.7 ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΕ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑ – ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Πριν προχωρήσουμε στην ανάλυση των συναλλαγών στο Διεθνές Εμπόριο, κρίνεται σκόπιμο, να αποσαφηνιστούν οι έννοιες των λογαριασμών nostro και vostro.

Nostro λογαριασμοί, από το λατινικό nostrum (=οι δικοί μας), καλούνται οι λογαριασμοί που τηρεί μια τράπεζα σε άλλες τράπεζες και αποτελούν στοιχείο απαιτήσεων-ενεργητικού για μια τράπεζα.

Vostro λογαριασμοί, από το λατινικό vestrum (=οι δικοί σας), καλούνται οι λογαριασμοί που τηρεί η ίδια η τράπεζα στο όνομα των πελατών της, στο όνομα άλλων τραπεζών κλπ. Πρόκειται στην ουσία για λογαριασμούς που εμφανίζονται υποχρεώσεις στο παθητικό δηλαδή του ισολογισμού μιας τράπεζας.

Ο λογαριασμός που χρησιμοποιείται από μια τραπεζική επιχείρηση για συναλλαγές διεθνούς επιπέδου είναι ο λογαριασμός 38.05 “Ανταποκριτές εξωτερικού”. Ο λογαριασμός αυτός αφορά καταθέσεις που έχει κάνει μια εγχώρια τράπεζα σε τράπεζες του εξωτερικού (ανταποκρίτρια τράπεζα), με σκοπό τη διευκόλυνση των συναλλαγών των πελατών, που γίνονται στα πλαίσια. Επομένως, με τον όρο ανταποκρίτρια τράπεζα εννοούμε την τράπεζα του εξωτερικού, με την οποία συνεργάζεται μια εγχώρια τράπεζα για τη διεκπεραίωση πλήθους τραπεζικών εργασιών και στην οποία τηρεί λογαριασμό μέσω του οποίου διενεργεί πάσης φύσεως πληρωμές.

Ο λογαριασμός nostro σε ξένη τράπεζα μπορεί να είναι ή σε ευρώ ή σε ξένο νόμισμα. Αν ο λογαριασμός που πρόκειται να ανοιχθεί στην ξένη τράπεζα είναι σε ξένο νόμισμα, η χρηματοδότησή του μπορεί να γίνει είτε με δανεισμό στο ίδιο ξένο νόμισμα, είτε με ευρώ.

Αν ανοιχθεί λογαριασμός σε ξένη τράπεζα και γίνει ο δανεισμός στο ξένο νόμισμα, η εγγραφή που θα γίνει στο ημερολόγιο του ξένου νομίσματος είναι η ακόλουθη:

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	35.000,00	
45.12	Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις προς Λοιπά Πιστωτικά Ιδρύματα		35.000,00

Αν αντίθετα η χρηματοδότηση γίνει με ευρώ, θα πρέπει αρχικά να γίνει αγορά του ποσού σε ξένο νόμισμα και στη συνέχεια μεταφορά στην τράπεζα εξωτερικού που θα ανοιχθεί ο λογαριασμός. Οι εγγραφές που θα γίνουν είναι οι ακόλουθες²¹.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	35.000,00	
46.01.01	Συναλλαγματική Θέση		35.000,00

Στο ημερολόγιο του ξένου νομίσματος.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
46.01.90	Συναλλαγματική Θέση	35.000,00	
38.06.00	Κεντρική Τράπεζα/ Τρεχούμενος Λογαριασμός		35.000,00

Στο ημερολόγιο σε ευρώ.

Λογαριασμοί		Χρέωση	Πίστωση
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού	35.000,00	
38.05	Ανταποκριτές Εξωτερικού		35.000,00

Στο ημερολόγιο σε ξένο νόμισμα.

Ο λογαριασμός αυτός που ανοίχτηκε στην τράπεζα του εξωτερικού μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη διεκπεραίωση τρεχουσών συναλλαγών των πελατών της τράπεζας, που γίνονται στα πλαίσια του διεθνούς εμπορίου.

²¹ Γεώργιος Κόντος (2007), Λογιστική Τράπεζα και Εταιρειών Leasing & Factoring, Εκδόσεις Διπλογραφία, σελ. 425

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΑ ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Όπως ήδη αναφέρθηκε, οι τράπεζες μπορούν να αναλάβουν την αγορά διαφόρων χρηματοπιστωτικών μέσων από το Χρηματιστήριο Αξιών και τις λοιπές αγορές για λογαριασμό του πελάτη της με προμήθεια. Την εντολή αυτή η τράπεζα τη μεταβιβάζει στο χρηματιστήριο ή την Χρηματιστηριακή Εταιρία, η οποία ενεργεί σύμφωνα με τις εντολές της. Πιο αναλυτικά, ένας πελάτης της τράπεζας μπορεί να προβεί στην αγορά των ακόλουθων χρηματοοικονομικών μέσων:

4.1 Μετοχές

Μία μετοχή αντιπροσωπεύει τμήμα του μετοχικού κεφαλαίου μιας ανώνυμης εταιρείας. Οι μετοχές μπορούν να είναι κοινές ή προνομιούχες, ονομαστικές ή ανώνυμες, μετά ψήφου ή χωρίς ψήφο, διαπραγματεύσιμες σε χρηματιστήριο ή μη διαπραγματεύσιμες. Η μετοχή, ως αξιόγραφο, ενσωματώνει τα δικαιώματα του μετόχου που πηγάζουν από τη συμμετοχή του στην ανώνυμη εταιρεία. Τα δικαιώματα αυτά, συνήθως, αντιστοιχούν στον αριθμό των μετοχών που κατέχει ο μέτοχος. Ενδεικτικά δικαιώματα που προκύπτουν από την κατοχή μετοχών είναι το δικαίωμα μερίσματος από τα διανεμόμενα κέρδη της εταιρείας (εφόσον διανέμονται), καθώς και αντίστοιχο ποσοστό από την περιουσία της εταιρείας, σε περίπτωση λύσης αυτής.

Η κοινή μετοχή είναι ο συνηθέστερος τύπος μετοχής και περιλαμβάνει όλα τα βασικά δικαιώματα ενός μετόχου, όπως δικαίωμα συμμετοχής στα κέρδη, στην έκδοση νέων μετοχών, στο προϊόν της εκκαθάρισης, καθώς και δικαίωμα ψήφου στη Γενική Συνέλευση της εταιρείας. Η προνομιούχος μετοχή προσφέρει προνόμιο έναντι των κοινών μετοχών, συνιστάμενο στην προνομιακή είσπραξη μερίσματος ή και στο προνομιακό δικαίωμα στο προϊόν της εκκαθάρισης σε περίπτωση λύσης της επιχείρησης, αλλά μπορεί να στερείται του δικαιώματος ψήφου. Αναλόγως της πορείας και των αποτελεσμάτων της εταιρείας, οι μέτοχοι μπορεί να απολάβουν μέρισμα από τα τυχόν κέρδη της εταιρείας και να καρπούνται τα οφέλη από τυχόν αύξηση της εσωτερικής αξίας της μετοχής της εν λόγω εταιρείας. Τα ανωτέρω, όμως, είναι γεγονότα αβέβαια. Η επένδυση σε μετοχές ενδέχεται να περιλαμβάνει τους κινδύνους που παρατίθενται, ενδεικτικά, στη συνέχεια:

1. Κίνδυνος Αγοράς: Οι μετοχές ως επενδυτικά προϊόντα τα οποία υπόκειται σε διαπραγμάτευση στις οργανωμένες αγορές υπόκεινται σε διαπραγμάτευση στις οργανωμένες

αγορές υπόκεινται στους κινδύνους που σχετίζονται με την προσφορά και τη ζήτηση. Επί τη βάση αυτή πρέπει να είναι αναμενόμενες πιθανές μειώσεις στην τιμή των μετοχών οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν σε μικρές ή μεγαλύτερες απώλειες της επένδυσης. Βέβαια, η τιμή των μετοχών εξαρτάται κατά κύριο λόγο από την οικονομική κατάσταση της εκδότριας εταιρείας αλλά υπάρχουν και άλλοι αστάθμητοι παράγοντες, όπως δημοσιεύματα, φημολογίες, δημιουργία κλίματος υπέρ ή εις βάρος της εκδότριας εταιρείας που μπορούν να οδηγήσουν σε έντονες διακυμάνσεις της τιμής των μετοχών.

- 2. Πιστωτικός Κίνδυνος:** Ο επενδυτής γίνεται μέτοχος της εκδότριας εταιρείας. Αυτό σημαίνει ότι δεν οφείλεται μόνο από τα κέρδη αλλά τον επιβαρύνουν και τυχόν ζημιές. Για παράδειγμα το ποσό αλλά και η ίδια η διανομή μερισμάτων εξαρτάται από το εάν έχει καθαρά κέρδη καθώς και από το ύψος αυτών. Επίσης, σε περίπτωση πτώχευσης της εταιρείας χάνεται το ποσό της επένδυσης. Αλλά ακόμα και στην περίπτωση της εκκαθάρισης της εταιρείας υπάρχει κίνδυνος απώλειας καθώς η εκκαθάριση αποσκοπεί στην ικανοποίηση των δανειστών και ύστερα, εφόσον υπάρχει ακόμα υπόλοιπο απ' το προϊόν της εκκαθάρισης, επιστρέφεται στους μετόχους η επένδυσή τους ή μέρος αυτής.
- 3. Κίνδυνος Εκκαθάρισης-Διακανονισμού:** Σε κάθε περίπτωση αναφορικά με συναλλαγές σε μετοχές θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ο κίνδυνος να μην καταβάλλει ο αντισυμβαλλόμενος το τίμημα της αγοράς των μετοχών ή στην αντίθετη περίπτωση τους μετοχικούς τίτλους. Όπως ήδη αναφέρθηκε κατά το γενικό μέρος ο κίνδυνος αυτός είναι μειωμένος σε περίπτωση μετοχών που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένες αγορές λόγω της αυξημένης εποπτείας των αγορών αυτών, αυξάνεται όμως σε περίπτωση εξωχρηματιστηριακών συναλλαγών.
- 4. Κίνδυνος Ρευστότητας:** Ο κίνδυνος αυτός σχετίζεται με τη δυνατότητα και την ταχύτητα εκτέλεσης μιας δοθείσης εντολής ρευστοποίησης, έτσι ώστε να περιοριστούν όσο το δυνατό ενδιάμεσες απώλειες. Ο κίνδυνος αυτός αυξάνεται στην περίπτωση που οι μετοχές αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε ξένες οργανωμένες αγορές με τις οποίες δεν υπάρχει δυνατότητα άμεσης διασύνδεσης και είναι πολύ πιθανό να υπάρχουν καθυστερήσεις στην εκτέλεση των εντολών ρευστοποίησης.
- 5. Συναλλαγματικός Κίνδυνος:** Ο κίνδυνος αυτός αφορά την τιμή των μετοχών, οι οποίες αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης και σε ξένες οργανωμένες αγορές σε διαφορετικό

νόμισμα. Στην περίπτωση είναι πιθανές απώλειες σε περίπτωση πώλησης των μετοχών λόγω της διαφοράς στην ισοτιμία.

6. **Κίνδυνος Κράτους:** Με τα προαναφερόμενα για τους μετοχικούς τίτλους που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε ξένες αγορές σχετίζεται και ο κίνδυνος ο οποίος αφορά τυχόν απώλειες στην τιμή των μετοχών λόγω της μεταβολής των πολιτικών και οικονομικών συνθηκών του κράτους όπου έγινε η επένδυση καθώς και λόγω της διαφορετικής λειτουργίας των αναδυομένων αγορών.
7. **Φορολογικός Κίνδυνος:** Ο κίνδυνος αυτός σχετίζεται με τη μεταβίβαση των μετοχών εντός ή εκτός χρηματιστηρίου. Αναφορικά με την ισχύουσα φορολογική νομοθεσία, ανάλογα με το είδος των μετοχών που μεταβιβάζονται κάθε φορά.

4.2 Ομόλογα / Ομολογίες

Το ομόλογο (ομολογία) είναι αξιόγραφο που ενσωματώνει υπόσχεση χρηματικής παροχής του εκδότη προς τον εξ αυτού δικαιούχο. Η υποχρέωση αυτή συνιστάται, συνήθως, στην πληρωμή του κεφαλαίου κατά τη λήξη και του τόκου στις περιόδους που ορίζονται στους όρους της έκδοσης. Τα βασικά χαρακτηριστικά κάθε ομολόγου είναι:

- Η ονομαστική του αξία, η οποία ταυτίζεται με την τιμή διαπραγμάτευσης, αλλά είναι το ποσό που υποχρεούται να καταβάλλει ο εκδότης κατά τη λήξη του ομολόγου,
- Το επιτόκιο/κουπόνι και
- Η περίοδος λήξεως αυτού.

Ομόλογα μπορούν να εκδίδονται είτε από κρατικούς φορείς (ομόλογα δημοσίου) είτε από εταιρείες (εταιρικά ομόλογα). Κατ' αυτή την έννοια τα ομόλογα αποτελούν μορφή κρατικού ή εταιρικού δανεισμού. Τα ομόλογα εκδίδονται υπό ποικίλες μορφές:

- **Ως ομόλογα άνευ εξασφάλισης:** οι ομολογιούχοι έχουν απαίτηση κατά του εκδότη, όπως και οι λοιποί πιστωτές του.
- **Ως ομόλογα που συνδέονται με ασφάλεια που παρέχεται υπέρ των ομολογιούχων:** η απαίτηση των ομολογιούχων ασφαλίζεται στην περίπτωση αυτή είτε με εμπράγματα ασφάλεια υπέρ αυτών που παρέχεται επί συγκεκριμένων στοιχείων του ενεργητικού του εκδότη, είτε με εγγυήσεις τρίτων διαφορετικά με εκχώρηση απαιτήσεων κλπ. Περαιτέρω, οι ομολογιούχοι μπορεί να απολαμβάνουν επιπρόσθετης προστασίας σύμφωνα με ειδικές

συμφωνίες με τον εκδότη ή λόγω της προνομιακής τους τοποθέτησης έναντι λοιπών ή πιστωτών.

- **Ομόλογα/Ομολογίες μειωμένης εξασφάλισης:** Σε περίπτωση πτώχευσης του εκδότη ο ομολογιούχος ικανοποιείται ύστερα από όλους τους άλλους πιστωτές του εκδότη –αν υπάρχει, εννοείται, ακόμη περιουσία- , όπως ειδικότερα ορίζεται στο ομολογιακό δάνειο.
- **Μετατρέψιμες ή ανταλλάξιμες ομολογίες,** που εμπεριέχουν δικαιώματα μετατροπής σε μετοχές ή άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα ή ανταλλαγής με άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα.

Οι εκδότες αναλαμβάνουν την υποχρέωση να καταβάλλουν επιτόκιο που μπορεί να είναι σταθερό ή κυμαινόμενο επιτόκιο, προσδιοριζόμενο βάσει ενός γενικά διαδεδομένου δείκτη επιτοκίου (π.χ. EURIBOR, FIBOR, LIBOR κλπ).

Ειδική προσοχή επιβάλλεται για τα λεγόμενα σύνθετα ομόλογα, εκείνα δηλαδή, των οποίων το επιτόκιο προσδιορίζεται βάσει σύνθετων δεικτών συνισταμένων ενδεχόμενα από παράγωγα συμβόλαια. Οι δείκτες αυτοί, που προσδιορίζουν το επιτόκιο βάσει παραγωγικών χρηματοπιστωτικών μέσων ή άλλων τεχνικών αντιστάθμισης κινδύνων ή βελτιστοποίησης αποδόσεων, ενσωματώνονται κατ' αυτόν τον τρόπο στην όλη δομή του ομολόγου. Τα ομόλογα αυτά εντάσσονται στην κατηγορία των πολύπλοκων χρηματοπιστωτικών μέσων και η επένδυση σ' αυτά απαιτεί μεγάλη προσοχή και εξειδίκευση. Υπογραμμίζεται, μάλιστα, ότι η αγοραία αξία των ομολόγων αυτών επηρεάζεται ουσιωδώς από τους ενσωματωμένους σ' αυτά δείκτες που διαμορφώνουν το επιτόκιο. Δεν ενδείκνυται, επομένως, σε μη εξειδικευμένους επενδυτές. Ο τόκος καταβάλλεται, συνήθως, σε προκαθορισμένα χρονικά σημεία (μηνιαίως, τριμηνιαίως, εξαμηνιαίως, ετησίως ή και κατά τη λήξη του ομολογιακού δανείου). Εκδίδονται, επίσης, και τα ομόλογα χωρίς τοκομερίδιο (κουπόνι). Στα ομόλογα αυτά ο τόκος ενσωματώνεται στην αξία του ομολόγου. Οι επενδυτές δεν εισπράττουν, δηλαδή, τόκο κατά τη διάρκεια του ομολόγου, αλλά αποκτούν το ομόλογο με έκπτωση ως προς την ονομαστική του αξία, η οποία έκπτωση αναλογεί στον τόκο.

Η επένδυση σε ομόλογα εγκυμονεί κινδύνους όπως:

1. **Κίνδυνος Πτώχευσης (Insolvency Risk):** ο εκδότης των ομολόγων (ομολογιών) μπορεί να πτωχέυσει, με αποτέλεσμα να μη δύναται να καταβάλλει στους δανειστές του τον τόκο ή, ακόμα, και το κεφάλαιο που αντιστοιχεί στα ομόλογα. Ειδικά στα ομόλογα μειωμένης εξασφάλισης, θα πρέπει ο επενδυτής να ερευνά την κατάταξη του ομολόγου, στο οποίο εξετάζει το ενδεχόμενο επένδυσης, σε σχέση με άλλα ομόλογα του εκδότη, καθώς, όπως

εκτέθηκε, σε περίπτωση πτώχευσης του εκδότη ο επενδυτής διατρέχει τον κίνδυνο να απολέσει όλη του την επένδυση.

2. **Κίνδυνος Επιτοκίου (Interest rate risk):** όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια ενός ομολογιακού δανείου, τόσο ευπαθέστερο είναι και το ομολογιακό δάνειο έναντι τυχόν ανόδου των επιτοκίων στην αγορά, ιδίως σε περίπτωση που έχει χαμηλό επιτόκιο. Υπογραμμίζεται ότι μεταβολές στο επιτόκιο μπορεί να επιδράσουν σημαντικά στην αγοραία τιμή του ομολόγου.
3. **Πιστωτικός Κίνδυνος (Credit Risk):** Η αξία του ομολόγου φθίνει σε περίπτωση που μειωθεί η πιστοληπτική αξιολόγηση του εκδότη.
4. **Κίνδυνος Πρώιμης Εξόφλησης:** Είναι πιθανό, εκδότες ομολόγων να προβλέπουν στο πρόγραμμα του ομολογιακού δανείου τη δυνατότητα πρώιμης εξόφλησης, σε περίπτωση πτώσης των επιτοκίων, οπότε υφίσταται μεταβολή του προσδοκώμενου κέρδους από τα ομόλογα.
5. **Κίνδυνος Ρευστότητας Αγοράς:** Ο κίνδυνος αυτός είναι σημαντικός σε περίπτωση που ο επενδυτής επιθυμεί να ρευστοποιήσει το ομόλογο πριν από τη λήξη του. Στην περίπτωση αυτή, ελλείψει εμπορευσιμότητας, μπορεί να επιτύχει τιμή χαμηλότερη (υπό περιστάσεις κατά πολύ) της ονομαστικής αξίας του ομολόγου. Συνιστάται στον πελάτη όπως αυτός, πριν από τη διενέργεια οποιασδήποτε συναλλαγής επί ομολόγου:
 - Μελετήσει την ετήσια οικονομική έκθεση ή, κατά περίπτωση, και τις εξαμηνιαίες οικονομικές εκθέσεις και τριμηνιαίες οικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύει ο εκδότης προς εκπλήρωση των υποχρεώσεών του για περιοδική πληροφόρηση του επενδυτικού κοινού, καθώς και το τυχόν υπάρχον ενημερωτικό δελτίο που έχει εκδοθεί ως προς το μόλο στο οποίο ο πελάτης πρόκειται να διενεργήσει την επένδυση και
 - Αναζητήσει τυχόν δημοσιεύσεις / ανακοινώσεις σημαντικών γεγονότων, στις οποίες έχει προβεί ο εκδότης προς έκτακτη ενημέρωση του επενδυτικού κοινού, κυρίως μέσω του διαδικτυακού τόπου του χρηματιστηρίου στο οποίο οι μετοχές είναι εισηγμένες προς διαπραγμάτευση ή και στον διαδικτυακό τόπο του ίδιου του εκδότη.

4.3 Αμοιβαία Κεφάλαια

Τα Αμοιβαία Κεφάλαια (Α/Κ) είναι ομάδες περιουσίας οι οποίες αποτελούνται από τα μετρητά και κινητές αξίες, τα οποία βρίσκονται υπό καθεστώς συλλογικής διαχείρισης και κατατίθενται σε θεματοφύλακα προς φύλαξη. Σε κάθε ένα από τα στοιχεία των ομάδων αυτών περιουσίας συγκυριότητα των επενδυτών (μεριδιούχων). Ταυτόχρονα ο κάθε μεριδιούχος έχει αυτοτελές δικαίωμα κυριότητας στα συγκεκριμένα μερίδια τα οποία έχει αγοράσει. Η συλλογική διαχείριση του συνόλου του ενεργητικού των αμοιβαίων κεφαλαίων γίνεται από την εταιρεία διαχείρισης πάντα προς το συμφέρον των μεριδιούχων, οι οποίοι μοιράζονται αμοιβαία όλα τα κέρδη ή τις ζημιές που μπορεί να επιβαρύνουν το αμοιβαίο κεφάλαιο.

Η επένδυση σε Αμοιβαία Κεφάλαια μπορεί να είναι κατά δύο τρόπους κερδοφόρα για τον επενδυτή. Μπορεί να εισπράττει μερίσματα, εφόσον βέβαια πρόκειται για Α/Κ τα οποία μοιράζουν μέρισμα. Ο επενδυτής μπορεί ακόμα να επωφεληθεί από τυχόν αύξηση του ενεργητικού του Αμοιβαίου Κεφαλαίου λόγω αύξησης της αξίας των τίτλων στους οποίους επενδύουν τα Α/Κ στην αγορά.

Ο κίνδυνος ενός Αμοιβαίου Κεφαλαίου εξαρτάται από τη σύνθεση του ενεργητικού του, την ακολουθούμενη επενδυτική στρατηγική και την ικανότητα του διαχειριστή. Ο επενδυτικός τους κίνδυνος διαφέρει δηλαδή ανάλογα με το είδος τους.

Αναλυτικές πληροφορίες αναφορικά με τους κινδύνους που σχετίζονται με την επένδυση στα εκάστοτε Α/Κ υπάρχουν στο σχετικό πληροφοριακό δελτίο του κάθε Α/Κ. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να έχετε υπόψη σας ότι οι επενδύσεις σε αμοιβαία κεφάλαια δεν προσφέρουν εγγυημένη απόδοση και ενέχουν σημαντικό κίνδυνο απώλειας σημαντικού μέρους ή ολόκληρης της αρχικής επένδυσης.

4.4 Παράγωγα

Τα παράγωγα αποτελούν σύνθετα και πολύπλοκα χρηματοπιστωτικά μέσα, το περιεχόμενο των οποίων ποικίλλει αναλόγως των “υποκειμένων μέσων” (underlying instruments), εκείνων δηλαδή των χρηματοπιστωτικών μέσων ή προϊόντων, συνάρτηση και σύνθεση των οποίων αποτελούν τα παράγωγα. Σε ένα παράγωγο μπορούν να περιέχονται ευρύ φάσμα υποκειμένων μέσων, σε ποικίλες παραλλαγές και συνδυασμούς. Τούτο έχει ως συνέπεια την ύπαρξη και δυνατότητα δημιουργίας απροσδιορίστου αριθμού τύπων παραγώγων. Τα παράγωγα διαμορφώνονται,

συνήθως, υπό μορφή συμβολαίων μεταξύ των μερών, με τα οποία συμφωνείται η εκπλήρωση των αμοιβαίων αναλαμβανομένων υποχρεώσεων σε ένα ή περισσότερα μελλοντικά χρονικά σημεία. Η αξία τους διαμορφώνεται βάσει της αξίας των υποκειμένων μέσων, που μπορεί να είναι μετοχές, αξιόγραφα, συναλλαγματικές ισοτιμίες, επιτόκια, εμπορεύματα και χρηματοοικονομικοί δείκτες και οποιοσδήποτε συνδυασμός αυτών. Οι βασικότεροι τύποι παραγωγών είναι τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης ή προθεσμιακά συμβόλαια (futures), τα συμβόλαια δικαιώματος προαίρεσης (options) και τα συμβόλαια ανταλλαγής (swaps).

4.4.1 Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης (ΣΜΕ, Futures)

Τα συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης αποτελούν παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα και είναι συμφωνίες με τις οποίες ο ένας αντισυμβαλλόμενος υπόσχεται να αγοράσει από τον άλλο και ο άλλος αντισυμβαλλόμενος αντίστοιχα να πωλήσει ένα περιουσιακό στοιχείο, το οποίο αναφέρεται στο συμβόλαιο σε μελλοντική ημερομηνία. Συχνά τα συμβόλαια προβλέπουν ότι στην ημερομηνία λήξης δεν γίνεται παράδοση χρηματοπιστωτικών μέσων και καταβολή του συνολικού τους τιμήματος, παρά μόνον καταβολή της διαφοράς της τιμής σε σχέση με τον χρόνο κατάρτισης του συμβολαίου. Οι τιμές των προθεσμιακών συμβολαίων καθορίζονται, συνήθως, με βάση την τιμή αξίας δυο ημερών (spot rate), αυτής της κατάρτισης του συμβολαίου και αυτής της ημερομηνίας λήξεως. Στην τιμή αυτή προστίθεται ή αφαιρείται ένα ποσό (premium ή discount) ανάλογα με την πρόβλεψη της εξέλιξης της μελλοντικής τιμής στην αγορά. Όταν καταρτίζονται στα πλαίσια οργανωμένων αγορών ονομάζονται futures. Το περιουσιακό στοιχείο, το υποκείμενο προϊόν, μπορεί να είναι μετοχή, δείκτης, εμπόρευμα ή ισοτιμία. Συνήθως ο επενδυτής δεν καταβάλλει εξ αρχής ολόκληρο το ποσό της επένδυσης αλλά ένα ποσό ως περιθώριο ασφάλισης (margin). Τα ΣΜΕ λήγουν σε συγκεκριμένες ημερομηνίες στο μέλλον και είναι δυνατή η διαπραγματεύσή τους σε οργανωμένη αγορά (Χρηματιστήριο Αθηνών). Η επένδυση σε ΣΜΕ μπορεί να γίνει είτε για λόγους συναλλαγής (trading) είτε κερδοσκοπίας (arbitrage) είτε για αντιστάθμιση κινδύνων (hedging) οι οποίοι προέρχονται από τη δημιουργία θέσεων στην αγορά. Ενέχουν υψηλό βαθμό κινδύνου.

Κίνδυνοι: Οι συναλλαγές σε Συμβόλαια Μελλοντικής Εκπλήρωσης ενέχουν υψηλό βαθμό κινδύνου, απόρροια του φαινομένου της μόχλευσης (leverage, gearing): το χαρακτηριστικό τους δηλαδή είναι ότι με αυτά επιχειρείται όπως, με την επένδυση ενός συγκεκριμένου ποσού, επιτευχθούν αποτελέσματα τα οποία, στην αγορά αξιών, θα επιτυγχάνονταν με πολλαπλάσια

ποσά. Δεδομένου δηλαδή του ότι το ποσό της ασφάλειας (περιθώριο ασφάλισης) που απαιτείται να καταβληθεί από τον πελάτη για να συμμετάσχει αυτός σε συμβόλαιο μελλοντικής εκπλήρωσης (future) ανοίγοντας μία “θέση” είναι μικρό σε σχέση με την συνολική αξία του συμβολαίου, μια μικρή σε μέγεθος μεταβολή της αξίας του συμβολαίου θα έχει μια αναλογικά πολύ μεγαλύτερη επίδραση στο κεφάλαιο που έχει επενδυθεί (υπό μορφή ασφαλείας) ή και θα απαιτηθεί να επενδυθεί και άλλο κεφάλαιο για την διατήρηση της θέσεως. Ειδικότερα, σε περίπτωση δυσμενούς μεταβολής της αξίας του συμβολαίου ο πελάτης υποχρεούται να καταβάλλει πρόσθετο ποσό, που απαιτείται για τον ημερήσιο διακανονισμό, και να συμπληρώσει την απαιτούμενη ασφάλεια (περιθώριο ασφάλισης), για να μην κλείσει η θέση του πελάτη και χάσει αυτός όλο το επενδυθέν ποσό. Περαιτέρω, είναι δυνατό να οριστεί από τον κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (π.χ. το τμήμα Εκκαθάρισης και Διακανονισμού των συναλλαγών στην αγορά παραγωγών του ΧΑ. ΕΤΕΣΕΠ) ή τον εκάστοτε εκκαθαριστή/ διακανονιστή της αγοράς παραγωγών μεγαλύτερη ασφάλεια (υψηλότερο περιθώριο ασφάλισης) ως προϋπόθεση για να διατηρούνται ανοικτές θέσεις. Στην περίπτωση αυτή, ο πελάτης υποχρεούται να καταβάλλει το επιπλέον ποσό για να μην κλείσει η θέση του και χάσει όλο το επενδυθέν ποσό. Εάν ο πελάτης δεν εκπληρώσει εμπροθέσμως τις υποχρεώσεις αυτές, κλείνει η θέση του και ευθύνεται για την εκπλήρωση όλων των υποχρεώσεων του από την εκκαθάριση των συναλλαγών που έχει διενεργήσει επί παραγωγών. Αυτό σημαίνει ότι μπορεί να χάσει όχι μόνον το επενδυθέν ποσό- και να χάσει κατ’ αυτόν τον τρόπο και την προσδοκία του κέρδους, αν στο μέλλον αντιστραφούν τα πράγματα στην αγορά και στο τέλος του συμβολαίου μελλοντικής εκπλήρωσης η θέση που έχει πάρει είναι κερδοφόρα για αυτόν- αλλά και ότι μπορεί να υποχρεωθεί να πληρώσει και επιπλέον ποσά για να καλύψει τη ζημιά του. Εντολές του πελάτη που αποσκοπούν στον περιορισμό πιθανών ζημιών, όπως η “εντολή ορίου” (“stop-limit” order) ή η “εντολή ορίου ζημιών” (“stop-loss” order), είναι δυνατόν να αποδειχθούν αναποτελεσματικές εξαιτίας συνθηκών της αγοράς οι οποίες δεν θα επιτρέπουν την εκτέλεση τους. Στρατηγικές συνδυασμένων θέσεων (π.χ. “straddle”, ή “strangle”) ενδέχεται να εμπεριέχουν τον ίδιο κίνδυνο με τις απλές θέσεις “αγοράς” ή “πώλησης”.

4.4.2 Συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης (Option)

Οι συμβάσεις προαίρεσης εξασφαλίζουν το δικαίωμα ενός των αντισυμβαλλομένων να αγοράσει ή να πουλήσει εντός ορισμένης προθεσμίας το υποκείμενο προϊόν σε προκαθορισμένη τιμή, το οποίο υποκείμενο προϊόν μπορεί να είναι μετοχές (stock option) ή δείκτες (index option).

Πρόκειται για δικαίωμα και όχι υποχρέωση του συμβαλλόμενου μέρους. Τα συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης αποτελούν συμφωνίες με τις οποίες αγοράζεται το εν λόγω δικαίωμα. Έτσι έχουμε ένα δικαίωμα αγοράς (call option) το οποίο αγοράζεται σε μια ορισμένη τιμή (option premium). Αντί για δικαίωμα αγοράς μια αντίστοιχη συμφωνία μπορεί να αφορά την αγορά δικαιώματος πώλησης (put option). Βασική διαφορά τους από τα ΣΜΕ είναι ότι στην προκειμένη περίπτωση ο αγοραστής γίνεται κύριος του δικαιώματος και αφήνεται στη διάθεσή του το εάν θα το ασκήσει ή όχι. Αντίθετα ο πωλητής του δικαιώματος υποχρεούται να παραδώσει το υποκείμενο προϊόν στον αγοραστή εάν αυτός ασκήσει το δικαίωμα του εμπρόθεσμα.

Χαρακτηριστικό γνώρισμα και στην περίπτωση των συμβολαίων δικαιωμάτων προαίρεσης είναι η μόχλευση, καθώς ο αγοραστής, δίνοντας ένα μικρό μόνο ποσό για να αγοράσει το δικαίωμα μπορεί στη συνέχεια να αποκτήσει πολλαπλάσιο κέρδος μέσω της αγοράς ή της πώλησης της υποκείμενης αξίας. Όπως και τα ΣΜΕ έτσι και τα συμβόλαια δικαιωμάτων προαίρεσης αποτελούν εργαλεία αντιστάθμισης κινδύνων, συναλλαγών και εξισορροπητικής κερδοσκοπίας.

Κίνδυνοι: Οι συναλλαγές σε Δικαιώματα Προαιρέσεως ενέχουν υψηλό βαθμό κινδύνου, ο οποίος είναι σε κάθε περίπτωση συνάρτηση του είδους των δικαιωμάτων. Ιδιαίτερη σημασία έχει η διάκριση μεταξύ “δικαιωμάτων κλήσης” (“call”) και των “δικαιωμάτων επίδοσης” (“put”) καθώς και η διάκριση μεταξύ δικαιωμάτων “αμερικανικού τύπου”, των οποίων η άσκηση επιτρέπεται οποτεδήποτε εντός της καθορισμένης προθεσμίας και δικαιωμάτων “ευρωπαϊκού τύπου”, των οποίων η άσκηση επιτρέπεται μόνον κατά την ημερομηνία λήξης της ορισμένης προθεσμίας. Για την εκτίμηση της κερδοφορίας ορισμένης θέσης θα πρέπει να συνυπολογίζονται όχι μόνον τα πάσης φύσεως τέλη και προμήθειες που βαρύνουν τις σχετικές συναλλαγές, αλλά και το τίμημα των δικαιωμάτων που έχει καταβληθεί στον πωλητή.

Ο αγοραστής του δικαιώματος έχει τη δυνατότητα να ασκήσει το δικαίωμα ή να το αφήσει να εκπνεύσει. Σε περίπτωση που τα Δικαιώματα Προαιρέσεως ασκηθούν, εκκαθαρίζονται είτε χρηματικά είτε με την φυσική παράδοση (επί δικαιωμάτων επίδοσης)/ παραλαβή (επί δικαιωμάτων κλήσης) της υποκείμενης αξίας των δικαιωμάτων. Εάν η υποκείμενη αξία είναι Συμβόλαιο Μελλοντικής Εκπλήρωσης με όλες τις συνακόλουθες υποχρεώσεις για την καταβολή ή συμπλήρωση του περιθωρίου ασφάλισης και τον ημερήσιο ή τελικό διακανονισμό της θέσης αυτής, οπότε ισχύουν τα ανωτέρω υπό α. Ι. εκτεθέντα. Σε περίπτωση εκπνοής του δικαιώματος προαίρεσης χωρίς να ασκηθεί, ο πελάτης υφίσταται την ολική απώλεια του επενδεδυμένου

κεφαλαίου, το οποίο αποτελείται από το τίμημα του δικαιώματος, τα πάσης φύσεως τέλη και τις προμήθειες.

Ο πωλητής δικαιώματος προαιρέσεως είναι εκτεθειμένος σε πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο από τον αγοραστή. Ενώ το Τίμημα που καταβάλλεται στον πωλητή του δικαιώματος είναι ορισμένο, το μέγεθος της ζημιάς που μπορεί να υποστεί ο πωλητής είναι πολύ μεγαλύτερο αυτού του ποσού. Ειδικότερα, σε περίπτωση δυσμενούς μεταβολής της αξίας του δικαιώματος ο πωλητής υποχρεούται να συμπληρώσει το απαιτούμενο περιθώριο ασφάλισης. Περαιτέρω, σε περίπτωση που οριστεί από τον κεντρικό αντισυμβαλλόμενο (π.χ. την ΕΤΕΣΕΠ) ή τον εκάστοτε εκκαθαριστή και διακανονιστή της αγοράς παραγωγών υψηλότερο περιθώριο ασφάλισης, ο πωλητής υποχρεούται να καταβάλλει το επιπλέον ποσό. Εάν ο πωλητής δεν εκπληρώσει εμπροθέσμως τις υποχρεώσεις αυτές, η εταιρία ή ο Κεντρικός Αντισυμβαλλόμενος ή ο Εκκαθαριστής/ Διακανονιστής κλείνουν τη θέση του πελάτη/ πωλητή, ο οποίος ευθύνεται για την εκπλήρωση όλων των τυχόν πρόσθετων υποχρεώσεων του από την εκκαθάριση των συναλλαγών αυτών. Περαιτέρω, ο πωλητής είναι εκτεθειμένος στον κίνδυνο άσκησης του δικαιώματος από τον αγοραστή. Ο κίνδυνος ζημιάς του πωλητή δικαιώματος μπορεί να είναι απεριόριστος, αν δεν έχει διενεργήσει πράξεις για την αντιστάθμιση και κάλυψη του.

4.4.3 Τίτλοι Επιλογής (Warrants)

Οι τίτλοι επιλογής αποτελούν στην ουσία call options οι οποίοι παρέχουν το δικαίωμα στον κάτοχό τους κατ' επιλογήν του να αποκτήσει μετοχές, ή άλλα χρηματοπιστωτικά μέσα. Το δικαίωμα αυτό ασκείται έναντι του εκδότη των εν λόγω αξιολόγων. Η προθεσμία άσκησης των δικαιωμάτων είναι κατά κανόνα μεγαλύτερη από την προθεσμία των call options και ο αριθμός που μπορεί κάθε φορά να εκδίδει ένα νομικό πρόσωπο περιορισμένος. Μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο διαπραγμάτευσης εντός ή εκτός οργανωμένων αγορών. Επειδή ακριβώς πρόκειται για προϊόντα η τιμή των οποίων εξαρτάται από την τιμή του υποκείμενου προϊόντος ισχύουν όσα αναφέρθηκαν ανωτέρω για τη δυνατότητα επίτευξης υψηλών κερδών αλλά και την πιθανότητα μεγάλων απωλειών, ανάλογα με τις διακυμάνσεις της τιμής της υποκείμενης αξίας. Εάν το δικαίωμα δεν ασκηθεί εντός της προβλεπόμενης κάθε φορά προθεσμίας είναι δυνατό να χαθεί.

4.4.4 Συμβάσεις ανταλλαγής δικαιωμάτων (swaps)

Πρόκειται για συμβάσεις ανταλλαγής χρηματοροών μεταξύ των συμβαλλομένων, σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους στο μέλλον και υπό συγκεκριμένους όρους. Υποκείμενες αξίες τους μπορεί να είναι μετοχές, δείκτες, επιτόκια, νομίσματα κ.α.

4.4.5 Χρηματοοικονομικές Συμβάσεις επί Διαφορών (Contracts for Differences)

Οι χρηματοπιστωτικές συμβάσεις επί διαφορών (contract for difference) καταρτίζονται μεταξύ δύο μερών, του αγοραστή (θέση “long”) και του πωλητή (θέση “short”). Στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής συμβάσεως επί διαφορών, καθένα από τα συμβαλλόμενα μέρη αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει στο άλλο τη διαφορά από τη διακύμανση της τιμής του χρηματοπιστωτικού μέσου (π.χ. μιας συγκεκριμένης μετοχής) που χρησιμοποιείται από τα μέρη ως υποκείμενη αξία. Συνεπώς, ο πωλητής αναλαμβάνει την υποχρέωση να καταβάλλει στον αγοραστή τη (θετική) διαφορά μεταξύ της τρέχουσας αξίας του χρηματοπιστωτικού μέσου στην αγορά και την αξία αυτού κατά το χρόνο κατάρτισης της σύμβασης. Εάν η διαφορά είναι αρνητική τότε ο αγοραστής υποχρεούται να καταβάλλει αυτήν στον πωλητή.

Κίνδυνοι: Οι χρηματοπιστωτικές συμβάσεις επί διαφορών ενέχουν υψηλό βαθμό κινδύνου λόγω μόχλευσης (leverage, gearing). Το χαρακτηριστικό των συμβάσεων αυτών είναι ότι με αυτές επιχειρείται, όπως και στην περίπτωση των συμβολαίων, μέσω της επένδυσης ενός συγκεκριμένου ποσού, να επιτευχθούν αποτελέσματα τα οποία, στην αγορά αξιών, θα επιτυγχάνονταν με πολλαπλάσια ποσά. Δεδομένου ότι το ποσό της ασφάλειας (περιθώριο ασφάλισης) που απαιτείται να καταβληθεί από τον πελάτη για να συμμετάσχει αυτός σε χρηματοπιστωτική σύμβαση επί διαφορών είναι μικρό σε σχέση με την συνολική αξία του συμβολαίου, μια μικρή σε μέγεθος μεταβολή της αξίας του συμβολαίου θα έχει μια αναλογικά πολύ μεγαλύτερη επίδραση στο κεφάλαιο που έχει επενδυθεί (υπό μορφή ασφαλείας). Αυτό σημαίνει ότι ο πελάτης μπορεί να χάσει όχι μόνον το επενδυθέν ποσό αλλά και ότι μπορεί να υποχρεωθεί να πληρώσει και επιπλέον ποσά για να καλύψει τις υποχρεώσεις του έναντι του αντισυμβαλλομένου.

4.4.6 Κίνδυνοι Παραγωγών

Τα παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα παρουσιάζουν ιδιαίτερα τεχνικά χαρακτηριστικά, οι δε συναλλαγές επ' αυτών ενέχουν αυξημένο κίνδυνο μείωσης ή απώλειας του αρχικώς επενδυόμενου κεφαλαίου ή και πολλαπλασίου αυτού. Στη συνέχεια περιγράφονται συνοπτικά οι γενικότεροι κίνδυνοι που συνδέονται με τις συναλλαγές σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα.

Συνθήκες της αγοράς παραγωγών (Market Risk)

Οι οικονομικές συνθήκες της αγοράς παραγωγών (π.χ. ύπαρξη ή έλλειψη ρευστότητας) και οι κανόνες λειτουργίας της αγοράς αυτής (π.χ. δικλίδες ασφαλείας της ομαλής λειτουργίας: προσωρινή διακοπή συνεδριάσεων, αναστολή διαπραγμάτευσης παραγωγού, διαγραφή παραγωγού) ενδέχεται να δυσχεραίνουν ή να καθιστούν αδύνατη την διενέργεια αποτελεσματικών συναλλαγών επί παραγωγών αυξάνοντας τον κίνδυνο απώλειας του επενδυμένου κεφαλαίου.

Απόκλιση της αγοράς παραγωγών από την αγορά υποκειμένων αξιών

Οι τιμές παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων δεν αντιστοιχούν αναγκαία στις τιμές των υποκειμένων αξιών. Η απόκλιση μπορεί να οφείλεται στις συνθήκες (π.χ. ζήτηση) ή στους κανόνες λειτουργίας (π.χ. όριο τιμών) της αγοράς των παραγώγων ή της αγοράς των υποκειμένων αξιών.

Κίνδυνος ατελούς αντιστάθμισης του κινδύνου

Ο κίνδυνος αυτός συντρέχει όταν ο πελάτης με την διενέργεια συναλλαγών σε παράγωγα στοχεύει στην αντιστάθμιση του κινδύνου από συναλλαγές στην υποκείμενη αξία, η θέση όμως στα παράγωγα συσχετίζεται ατελώς με τις θέσεις στην υποκείμενη αξία (π.χ. σε περίπτωση Συμβολαίου Μελλοντικής Εκπλήρωσης στον FTSE ο πελάτης δεν έχει θέσεις σε όλες τις μετοχές που συνθέτουν τον FTSE και με την αναλογία συμμετοχής τους σε αυτόν).

Δέσμευση μετρητών ή κινητών αξιών (Cash or Property Deposit Risk)

Η δέσμευση μετρητών ή κινητών αξιών ενδέχεται να ενέχει πιστωτικό κίνδυνο σε περίπτωση που ο θεματοφύλακας δεν εκπληρώσει πλήρως τις υποχρεώσεις του είτε μόλις αυτές καταστούν ληξιπρόθεσμες είτε μεταγενέστερα.

Νομικός Κίνδυνος (Legal risk) συμπεριλαμβανομένου του κινδύνου από τροποποίηση διατάξεων

Υπογραμμίζεται ότι η εκπλήρωση απαιτήσεων και η ικανοποίηση δικαιωμάτων του πελάτη επί

συμβάσεων σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα εξαρτάται και από τους κανόνες δικαίου που ισχύουν στο Σύστημα Πληρωμών και Εκκαθάρισης/ Διακανονισμού Συναλλαγών της αγοράς όπου διενεργούνται οι συναλλαγές επί παραγώγων και από τους οποίους κανόνες εξαρτώνται απαιτήσεις και δικαιώματα του πελάτη, κυρίως σε περίπτωση αφερεγγυότητας μέλους των παραπάνω συστημάτων. Επισημαίνεται ότι η αλλοδαπή νομοθεσία, ιδίως κρατών που δεν είναι μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που διέπει συναλλαγές επί παραγώγων, μπορεί να προσφέρει μικρότερη προστασία στον πελάτη από αυτήν που προσφέρει το ελληνικό δίκαιο και το δίκαιο των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Περαιτέρω, τυχόν μεταβολή κανόνων που διέπουν τις υποχρεώσεις των συμβαλλομένων μερών σε αγορά παραγώγων χρηματοπιστωτικών μέσων (π.χ. προϋποθέσεις διενέργειας ασφαλείας) είναι δυνατόν να επηρεάσει τα συμφέροντα του πελάτη. Οι ανωτέρω παράγοντες είναι πιθανό να εκθέσουν το επενδύσιμο κεφάλαιο του πελάτη σε πρόσθετους κινδύνους.

Συναλλαγματικός Κίνδυνος (Currency Risk)

Υπογραμμίζεται ότι το κέρδος ή η ζημιά που προέρχεται από συναλλαγές σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα αποτιμώμενα σε συνάλλαγμα (ανεξαρτήτως του αν αυτά αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην εγχώρια λη σε αλλοδαπή αγορά) θα επηρεάζεται από τις μεταβολές στις ισοτιμίες, όταν υπάρχει ανάγκη μετατροπής της αξίας του παραγώγου από ένα νόμισμα σε κάποιο άλλο και ειδικότερα στο νόμισμα στο οποίο αποτιμάται η περιουσία του πελάτη.

Κίνδυνος Κόστους Ανεύρεσης ή και Αντικατάστασης Χρηματοπιστωτικών Μέσων (Replacement Cost Risk)

Ο κίνδυνος αυτός συντρέχει στην περίπτωση που ο αντισυμβαλλόμενος του πελάτη δεν είναι σε θέση να εκπληρώσει της ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις του. Στην περίπτωση αυτή, ο πελάτης θα είναι υποχρεωμένος να ανοίξει νέα θέση στην τιμή που θα έχει διαμορφωθεί στην σχετική αγορά (replacement value), στην οποία τιμή θα προστεθεί ποσό εξαρτώμενο από το χρόνο που απομένει από το χρόνο που απομένει μέχρι την λήξη του παραγώγου (add-on).

Κίνδυνος εκκαθάρισης- διακανονισμού

Επειδή τα παράγωγα προϊόντα ενέχουν συχνά την υποχρέωση αγοράς και πώλησης σε ορισμένη ημερομηνία στο μέλλον ενός συγκεκριμένου περιουσιακού στοιχείου, πρέπει να ληφθεί υπόψη ο

κίνδυνος της αδυναμίας του αντισυμβαλλομένου να εκπληρώσει την υποχρέωσή του. Στα παράγωγα προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης στο ΧΑ τέτοιος κίνδυνος είναι σχετικά μειωμένος λόγω της ύπαρξης της ΕΤΕΣΕΠ.

Γενικοί Κίνδυνοι

Σε κάθε περίπτωση, πρέπει να συνεκτιμώνται και οι γενικοί επενδυτικοί κίνδυνοι.

4.5 Γενικοί Επενδυτικοί Κίνδυνοι

Οι κίνδυνοι αυτοί χαρακτηρίζονται ως γενικοί γιατί είναι σύμφυτοι με τον τρόπο λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς και, εν γένει, του χρηματοοικονομικού συστήματος, αναφύονται δε υπό περιστάσεις που δεν μπορεί κανείς να προβλέψει ή να αποκλείσει. Συνδέονται με τη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού συστήματος εν γενεί, των πιστωτικών ιδρυμάτων, των ΕΠΕΥ και των εκδοτών χρηματοπιστωτικών μέσων, τα οποία αποτελούν αντικείμενο της επένδυσης, συνιστούν δε παραμέτρους που επηρεάζουν ένα ή περισσότερα από αυτά τα μεγέθη, η μεταβολή των οποίων επιδρά στην αξία μιας επένδυσης. Διεθνείς οργανισμοί, οι κεντρικές τράπεζες και πολλοί άλλοι φορείς καταβάλλουν σημαντικές και συστηματικές προσπάθειες για τη θωράκιση του χρηματοπιστωτικού συστήματος και των αγορών και την προστασία τους από την επέλευση τέτοιων κινδύνων. Πλην όμως, παρά τις προσπάθειες αυτές, δεν αποκλείεται η επέλευσή τους, η οποία μπορεί να έχει τόσο γενικό, όσο και ειδικό χαρακτήρα, συνδεόμενη δηλαδή με συγκεκριμένα χρηματοπιστωτικά μέσα ή με ορισμένους χρηματοπιστωτικούς φορείς. Η παράθεση των κινδύνων που ακολουθεί είναι ενδεικτική και γίνεται για να διευκολύνει την κατανόηση του τρόπου λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς και των γενικότερων παραγόντων, που επηρεάζουν την αξία και την τιμή μιας επένδυσης.

- 1. Κίνδυνος Αγοράς:** Πρόκειται για τον κίνδυνο υποχρέωσης του επιπέδου των τιμών της αγοράς συνολικά ή ορισμένης κατηγορίας στοιχείων του ενεργητικού του εκάστοτε επενδυτικού προϊόντος.
- 2. Πιστωτικός Κίνδυνος:** Πρόκειται για τον κίνδυνο αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του αντισυμβαλλομένου όπως για παράδειγμα την αδυναμία καταβολής μερισμάτων ή τόκων κ. λ. π. Ο κίνδυνος αυτός είναι δυνατόν να προεκτιμηθεί και να περιοριστεί μέσω της πιστοληπτικής αξιολόγησης των συναλλασσομένων.

- 3. Κίνδυνος Εκκαθάρισης- Διακανονισμού:** Πρόκειται για τον κίνδυνο να μην ολοκληρωθεί ομαλά ο διακανονισμός των συναλλαγών επί χρηματοπιστωτικών μέσων ειδικά εάν ο αντισυμβαλλόμενος δεν καταβάλει χρήματα ή δεν παραδίδει τίτλους έγκαιρα σε εκπλήρωση της υποχρέωσής του για την εκκαθάριση συναλλαγών. Σε περίπτωση που η επένδυση αφορά προϊόντα που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε οργανωμένες αγορές, ο κίνδυνος αυτός είναι περιορισμένος λόγω της αυστηρής εποπτείας των οργανωμένων αγορών. Ο κίνδυνος αυτός αυξάνεται σε περίπτωση που η επένδυση γίνεται σε εξωχρηματιστηριακά παράγωγα.
- 4. Κίνδυνος Ρευστότητας:** Πρόκειται για τον κίνδυνο αδυναμίας ρευστοποίησης στοιχείων του ενεργητικού της επένδυσης έγκαιρα και σε εύλογη τιμή με αποτέλεσμα να επέρχονται απώλειες για τον επενδυτή λόγω των διακυμάνσεων των τιμών κατά το χρόνο που μεσολαβεί από τη λήψη της εντολής του έως την εκτέλεσή της.
- 5. Συναλλαγματικός Κίνδυνος:** Πρόκειται για τον κίνδυνο επηρεασμού της αποτίμησης των στοιχείων του ενεργητικού της επένδυσης λόγω της διακύμανσης των συναλλαγματικών ισοτιμιών και αφορά επενδύσεις σε αγορές εκτός Ευρωζώνης, ή σε αγορές συναλλάγματος.
- 6. Κίνδυνος Θεματοφυλακής:** Ο κίνδυνος αυτός στην απώλεια χρηματοπιστωτικών μέσων που κατέχονται για λογαριασμό σας από Θεματοφύλακα, λόγω πράξεων ή παραλείψεων του θεματοφύλακα ή ακόμη λόγω απάτης σε περίπτωση που ο θεματοφύλακας ή κάθε τρίτο πρόσωπο στο οποίο έχει ανατεθεί η φύλαξη επί μέρους του αμοιβαίου κεφαλαίου υπόκειται σε κανόνες αυστηρής εποπτείας, επιλέγει δε τους υπό-θεματοφύλακες με βάση ανάλογα κριτήρια.
- 7. Κίνδυνος Διασποράς:** Είναι ο κίνδυνος που αναλαμβάνει επενδυτής που επενδύει όλα τα χρηματικά του διαθέσιμα σε ένα μόνον χρηματοπιστωτικό μέσο. Βρίσκεται στον αντίποδα της διαφοροποίησης του κινδύνου, όταν ο επενδυτής τοποθετεί τα διαθέσιμά του σε περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα και δη διαφορετικών χαρακτηριστικών, που έχουν και στοιχεία παραπληρωματικότητας.
- 8. Κίνδυνος απόδοσης:** Πρόκειται για τον κίνδυνο ο οποίος σχετίζεται με τη διακύμανση της απόδοσης των στοιχείων του ενεργητικού της επένδυσης. Σε περίπτωση συναλλαγών σε παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα όπως π.χ. σε συμβόλαια μελλοντικής εκπλήρωσης παροχής μιας ελάχιστης αξίας ως ασφάλειας (περιθώριο ασφάλισης, margin) από τον

επενδυτή. Μπορεί επίσης να παρασχεθεί εγγύηση επί του συνόλου ή μέρους του ενεργητικού της επένδυσης από το πιστωτικό ίδρυμα.

- 9. Κίνδυνος πληθωρισμού:** Πρόκειται για τον κίνδυνο ο οποίος σχετίζεται με τη μείωση απόδοσης του επενδυτικού προϊόντος σε σταθερές τιμές λόγω της ανόδου του γενικού δείκτη τιμών καταναλωτή.
- 10. Κίνδυνος Κράτους:** Ο κίνδυνος αυτός σχετίζεται με το θεσμικό και το κανονιστικό πλαίσιο του κράτους στο οποίο επενδύονται στοιχεία του ενεργητικού της επένδυσης σε αυτές τις αγορές. Η ύπαρξη τυχόν πολιτικής οικονομικής αστάθειας στο κράτος της επένδυσης μπορεί να έχει δυσμενείς συνέπειες για τον επενδυτή. Ιδίως όσον αφορά τις επενδύσεις σε αναδυόμενες αγορές απώλειες μπορεί να προέλθουν από το γεγονός ότι δεν υπάρχει άμεση διασύνδεση με αποτέλεσμα να υπάρχουν καθυστερήσεις κατά την εκτέλεση των εντολών ή λόγω του ότι είναι δύσκολο να γνωστοποιούνται άμεσα οι τρέχουσες τιμές ή ακόμα και λόγω των διαφορετικών ορών λειτουργίας των αγορών αυτών.
- 11. Κίνδυνος Μειωμένης Εποπτείας:** Σχετίζεται με τον κίνδυνο κράτους και αναφέρεται στο ότι σε ορισμένα κράτη η εποπτεία της παροχής επενδυτικών υπηρεσιών στην αγορά καθώς και των φορέων παροχής επενδυτικών υπηρεσιών μπορεί να είναι αποσπασματική και αναποτελεσματική.
- 12. Φορολογικός Κίνδυνος:** Αναφορικά με τους κινδύνους που σχετίζονται με τη φορολογία των προσόδων από επενδύσεις σε χρηματοπιστωτικά μέσα, καθώς και τυχόν μεταβολές στη φορολογική νομοθεσία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

Η ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

5.1 Η Τράπεζα της Ελλάδος

Η Τράπεζα της Ελλάδος, σύμφωνα με το άρθρο 55Α του Καταστατικού της, ασκεί την εποπτεία στα πιστωτικά ιδρύματα, καθώς και σε άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων και οργανισμών του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας τα λεγόμενα χρηματοδοτικά ιδρύματα, στα οποία περιλαμβάνονται τα εξής:

1. Εταιρίες χρηματοδοτικής μίσθωσης,
2. Εταιρίες πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων,
3. Εταιρίες παροχής πιστώσεων,
4. Ανταλλακτήρια συναλλάγματος,
5. Εταιρίες διαμεσολάβησης στη μεταφορά κεφαλαίων και 60
6. Ταμείο Εγγύησης Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων (ΤΕΜΠΙΜΕ)

Η διεύθυνση Εποπτείας Πιστωτικού Συστήματος (ΔΕΠΣ) της Τράπεζας της Ελλάδος είναι επιφορτισμένη με την εποπτεία και τον έλεγχο των πιστωτικών ιδρυμάτων και εν γένει των κατηγοριών επιχειρήσεων που περιέρχονται στην εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος με βάση την ισχύουσα νομοθεσία. Στόχοι της εποπτείας είναι η σταθερότητα και η αποτελεσματικότητα του πιστωτικού συστήματος και, γενικότερα, του χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας. Επίσης, η εποπτεία αποβλέπει στη διαφάνεια των διαδικασιών και των όρων των συναλλαγών που υπόκεινται σε αυτή .

5.2 Τραπεζική Εποπτεία - Βασιλεία II

Στις 26 Ιουνίου 2004 εκδόθηκε το αναθεωρημένο εποπτικό πλαίσιο της Κεφαλαιακής Επάρκειας, το οποίο είναι γνωστό ως Βασιλεία II και πρόκειται να εφαρμοστεί πλήρως μέχρι το 2015. Εστιάζει σε τρεις κύριες περιοχές, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων κεφαλαιακών απαιτήσεων, του εποπτικού ελέγχου και της πειθαρχίας της αγοράς, οι οποίες είναι γνωστές ως τρεις πυλώνες.

Το νέο σύμφωνο της Βασιλείας απαρτίζεται από τρεις πυλώνες²²

1. Ο πρώτος πυλώνας αφορά τον καθορισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για την κάλυψη του πιστωτικού, λειτουργικού και κινδύνου αγοράς. Το σύμφωνο της Βασιλείας II επέβαλλε ένα ελάχιστο ενιαίο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας, 8% που αντιπροσωπεύει την αναλογία μεταξύ των ιδίων κεφαλαίων της τράπεζας και των στοιχείων του ενεργητικού (εντός και εκτός ισολογισμού), τα οποία έχουν αντισταθμιστεί ανάλογα με τον κίνδυνο που έχει αποφασιστεί ότι τους αντιστοιχεί.
2. Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τον καθορισμό του σκοπού στον οποίο αποβλέπει η διαδικασία της αξιολόγησης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, καθώς και την θέσπιση των γενικών αρχών και κριτηρίων που θα διέπουν την διαδικασία αυτή. Τα πιστωτικά ιδρύματα θα πρέπει να διαθέτουν σύστημα εκτίμησης κεφαλαιακής επάρκειας και να καθορίζουν τα κεφάλαια που απαιτούνται για την κάλυψη των κινδύνων που αναλαμβάνουν. Οι εποπτικές αρχές αξιολογούν τους κινδύνους, καθώς και τις διαδικασίες παρακολούθησης και μέτρησης αυτών και δύνανται να απαιτούν πρόσθετες κεφαλαιακές απαιτήσεις, στις περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει πλήρης συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου πυλώνα ή κάποιοι κίνδυνοι, που δεν αντιμετωπίζονται από τον πρώτο πυλώνα, δεν έχουν καλυφθεί επαρκώς με κεφάλαια από τα πιστωτικά ιδρύματα.
3. Ο τρίτος πυλώνας αφορά την ενίσχυση της πειθαρχίας της αγοράς μέσω της δημοσιοποίησης συγκεκριμένων ποιοτικών και ποσοτικών στοιχείων. Εισάγει διατάξεις αναφορικά με την παρεχόμενη από τα πιστωτικά ιδρύματα προς το εξωτερικό πληροφόρηση για το ύψος των αναλαμβανόμενων κινδύνων, τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι των κινδύνων αυτών και την ακολουθούμενη στρατηγική, προκειμένου μέσω της διαφάνειας (disclosure) να ενισχυθεί η πειθαρχία της αγοράς. Αφορά, επομένως, την υποχρέωση των τραπεζών να προβαίνουν σε γνωστοποίηση στοιχείων, τόσο ποιοτικού όσο και ποσοτικού χαρακτήρα, με σκοπό την ενίσχυση της επιβαλλόμενης από την αγορά πειθαρχίας προς τους κανόνες ορθής διαχείρισης των κινδύνων.

²² <http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/baselIII.asp>

5.3 Η σημασία των εποπτικών κανόνων για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα

Η συνθήκη της Βασιλείας II οδηγεί τις τράπεζες στην υιοθέτηση αυστηρότερων κριτηρίων χορήγησης και στην ατομική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας όλων των δανειοληπτών τους, που θα εδράζεται στη χρήση αξιόπιστων, αναλυτικών οικονομικών στοιχείων των ενδιαφερόμενων. Σε περίπτωση τυχόν απόρριψης αιτήματος εταιρικής χρηματοδότησης, θα είναι υποχρεωμένες να εξηγούν λεπτομερώς τις ενέργειές τους, ακόμα και γραπτώς²³.

Επιπλέον, οι κανόνες κεφαλαιακών απαιτήσεων επηρεάζουν άμεσα την τελική τιμολόγηση των δανειακών προϊόντων. Η επιτοκιακή επιβάρυνση των δανειακών προϊόντων αποτελεί συνάρτηση του αναλαμβανόμενου κινδύνου και, συνεπώς, το κόστος δανεισμού προσδιορίζεται από την πιστοληπτική ικανότητα κάθε πελάτη. Η επίπτωση της εφαρμογής του νέου πλαισίου στην τιμολόγηση των τραπεζικών υπηρεσιών είναι αποτέλεσμα της μεγαλύτερης ευαισθησίας των συντελεστών στάθμισης πιστωτικού κινδύνου με την εξής έννοια: όσο καλύτερη είναι η πιστοληπτική διαβάθμιση του αντισυμβαλλομένου της τράπεζας, τόσο χαμηλότερος είναι ο συντελεστής κινδύνου. Έτσι, ο ανταγωνισμός των τραπεζών για τη διεκδίκηση της πελατείας υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας θα οδηγήσει σε ευνοϊκότερη τιμολόγηση για τους συνεπείς πελάτες.

Το τελευταίο καιρό έχουν ληφθεί σειρά μέτρων που αποβλέπουν στον έλεγχο της πιστωτικής επέκτασης. Η Τράπεζα της Ελλάδος έχει ζητήσει από τις τράπεζες, κατά την αξιολόγηση δανείων προς τα νοικοκυριά, να αποδίδουν ιδιαίτερη βαρύτητα στη σχέση μεταξύ του κόστους εξυπηρέτησης των δανείων και του εισοδήματος των δανειοδοτούμενων. Επίσης, για τα δάνεια με εξασφάλιση ακινήτου αύξησε τις κεφαλαιακές απαιτήσεις έναντι του πιστωτικού κινδύνου για το τμήμα των δανείων που υπερβαίνει το 75% της εμπορικής αξίας των υπέγγυων ακινήτων. Τέλος, έχει ζητήσει την αύξηση του ποσοστού κάλυψης των καθυστερήσεων με προβλέψεις.

²³ <http://www.iraj.gr/IRAJ/Capital Adequacy Research Paper.pdf>

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η τραπεζική επιχείρηση παρουσιάζει κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά σε σχέση με τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, τα οποία δεν μπορούσαν να καλυφθούν από τη Γενική Λογιστική και από το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ξεχωριστής κατηγορίας λογιστικής που θα μπορούσε να προσαρμοστεί στις ιδιαιτερότητες των τραπεζών, της Τραπεζικής Λογιστικής, καθώς και ενός ιδιαίτερου λογιστικού σχεδίου, προσαρμοσμένου απόλυτα στις λογιστικές τους ανάγκες, του Κλαδικού Λογιστικού Σχεδίου Τραπεζών.

Στην παρούσα εργασία εξετάσαμε όλα τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα, τόσο από τη σκοπιά της υπηρεσίας που προσφέρουν, όσο και από τη σκοπιά της λογιστικής τους αντιμετώπισης από τα πιστωτικά ιδρύματα. Αναφερθήκαμε επιπλέον σε περιπτώσεις διαφοροποίησης της λογιστικής αντιμετώπισης κάποιων προϊόντων ύστερα από την υποχρεωτική εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων.

Αξίζει να αναφέρουμε, εν κατακλείδι, ότι στο σύγχρονο οικονομικό περιβάλλον της κρίσης το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ήρθε αντιμέτωπο με πολλές προκλήσεις. Παρά τις συνεχείς υποβαθμίσεις της πιστοληπτικής αξιολόγησης των ελληνικών τραπεζών, αποτέλεσμα των αντίστοιχων υποβαθμίσεων της χώρας, τον αποκλεισμό τους από τις διεθνείς αγορές άντλησης κεφαλαίων, αλλά και τον περιορισμό της ρευστότητάς τους από την έντονη εκροή καταθέσεων που παρατηρήθηκε στην ελληνική αγορά κατά τη διάρκεια των τελευταίων δυο ετών, οι τράπεζες συνεχίζουν να στηρίζουν, όσο είναι εφικτό τις επιχειρήσεις και τα νοικοκυριά της χώρας μας. Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα θα πρέπει να συνεχίσει να παίζει πρωταγωνιστικό ρόλο προσφέροντας σύγχρονα καινοτόμα προϊόντα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση

1. Αγγελόπουλος Παναγιώτης Χρ. (2008), *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*, Αθήνα: εκδ. Σταμούλη Α.Ε.
2. Βερβέρσος Ν. (2005), *Εις το Δίκαιον της Ανώνυμης Εταιρίας*, τόμος 10
3. Γαλάνης Βασίλειος Π. (1994), *Leasing, Factoring, Forfaiting, Franchising, Venture capital: η λειτουργία των σύγχρονων χρηματοοικονομικών θεσμών στη χώρα μας*, Αθήνα: εκδ. Σταμούλη Α.Ε.
4. Δήμου Νικόλαος (2000), *Ελεγκτική Ι: Βασικές Αρχές Γενικής & Τραπεζικής Ελεγκτικής*, εκδ. Παπαδέας Π.
5. Ελληνική Ένωση Τραπεζών, (2011), *Το Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα το 2010*
6. Θωμαδάκης Σταύρος Β. – Ξανθάκης Μανώλης Δ. (2006), *Αγορές Χρήματος & Κεφαλαίου*, Αθήνα: εκδ. Σταμούλη Α.Ε.
7. Καραμάνης Κωνσταντίνος – Παπαδάκης Βασίλης (2008), *Η εφαρμογή των ΔΛΠ στην Ελλάδα, επιπτώσεις για ελεγκτές, λογιστές, επιχειρήσεις & εποπτικές αρχές*, Αθήνα: εκδ.
8. Κόντος Γεώργιος, (2007), *Λογιστική Τράπεζα και Εταιρειών Leasing & Factoring*, Εκδόσεις Διπλογραφία.
9. Κρεκούκιας Γ. Θ. (2003), *Συμβάσεις Χρηματοδοτικής Μίσθωσης*, περιοδικό Λογιστής.
10. Λαζαρίδης Ιωάννης (2008), *Σύγχρονες Μορφές Χρηματοδότησης (Leasing, Factoring, Forfaiting)*, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις.
11. Μαλλιαρόπουλος Δημήτριος (2006), *Τραπεζικά Επιτόκια και Πληθωρισμός: Χρεώνουν οι τράπεζες υπερβολικά υψηλά επιτόκια*. Eurobank Research: Οικονομία και Αγορές, 21 Φεβρουαρίου 2006.
12. Ντζανάτος Δημήτριος (2008), *Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με Απλά Λόγια και οι Διαφορές τους από τα Ελληνικά*, εκδ. Καστανιώτης, Βιβλίο Πρώτο.
13. Παπαδέας Παναγιώτης, (2005), *Τραπεζικές Εργασίες & Παράγωγα*, Εκδόσεις Παπαδέας
14. Πάπας Αντώνης Α. (2008), *Χρηματοοικονομική Λογιστική*, Β' έκδοση, Αθήνα: εκδ. Μπένου Γ.
15. Πατρινός Δημήτριος (1999), *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτική Πολιτική*, Αθήνα: εκδ. Παπαζήση ΑΕΒΕ.

16. Προβόπουλος Γ. – Καπόπουλος Π. (2001), Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος, Αθήνα: εκδ. Κριτική ΑΕ
17. Σακέλλης Εμμανουήλ, (1993), *Το Κλαδικό Λογιστικό Σχέδιο των Τραπεζών*, Εκδόσεις Βρυκούς.
18. Σγουρινάκης Νικόλαος (2011), Λογιστικές Εφαρμογές: Η εφαρμογή Ε.Γ.Λ. Σχεδίου σε επιλεγμένα θέματα και η φορολογική αντιμετώπισή τους, Αθήνα: εκδ. Περιοδικού Επιχείρηση.
19. Σπύρου Σπυρίδων (2003), *Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου*, Αθήνα: εκδ. Μπένου Σ. Γεωργία.
20. Συριόπουλος Κωνσταντίνος (1999), *Ειδικά Θέματα Χρηματοοικονομικής και Διαχείρισης Κινδύνου*, Θεσσαλονίκη: εκδ. Παρατηρητής.
21. Τομάρας Πέτρος (2010), *Τραπεζικό Μάρκετινγκ*.
22. Φίλιος Βασίλειος, (1989), *Τραπεζική Λογιστική*, Εκδόσεις Παπαζήση.

Ξενόγλωσση

1. Leora Klapper (2006), The role of Factoring for financial small and medium enterprises, *Journal of Banking and Finance*.
2. Phillips L., Lierly D. (2001), Allowance for Loans Losses Guidance Where we stand today, *Bank Accounting and Finance*.
3. IASB (2003), *International Financial Reporting Standards, Incorporating International Accounting Standards and Interpretations*.

ΠΗΓΕΣ INTERNET

http://www.iraj.gr/IRAJ/Capital_Adequacy_Research_Paper.pdf

<http://www.ine.otoe.gr/UplPages/documentation/baselII.asp>